

**PLAN
URZĄDZENIOWO-ROLNY
GMINY
GŁOGÓW**

Wrocław, czerwiec 2010 r.

Dolnośląskie Biuro Geodezji i Terenów Rolnych

50-044 Wrocław • ul. J. Piłsudskiego 15/17

tel. (0...71) 372-38-56, 342-99-33 • fax (0...71) 342-99-13

e-mail: dyrekcja@dbgitr.internetdsl.pl

**Opracowano na zlecenie Zarządu Województwa Dolnośląskiego
przy współudziale Urzędu Gminy Głogów**

Zespół autorski:

mgr inż. Zbigniew Surdyk

mgr inż. Mateusz Surdyk

mgr Zenon Wac

Damian Ziembicki

Nadzór merytoryczny:

mgr inż. Ryszard Jopek

mgr inż. Helena Markiewicz

Prawa autorskie zastrzeżone

Wykorzystanie niniejszego opracowania dla potrzeb planistycznych, w zakresie wynikającym z przepisów autorskich dozwolone pod warunkiem podania źródła. Wykorzystanie w celach komercyjnych wymaga uprzedniej pisemnej zgody autora.

Spis treści.

Wprowadzenie.....	5
I. ANALIZA I DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO.....	7
1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GŁOGÓW.....	7
2. DEMOGRAFICZNE ZRÓŻNICOWANIE GMINY.....	11
2.1. Stan i struktura ludności wiejskiej.....	11
2.1.1. Gęstość zaludnienia.....	11
2.1.2. Struktura wiekowa ludności wiejskiej.....	13
2.1.3. Zatrudnienie w gospodarstwach rolnych.....	14
2.1.4. Poziom wykształcenia właścicieli gospodarstw rolnych utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie.....	15
2.2. Poziom i struktura bezrobocia.....	16
3. WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.....	17
3.1. Charakterystyka przyrodnicza gminy.....	17
3.1.1. Ukształtowanie powierzchni.....	17
3.1.2. Surowce mineralne.....	19
3.1.3. Warunki wodne.....	21
3.1.4. Klimat.....	23
3.1.5. Ochrona przyrody, krajobrazu i zabytków.....	24
3.1.6. Lesistość.....	25
3.2. Ocena przydatności obszaru dla rolnictwa.....	27
3.2.1. Jakość środowiska glebowego.....	27
3.2.2. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.....	33
4. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	35
4.1. Użytkowanie gruntów.....	35
4.2. Władanie gruntami.....	44
4.2.1. Struktura władania gruntami.....	44
4.3. Struktura gospodarstw prywatnych.....	53
4.3.1. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych.....	53
4.3.2. Rozdrobnienie gruntów gospodarstw rolnych.....	56
5. WYPOSAŻENIE GMINY W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ.....	59
5.1. Wyposażenie wsi w infrastrukturę techniczną.....	59
5.1.1. Sieć wodociągowa.....	59
5.1.2. Odprowadzanie ścieków.....	59

5.1.3. Sieć gazowa.....	60
5.1.4. Sieć telefoniczna.....	61
5.1.5. Energia elektryczna.....	62
5.1.6. Gospodarka odpadami stałymi.....	62
5.2. Wyposażenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej w infrastrukturę techniczną... 63	
5.2.1. Melioracje podstawowe.....	63
5.2.2. Melioracje szczegółowe.....	65
5.2.3. Drogi transportu rolnego.....	66
6. PRODUKCJA ROLNICZA.....	71
6.1. Produkcja roślinna.....	71
6.2. Produkcja zwierzęca.....	73
7. OBSŁUGA ROLNICTWA.....	77
7.1. Wyposażenie gospodarstw w sprzęt mechaniczny.....	77
7.2. Wyposażenie w urządzenia obsługi rolnictwa.....	82
8. GOSPODARCZA AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW WSI.....	82
9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.....	83
10. WNIOSKI.....	86
II. USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO.....	90
1. PLAN URZĄDZENIOWO – ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE DOTYCZĄCE GMINY GŁOGÓW.....	90
2. POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA.....	93
2.1. Melioracje podstawowe.....	93
2.2. Melioracje szczegółowe.....	96
3. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU.....	97
3.1. Walory przyrodniczo krajobrazowe oraz ich ochrona.....	97
3.2. Ochrona gruntów przed erozją.....	100
3.3. Zalesianie gruntów.....	102
3.4. Zadrzewienia.....	106
4. GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ. 109	
4.1. Wyłączenia gruntów z użytkowania rolnego.....	109
4.2. Kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw.....	112
4.3. Możliwość uzyskania parytetowego dochodu rolniczego.....	115
5. POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW.....	117

5.1. Scalenia gruntów.	117
5.2. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego.	121
6. KIERUNKI ROZWOJU PRODUKCJI ROLNICZEJ.	126
6.1. Produkcja roślinna.	127
6.2. Produkcja zwierzęca.	128
7. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACĘ URZĄDZENIOWO – ROLNE..	129
7.1. Ustalenie rodzaju i zakresu niezbędnych zabiegów urządzeniowo – rolnych. ..	129
7.2. Ocena rozmiaru potrzeb wykonania zabiegów urządzeniowo – rolnych.	129
7.3. Ogólne koszty oraz źródła finansowania realizacji podstawowych zabiegów urządzeniowo – rolnych.	132
8. WAŻNIEJSZE USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO.	135
III. SPIS TABEL.	139
IV. SPIS RYSUNKÓW.	140
V. WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH.	141

Wprowadzenie.

Podstawę rozpoczęcia prac związanych z opracowaniem „Planu urządzeniowo – rolnego gminy Głogów” stanowiło porozumienie pomiędzy Województwem Dolnośląskim a gminą Głogów zawarte w dniu 07 maja 2009 r. w sprawie przystąpienia do wykonania „Planu urządzeniowo – rolnego gminy Głogów”.

Rozwiązania i ustalenia zawarte w planie wykonano w oparciu o przeprowadzoną inwentaryzację terenową, dane udostępnione przez Urząd Gminy Głogów, dane operatu ewidencji gruntów i budynków oraz informacje uzyskane w trakcie konsultacji i uzgodnień z przedstawicielami mieszkańców poszczególnych wsi. Rozmowy informacyjne i uzgadniające prowadzono także z pracownikami Urzędu Gminy oraz instytucji funkcjonalnie powiązanych z gminą.

Wykorzystano również opracowania dotyczące gminy Głogów, a zwłaszcza zawarte w nich wnioski i ustalenia dotyczące rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz te elementy i zjawiska, które będą na nią oddziaływać. Są to studia i plany zagospodarowania przestrzennego, rejestry przyrodniczych i kulturowych obiektów chronionych, strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego, strategia i plan rozwoju lokalnego gminy Głogów i inne.

Wyniki przeprowadzonych studiów i analiz zawarto w rozdziale „Analiza i diagnoza stanu istniejącego” charakteryzującym:

- zróżnicowanie gminy pod względem demograficznym,
- walory środowiska przyrodniczego,
- organizację rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną i społeczną,
- produkcję rolniczą,
- obsługę rolnictwa.

Wnioski wynikające ze studiów i analiz stanowiły podstawę ustaleń i rozwiązań zawartych w części projektowej planu urządzeniowo – rolnego, którego głównymi celami są:

- stworzenie ram dla wielofunkcyjnego rozwoju wsi i gospodarstw rolnych,
- poprawa warunków życia i pracy mieszkańców wsi,
- ochrona i kształtowanie środowiska przyrodniczego oraz kulturowego.

Przyjęte ustalenia i rozwiązania projektowe pogrupowano w bloki tematyczne:

- poprawa warunków wodnych i gospodarka wodna,
- kształtowanie krajobrazu i zachowanie dziedzictwa kulturowego,
- gospodarka gruntami i kształtowanie struktury agrarnej,
- poprawa przestrzennej organizacji gospodarstw,
- kierunki rozwoju produkcji rolnej,
- stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne.

Osiągnięcie zamierzonych efektów będzie możliwe poprzez realizację planu polegającą na wykonaniu określonych w nim prac i zabiegów urządzeniowo – rolnych w racjonalnej, uzasadnionej ekonomicznie kolejności przy maksymalnym zaangażowaniu mieszkańców gminy.

Ograniczone możliwości finansowe i organizacyjne powodują, że wdrożenie planu urządzeniowo – rolnego będzie procesem długotrwałym, prowadzonym w częściach obszaru gminy wydzielonych zgodnie z przyjętymi kryteriami stopnia pilności wykonania zaproponowanych prac urządzeniowo – rolnych.

Plan urządzeniowo – rolny nie obejmuje obszaru miasta Głogów.

Ustalenia zawarte w planie winny być wykorzystane do planowania pracy Rady Gminy oraz Urzędu Gminy w zakresie opracowań programowych, planistycznych i projektowych, a także tworzenia budżetów gminy w poszczególnych latach. Powinny również znaleźć odzwierciedlenie w aktualizowanych i nowych planach zagospodarowania przestrzennego gminy, poszczególnych wsi, a nawet ich fragmentów. Plan urządzeniowo – rolny może stanowić także skuteczne narzędzie w negocjacjach z wyższymi szczeblami władzy samorządowej i państwowej w sprawach związanych z realizacją zamierzeń mających na celu poprawę organizacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej oraz pozyskiwania środków na ich wykonanie.

Zagadnienia wchodzące w zakres planu urządzeniowo – rolnego gminy Głogów przedstawiono w formie:

- tekstu,
- tabel,
- rysunków,
- map.

I. ANALIZA I DIAGNOZA STANU ISTNIEJĄCEGO.

1. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY GŁOGÓW.

Należąca do powiatu głogowskiego gmina Głogów położona jest w północnej części województwa dolnośląskiego. Gmina zajmuje obszar 8470,33 ha. Graniczy z miastem Głogów oraz gminami Kotla, Szlichtyngowa (województwo lubuskie), Pęcław, Grębocice (powiat polkowicki), Jerzmanowa oraz Żukowice (rysunek nr 1).

Obszar gminy podzielony jest na 11 obrębów geodezyjnych w skład których wchodzi 13 sołectw. Obrębami liczącymi więcej niż jedno sołectwo są: Borek - Zabornia oraz Przedmoście (sołectwo Bytnik).

W gminie zamieszkuje 5868 osób. Gęstość zaludnienia wynosi 69 osób na 1 km² i jest wyższa od gęstości zaludnienia obszarów wiejskich powiatu głogowskiego (47 osób na 1 km²) oraz o 45,6% wyższa od gęstości zaludnienia obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego (47,4 osób na 1 km²). Najwięcej mieszkańców liczą Serby (1608) i Ruszowice (1074). Obrębami o najmniejszej liczbie mieszkańców są Stare Serby (115), Krzekotów (138), Szczyglice (144) i Turów (157). Gęstość zaludnienia w poszczególnych miejscowościach waha się od 22 osób na 1 km² (Krzekotów) do 182 osób na 1 km² (Ruszowice).

Lasy i zadrzewienia zajmują obszar 1606,20 ha, a lesistość gminy wynosi 19,0%. Większość lasów skupiona jest we wschodniej części gminy, głównie na północ i częściowo na południe od rzeki Odry przecinającej jej obszar w kierunku równoleżnikowym. Stopień zalesienia odbiega znacznie od zalecanego dla Polski w „Krajowym programie zwiększania lesistości”. Obszary leśne należące do Państwowego Gospodarstwa Leśnego administrowane są przez Nadleśnictwo Głogów.

Podstawową kopaliną na terenie gminy są złoża rud miedzi wraz z towarzyszącymi minerałami: srebrem, ołowiem, kobaltem, molibdenem, niklem, anhydrytem, solą kamienną i węglem brunatnym. Zalegają one w rozpoznanych i udokumentowanych złożach: Głogów Głęboki Przemysłowy, Głogów, Retków i Bytom Odrzański zalegających na głębokości od 600 m do 2000 m poniżej powierzchni terenu. Oprócz rud miedzi występują udokumentowane złoża surowców ceramicznych – ilów pstrych i glin.

Przez obszar gminy przebiegają dwa korytarze ekologiczne krajowej i międzynarodowej Sieci ECONET – Polska:

- korytarz ekologiczny nr 18m – Głogowski Odry;
- korytarz ekologiczny nr 33k – Wzgórz Dalkowskich.

Rys. 1. Położenie gminy Głogów w województwie dolnośląskim

W ramach systemów obszarów chronionych na terenie gminy Głogów funkcjonuje część obszaru Natury 2000 „Łęgi Odrzańskie” (PLB020008 i PLH020018). Obejmuje on fragmenty lasów łęgowych, starorzecza i zbiorowiska łąkowe położone w międzywalu Odry.

Na terenie gminy Głogów istnieją różne formy ochrony przyrody. W strefie ochronnej Huty Miedzi „Głogów” na międzywalu Odry położony jest fragment użytku ekologicznego „Łęgi Głogowskie” o obszarze 130,57 ha. Indywidualną ochroną w formie pomników przyrody objęty jest jeden dąb szypułkowy o obwodzie 582 cm rosnący w obrębie Borek - Zabornia na terenach administrowanych przez Nadleśnictwo Głogów.

Układ komunikacyjny gminy tworzą:

- droga krajowe nr 12 relacji Leszno – Zielona Góra i Legnica, doprowadzająca ruch kołowy do jedynej w tym rejonie przeprawy mostowej zlokalizowanej w mieście Głogów;
- drogi wojewódzkie:
 - nr 292 – z Głogowa do Orska,
 - nr 319 – Głogów – Sława,
 - nr 321 - Głogów – Kierzno,
 - nr 329 - Głogów – Jerzmanowa,
 - nr 330 – Krzeptów – Pęcław - Leszkowice,
- drogi powiatowe:
 - 1006D – Serby - Wschowa,
 - 1007D - Borek – Wojszyn,
 - 1128D - Szczyglice – Kwielice,
 - 1015D – droga przez wieś Ruszowice (ul. Tęczowa).

Sieć dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych uzupełniają drogi gminne z ustaloną kategorią o długości ok. 64 km.

Sieć dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych zapewnia dobre połączenia komunikacyjne z miastem Głogów. Sieć wzajemnych powiązań jednostek osadniczych gminy jest nieco gorsza. Stan techniczny większości dróg nie spełnia wymogów gwałtownie rosnącego ruchu transportowego.

Sieć dróg z ustaloną klasą lub kategorią uzupełnia około 160 km istniejących dróg transportu rolnego stanowiących własność gminy.

Przez obszar gminy przebiegają trzy użytkowane linie kolejowe:

- magistrala kolejowa Wrocław – Zielona Góra (zelektryfikowana);
- Głogów – Leszno (zelektryfikowana);
- Głogów – Żagań (jednotorowa).

Dwie linie kolejowe: Głogów – Sława oraz Głogów – Góra Śląska - Bojanowo są nieczynne.

Ważny szlak komunikacyjny mógłby stanowić przepływający przez gminę, nie uregulowany odcinek Odry środkowej. Ilość dni, w których może odbywać się żegluga uzależniona jest od warunków pogodowych. Waha się ona od 20 dni (1990 r.) do całego roku (1975). Uniezależnienie żeglugi na Odrze od warunków pogodowych możliwe będzie po zrealizowaniu inwestycji przewidzianych w Programie dla Odry 2006.

Cały obszar gminy Głogów położony jest w dorzeczu Odry, która dzieli ją na dwie części. Ponadto przez jej teren przepływają w kierunku zachodnim: w części północnej Krzycki Rów z lewym dopływem Serbska Struga (Kopanka) i w części południowo – wschodniej Rudna z prawymi dopływami - Kanałem Południowym i Borkowskim Potokiem.

Warunki wodne gminy Głogów charakteryzują się zmianami antropogenicznymi. Istotnym czynnikiem tych zmian jest zbiornik osadów poflotacyjnych „Żelazny Most”, z którego następuje filtracja zasolonych wód do Rudnej. Dodatkowo przez teren gminy przebiega rurociąg odprowadzający wody nadosadowe ze zbiornika do Odry. Inne czynniki antropogeniczne to tereny zwartej zabudowy, kopalnie rud miedzi, ujęcia wody, przerzuty wody i ścieków oraz zabudowa techniczna koryt cieków.

Znaczna część obszaru gminy zagrożona jest powodzią, głównie przez rzekę Odrę, ale także przez jej dopływy.

Sieć hydrograficzna uzupełniona jest przez liczne zbiorniki wodne: starorzecza, rozlewiska, zbiorniki i poeksploatacyjne oczka wodne oraz sieć rowów melioracji szczegółowych.

Gmina Głogów posiada klimat suchy, słoneczny i ciepły. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 8 – 8,5⁰ C. Najcieplejszym miesiącem jest lipiec (+18⁰ C), a najzimniejszym styczeń (-1,5⁰ C). Średnia wieloletnia suma opadów wynosi od 530 mm do 640 mm. Długość okresu wegetacyjnego trwa 210 – 220 dni. Poszczególne parametry klimatu wykazują znaczną wieloletnią zmienność, co wynika z położenia gminy na styku klimatów oceanicznego i kontynentalnego.

2. DEMOGRAFICZNE ZRÓŻNICOWANIE GMINY.

2.1. Stan i struktura ludności wiejskiej.

We wrześniu 2009 roku ludność gminy Głogów liczyła 5868 osób. W porównaniu do 1999 r. liczba mieszkańców gminy zwiększyła się o 1219 osób (26%). Liczebność populacji obszarów wiejskich gminy Głogów wykazuje stałą tendencję rosnącą. Zjawisko to wynika głównie z rozwijającego się na obszarze gminy budownictwa mieszkaniowego.

Powierzchnia i ludność gminy Głogów

Tabela 1

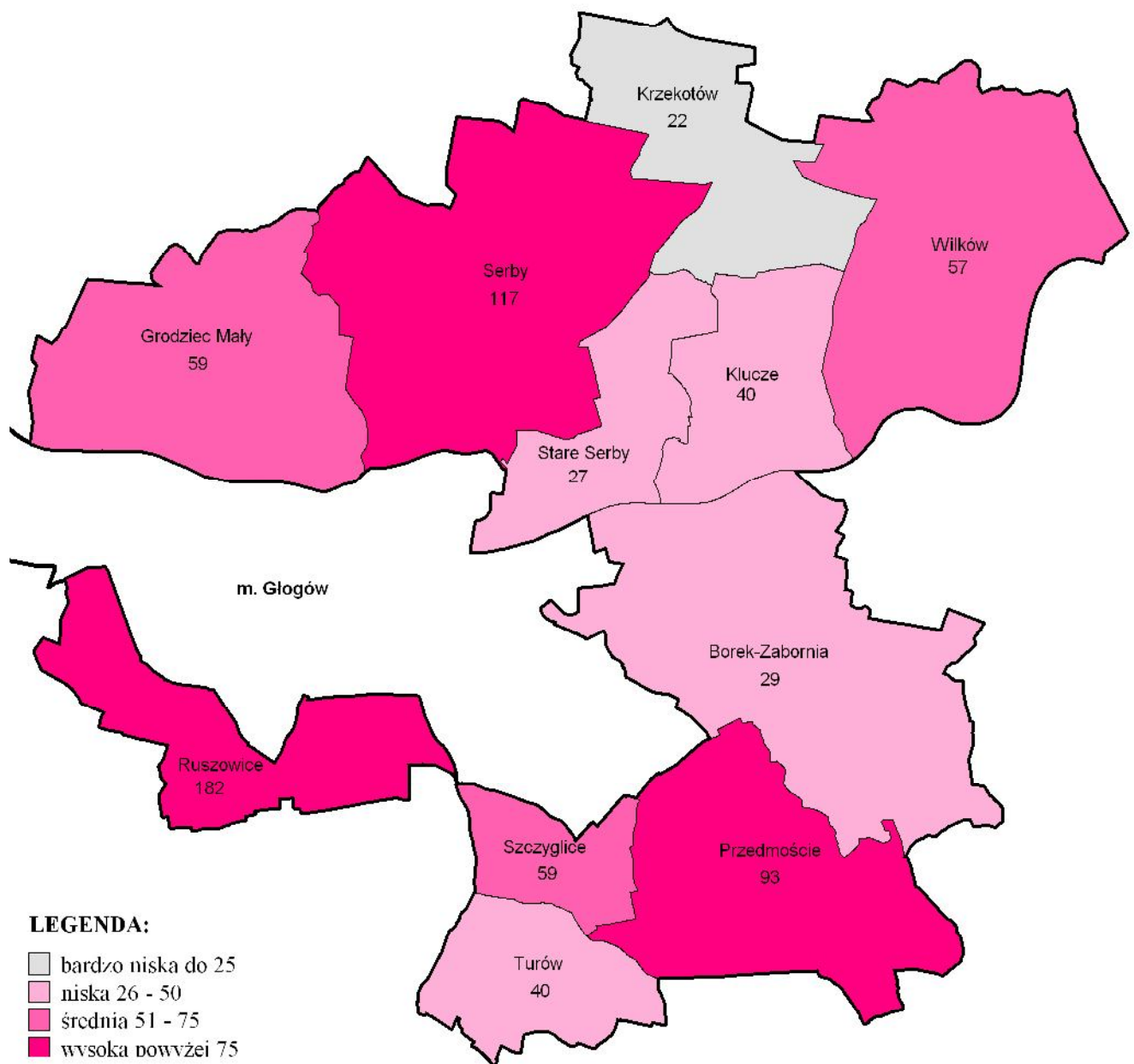
Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębu (ha)	Udział w powierzchni gminy (%)	Liczba sołectw	Liczba miejscowości	Ludność ogółem	Udział w ludności gminy (%)	Gęstość zaludnienia na 1 km ²
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Borek - Zabornia	1 347,59	15,9	2	2	396	6,7	29
2.	Grodziec Mały	974,60	11,5	1	1	578	9,9	59
3.	Klucze	482,85	5,7	1	1	191	3,3	40
4.	Krzekotów	618,55	7,3	1	1	138	2,4	22
5.	Przedmoście	870,29	10,3	2	2	811	13,8	93
6.	Ruszowice	590,40	7,0	1	1	1 074	18,3	182
7.	Serby	1 368,82	16,2	1	1	1 608	27,4	117
8.	Stare Serby	428,00	5,1	1	1	115	2,0	27
9.	Szczyglice	244,18	2,9	1	1	144	2,5	59
10.	Turów	388,82	4,6	1	1	157	2,7	40
11.	Wilków	1 156,23	13,7	1	1	656	11,2	57
Gmina ogółem		8 470,33	100,0	13	13	5 868	100,0	69

Źródło: 1. Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

2. Urząd Gminy Głogów - ewidencja ludności, 21.09.2009 r.

2.1.1. Gęstość zaludnienia.

Gęstość zaludnienia obszarów wiejskich gminy Głogów wynosi 69 osób na km² i jest wyższa od gęstości zaludnienia obszarów wiejskich powiatu głogowskiego (47 osób na km²). Gęstość zaludnienia obszarów wiejskich w województwie dolnośląskim kształtuje się na poziomie 47,4 osób na km².

Rys. 2. Gęstość zaludnienia

W poszczególnych obrębach gęstość zaludnienia waha się od 22 osób na km² w obrębie Krzekotów do 182 osób na km² w miejscowości Ruszowice. Obręby o wysokiej gęstości zaludnienia (powyżej 75 osób na km²) przylegają od strony północnej, południowo - wschodniej i południowej do miasta Głogów.

Najwięcej mieszkańców liczą miejscowości Serby (1608 osób) oraz Ruszowice (1074 osoby). Powyżej 500 osób liczą obręby Przedmoście (811 osób), Wilków (656 osób) i Grodziec Mały (578 osób). Do miejscowości liczących poniżej 150 mieszkańców należą Stare Serby (115 osób), Krzekotów (138 osób) i Szczyglice (144 osoby).

Powierzchnię, ludność gminy i gęstość zaludnienia przedstawia tabela nr 1 oraz rysunek nr 2.

2.1.2. Struktura wiekowa ludności wiejskiej.

Sytuacja demograficzna gminy Głogów jest korzystna. Wśród mieszkańców gminy dominuje ludność w wieku aktywności zawodowej (18 – 65 lat). Grupa ta stanowi 68,9% ogółu ludności gminy. Dzieci w wieku do 6 lat (486 osób – 8,2%) oraz młodzież w wieku 7 – 17 lat (854 osób – 14,6%) łącznie stanowią 22,8% mieszkańców gminy. Niepokoić musi zmniejszenie udziału tych grup wiekowych w ogólnej populacji gminy o 8,1% w ciągu ostatniego dziesięciolecia. Ludność w wieku poprodukcyjnym (powyżej 65 lat) stanowi 8,3% populacji gminy i zmniejszyła się w tym samym okresie o 3,2%. Zaznaczyć jednak należy, że najwyższy odsetek ludności w wieku powyżej 65 lat występuje w obrębach: Stare Serby, Borek – Zabornia i Szczyglice, które są najsilniej związane z rolnictwem.

Obecna struktura wiekowa wskazuje, że w ciągu najbliższych 10 lat w gminie Głogów sytuacja demograficzna nie powinna ulec znacznemu pogorszeniu. W tym czasie udział ludności w wieku emerytalnym w populacji gminy nie powinien przekroczyć 20%. Jednak równocześnie należy spodziewać się (głównie w wyniku niskiego przyrostu naturalnego) zmniejszenia udziału ludzi młodych w wieku do 40 lat. Należy zaznaczyć, że prognozowanie zmian demograficznych w gminie Głogów jest zawodne ze względu na bardzo duży napływ ludności inwestującej na terenie gminy w budownictwo mieszkaniowe przy równoczesnym braku danych o wieku inwestorów.

Strukturę wiekową ludności gminy Głogów przedstawiono w tabeli nr 2.

Struktura wiekowa ludności

Tabela 2

Lp.	Obręb	Liczba ludności ogółem	Ludność w kategoriach wiekowych											
			do 6 lat		7-17 lat		18-40 lat		41-55 lat		56-65 lat		powyżej 65 lat	
			osób	%	osób	%	osób	%	osób	%	osób	%	osób	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Borek - Zabornia	396	39	9,8	60	15,2	141	35,6	88	22,2	25	6,3	43	10,9
2.	Grodziec Mały	578	54	9,3	89	15,4	215	37,2	112	19,4	53	9,2	55	9,5
3.	Klucze	191	17	8,8	25	13,1	66	34,6	45	23,6	27	14,1	11	5,8
4.	Krzekotów	138	7	5,1	21	15,2	44	31,9	35	25,4	18	13,0	13	9,4
5.	Przedmoście	811	72	8,9	107	13,2	304	37,5	179	22,1	75	9,2	74	9,1
6.	Ruszowice	1 074	104	9,6	149	13,9	369	34,4	281	26,2	109	10,1	62	5,8
7.	Serby	1 608	105	6,5	240	14,9	592	36,8	329	20,5	210	13,1	132	8,2
8.	Stare Serby	115	11	9,5	17	14,8	42	36,5	21	18,3	11	9,6	13	11,3
9.	Szczyglice	144	13	9,1	21	14,6	52	36,1	30	20,8	13	9,0	15	10,4
10.	Turów	157	14	9,0	25	15,9	60	38,2	31	19,7	17	10,8	10	6,4
11.	Wilków	656	50	7,7	100	15,2	237	36,1	152	23,2	60	9,1	57	8,7
Gmina ogółem		5 868	486	8,2	854	14,6	2 122	36,2	1 303	22,2	618	10,5	485	8,3

Źródło: Urząd Gminy Głogów - ewidencja ludności, 21.09.2009 r.

2.1.3. Zatrudnienie w gospodarstwach rolnych.

Właściciele 163 gospodarstw rolnych utrzymują się głównie z pracy w rolnictwie. Stanowią oni 4% mieszkańców gminy w wieku aktywności zawodowej.

W poszczególnych obrębach zróżnicowanie udziału właścicieli gospodarstw rolnych w całej populacji ludności w wieku produkcyjnym waha się od 1,0% w obrębie Serby do 13,5% w miejscowości Stare Serby.

27 właścicieli gospodarstw rolnych (16,6%) znajduje się w wieku przedemerytalnym, uprawniającym do starania się o rentę strukturalną. W połączeniu z dużą liczbą właścicieli gospodarstw rolnych w wieku 41 – 55 lat (61,3%) wskazuje to, że w okresie perspektywicznym nastąpi szybki proces starzenia się tej grupy zawodowej i pojawi się problem wymiany pokoleniowej. Najszybciej może to nastąpić w miejscowościach Stare Serby i Turów, gdzie wszyscy właściciele gospodarstw rolnych przekroczyli wiek 41 lat. Ziemia z gospodarstw starających się o renty strukturalne będzie przechodzić w ręce młodszych członków rodziny lub trafi do rolników znajdujących się

obecnie w wieku do 40 lat i zainteresowanych rozwojem swoich gospodarstw. Taki proces będzie sprzyjać poprawie struktury obszarowej gospodarstw.

Charakterystykę właścicieli gospodarstw rolnych utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie przedstawiono w tabeli nr 3.

Właściciele gospodarstw rolnych utrzymujący się głównie z pracy w rolnictwie

Tabela 3

Lp.	Obręb	Razem	w tym:					
			do 40 lat		41 - 55 lat		56 - 65 lat	
			liczba	%	liczba	%	liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Borek - Zabornia	9	3	33,3	6	66,7	-	-
2.	Grodziec Mały	13	2	15,4	8	61,5	3	23,1
3.	Klucze	17	6	35,3	8	47,1	3	17,6
4.	Krzekotów	6	1	16,7	3	50,0	2	33,3
5.	Przedmoście	58	17	29,3	30	51,7	11	19,0
6.	Ruszowice	8	3	37,5	4	50,0	1	12,5
7.	Serby	11	1	9,1	9	81,8	1	9,1
8.	Stare Serby	10	-	-	7	70,0	3	30,0
9.	Szczyglice	8	2	25,0	4	50,0	2	25,0
10.	Turów	10	-	-	9	90,0	1	10,0
11.	Wilków	13	1	7,7	12	92,3	-	-
Gmina ogółem		163	36	22,1	100	61,3	27	16,6

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

2.1.4. Poziom wykształcenia właścicieli gospodarstw rolnych utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie.

Analizą poziomu wykształcenia objęto właścicieli gospodarstw rolnych utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie w wieku aktywności zawodowej (18 – 65 lat). Dominują wśród nich osoby z wykształceniem zawodowym (63,2%). Drugą pod względem wielkości jest grupa osób z wykształceniem średnim (31,9%). Tylko 8 osób (4,9%) posiada wykształcenie wyższe.

Najwyższe kwalifikacje posiadają rolnicy obrębów Borek – Zabornia, Klucze, Krzekotów i Szczyglice, w których odsetek osób z wykształceniem wyższym i średnim przekracza 50%.

Poziom wykształcenia właścicieli gospodarstw rolnych utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie przedstawiono w tabeli nr 4.

Poziom wykształcenia właścicieli gospodarstw rolnych utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie

Tabela 4

Lp.	Obręb	Ogółem	Właściciele gospodarstw z wykształceniem					
			zawodowym		średnim		wyższym	
			liczba	%	liczba	%	liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Borek - Zabornia	9	4	44,4	4	44,4	1	11,1
2.	Grodziec Mały	13	10	76,9	2	15,4	1	7,7
3.	Klucze	17	8	47,1	9	52,9	-	-
4.	Krzekotów	6	3	50,0	2	33,3	1	16,7
5.	Przedmoście	58	32	55,2	24	41,4	2	3,4
6.	Ruszowice	8	7	87,5	1	12,5	-	-
7.	Serby	11	8	72,7	2	18,2	1	9,1
8.	Stare Serby	10	8	80,0	2	20,0	-	-
9.	Szczyglice	8	2	25,0	4	50,0	2	25,0
10.	Turów	10	10	100,0	-	-	-	-
11.	Wilków	13	11	84,6	2	15,4	-	-
Gmina ogółem		163	103	63,2	52	31,9	8	4,9

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

2.2. Poziom i struktura bezrobocia.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Głogowie w gminie Głogów bez pracy pozostaje 349 osób. Stanowi to 8,6% ludności wiejskiej w wieku aktywności zawodowej (18 – 65 lat). Wskaźnik ten nie uwzględnia jednak tzw. bezrobocia ukrytego na terenach wiejskich.

Wśród bezrobotnych 199 osób (57,0%) to kobiety. Osoby młode, w wieku 18 – 44 lat stanowią 74,8% ogółu bezrobotnych. W wieku przedemerytalnym znajduje się 7 mężczyzn (2,0% ogółu bezrobotnych).

Osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i poniżej gimnazjalnego stanowią 57,8% bezrobotnych. Wśród mężczyzn odsetek bezrobotnych o tym poziomie wykształcenia wynosi 71,4%, a wśród kobiet 47,7%.

Osoby z wykształceniem policealnym oraz średnim ogólnokształcącym i zawodowym stanowią 34,9% bezrobotnych. W tej grupie bezrobotnych liczącej 122 osoby zdecydowanie przeważają kobiety (84).

Wykształcenie wyższe posiada 7,2% zarejestrowanych bezrobotnych (5 mężczyzn oraz 20 kobiet).

Struktura bezrobocia według wykształcenia pokazuje, że bezrobocie wśród osób z niższym poziomem wykształcenia jest wyraźnie wyższe. Znalezienie pracy ułatwia posiadanie wykształcenia średniego, a zwłaszcza wyższego. Stanowi to przesłankę uzasadniającą konieczność podnoszenia poziomu wykształcenia ludności wiejskiej.

Niższe bezrobocie wśród mężczyzn należy wiązać z funkcjonującym w sąsiedztwie gminy KGHM Polska Miedź S.A. oraz inwestycjami prowadzonymi na terenie gminy, miasta Głogowa oraz gmin sąsiednich.

Strukturę bezrobocia według wieku, wykształcenia i płci przedstawiono w tabelach nr 5 i 6.

3. WALORY ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO.

3.1. Charakterystyka przyrodnicza gminy.

3.1.1. Ukształtowanie powierzchni.

Zgodnie z podziałem Polski na jednostki fizyczno – geograficzne (J. Kondracki, 1994) większość obszaru gminy Głogów należy do makroregionu Obniżenie Milicko - Głogowskie, mezoregionu Pradolina Głogowska. Południowo – zachodnia część gminy położona jest w makroregionie Wału Trzebnickiego, w mikroregionie Grzbiet Dalkowski.

Ukształtowanie pionowe obszaru gminy związane jest z przynależnością do jednostek fizyczno – geograficznych. W części północno – wschodniej deniwelacje są bardzo małe, a rzeźba terenu ma charakter akumulacyjno – erozyjny. Występują liczne rynny starorzeczy. Części południowo – zachodnia ma pagórkowatą rzeźbę terenu z zaznaczonymi zespołami spiętrzonych moren czołowych.

Gmina położona jest w strefie Bloku Przedśudeckiego. Krystaliczne skały starszego paleozoiku przykryte są utworami permskimi i triasowymi. Cechsżyńskie piętro utworów permskich zbudowane jest z dolomitów, łupków miedzionośnych, wapieni, anhydrytów,

Bezrobotni w grupach wiekowych

Tabela 5

Lp.	Grupa wiekowa	Liczba bezrobotnych					
		ogółem		kobiet		mężczyzn	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	18 - 24	113	32,4	63	31,7	50	33,3
2.	25 - 34	96	27,5	69	34,7	27	18,0
3.	35 - 44	52	14,9	32	16,1	20	13,3
4.	45 - 54	61	17,5	33	16,6	28	18,7
5.	55 - 59	20	5,7	2	1,0	18	12,0
6.	60 - 64	7	2,0	-	-	7	4,7
Razem		349	100,0	199	57,0	150	43,0

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Głogowie, sierpień 2009 r.

Bezrobotni wg wykształcenia

Tabela 6

Lp.	Wykształcenie	Liczba bezrobotnych					
		ogółem		kobiet		mężczyzn	
		liczba	%	liczba	%	liczba	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	wyższe	25	7,2	20	10,1	5	3,3
2.	policealne i średnie zawodowe	81	23,2	55	27,6	26	17,3
3.	średnie ogólnokształcące	41	11,7	29	14,6	12	8,0
4.	zasadnicze zawodowe	101	28,9	52	26,1	49	32,7
5.	gminaszkalne i poniżej podstawowe	101	28,9	43	21,6	58	38,7
Razem		349	100,0	199	57,0	150	43,0

Źródło: Dane Powiatowego Urzędu Pracy w Głogowie, sierpień 2009 r.

gipsów, soli kamiennej i iłowców. W utworach oligoceńskich i miocenijskich wśród iłów, mułków i piasków występują soczewki węgla brunatnego. Podczas zlodowaceń południowopolskiego i środkowopolskiego powstały utwory plejstocenijskie. Ze schyłku tego okresu pochodzą pokrywy lessów i glin lessopodobnych, które występują w obszarze Wzgórz Dalkowskich.

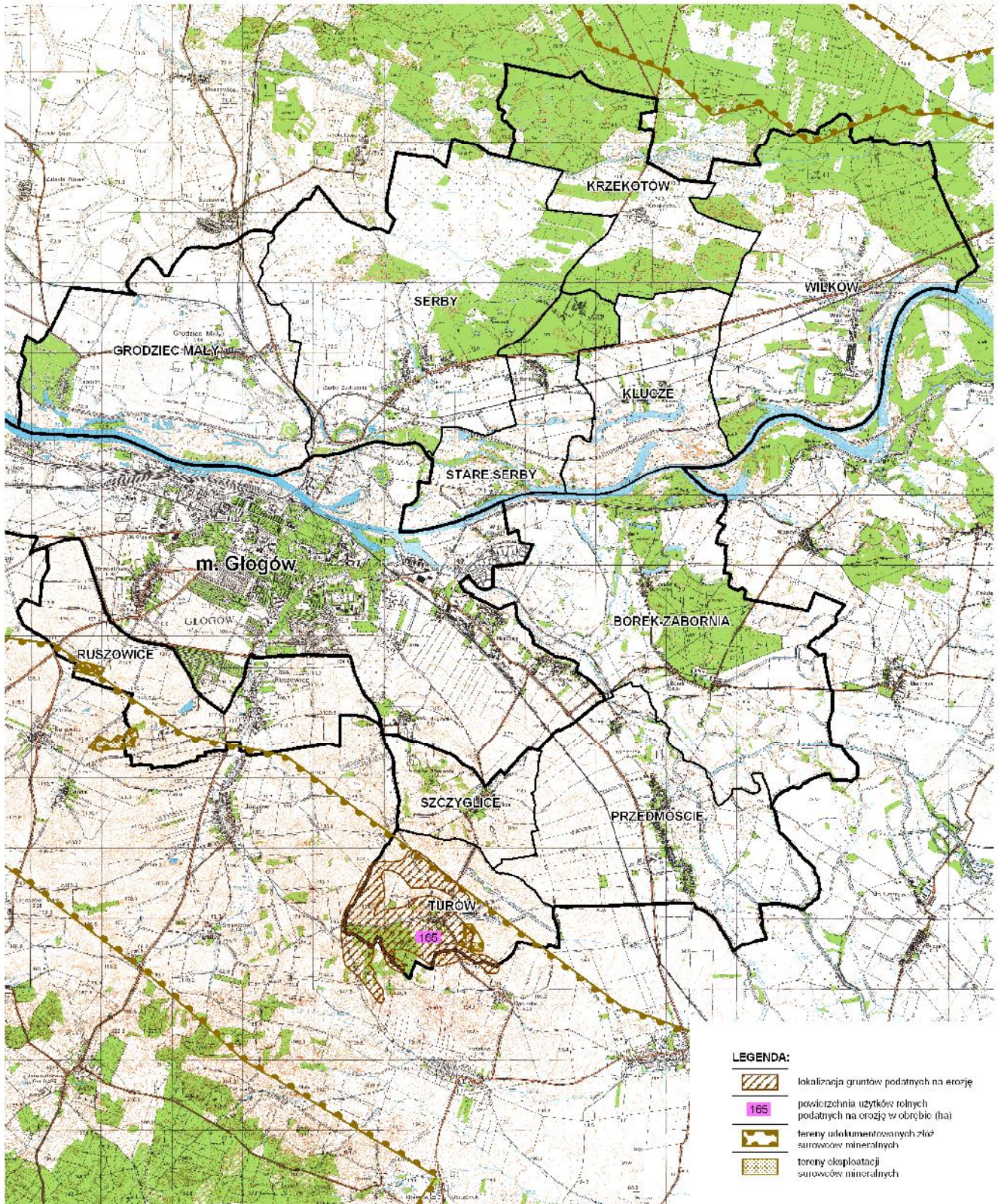
3.1.2. Surowce mineralne.

Podstawowym bogactwem naturalnym występującym na terenie gminy Głogów są rudy miedzi zlokalizowane w złożach: „Głogów”, „Bytom Odrzański” i „Retków”. Miedzi towarzyszą: srebro, ołów, kobalt molibden i nikiel. Nad złożami rud miedzi zalegają anhydryt, sól kamienna i węgiel brunatny. Koncesją zezwalającą na wydobywanie rud miedzi objęto obecnie część złoża „Głogów” nazwaną „Głogów Głęboki Przemysłowy”. Jest to złożo najbogatsze w rudy miedzi w całym Legnicko – Głogowskim Zagłębiu Miedziowym. W zasięgu złoża znajdują się obręby Ruszowice i Turów.

W północno – wschodniej części gminy zlokalizowano złoża gazu ziemnego. Obecnie eksploatowane jest złożo „Wilków”. Z surowców energetycznych na obszarze gminy stwierdzono również występowanie na głębokości około 300 m pod powierzchnią terenu węgla brunatnego. Ze względu na znaczną głębokość zalegania, małą miąższość warstw i duże zawodnienie nie przewiduje się jego eksploatacji.

Na terenie gminy rozpoznano także zasoby kruszyw naturalnych (piasku i żwiru) oraz iłów ceramiki budowlanej i torfu. W eksploatacji, ale już poza granicami gminy Głogów znajduje się złożo kruszywa naturalnego „Ruszowice II”. Dla złóż „Kurowice”, „Szczyglice II” i „Turów” okres koncesji upłynął w latach 2005 - 2006. Nie eksploatowane jest również złożo materiałów ilastych ceramiki budowlanej „Ruszowice”, dla którego nie ustalono okresu koncesyjnego.

Informacje dotyczące kopalni zawarte są w tabeli nr 7.

Rys. 3. Grunty podatne na erozję wodną, złoża surowców mineralnych

Zasoby kopalin na obszarze gminy Głogów

Tabela 7

Lp.	Rodzaj kopaliny	Nazwa złoża	Lokalizacja	Zasoby złoża w tys. ton
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Rudy miedzi	Głogów Głęboki - Przemysłowy	Ruszowice, Turów	291 968
	Srebro			22 970
	Miedź metaliczna			7 007
	Rudy niklu			15,47
2.	Kruszywo naturalne	Ruszowice II	Ruszowice	57
3.	Kruszywo naturalne	Kurowice - Południe I	Ruszowice	218
4.	Gaz ziemny	Wilków I	Wilków	1509,13 mln m ³
	Hel			2,67 mln m ³
5.	Rudy miedzi	Retków	-	135 751
	Srebro			11 645
	Miedź metaliczna			2 399
	Rudy niklu			2,55
6.	Rudy miedzi	Bytom Odrzański	-	31 471
	Srebro			1 762
	Miedź metaliczna			777
7.	Kruszywo naturalne	Szczyglice II	Szczyglice	115

Źródło: Bilans zasobów kopalin i wód podziemnych w Polsce, Państwowy Instytut Geologiczny. Warszawa, 2008 r.

3.1.3. Warunki wodne.

Gmina Głogów położona jest w wielkopolskim regionie hydrogeologicznym podregionie wielkopolsko – śląskim. W ramach tego podregionu północno – wschodnia część obszaru gminy należy do rejonu Pradoliny Głogowskiej. Główny użytkowy poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędu. W rejonie Pradoliny Głogowskiej poziom wodonośny występuje na głębokości od kilku do kilkunastu metrów poniżej poziomu terenu. Na pozostałym obszarze od 20 do 70 m poniżej poziomu terenu. Wydajność ujęć wodnych jest zróżnicowana i wynosi od ponad 120 m³/h w rejonie Pradoliny Odry do 70 – 120 m³/h na pozostałym obszarze.

Obszar gminy leży w całości w dorzeczu rzeki Odry. Odra płynąc przez obszar gminy równoleżnikowo dzieli ją na część północną i południową. W części północnej wpada do Odry Krzycki Rów zasilany przez Serbską Strugę (Kopanę). Przez południowo – wschodnią część gminy przepływa lewostronny dopływ Odry Rudna i jej prawe dopływy – Kanał Południowy oraz Borkowski Potok.

Rzeki na terenie gminy posiadają charakter rzek nizinnych o stosunkowo niewielkim spadku. Znaczna część obszaru gminy Głogów zagrożona jest powodzią. Zagrożenie powodziowe występuje głównie ze strony rzeki Odry, ale groźne są również jej dopływy (tzw. cofki). Sieć hydrograficzna uzupełniana jest przez dużą ilość zbiorników wód powierzchniowych – starorzecza, rozlewiska, zbiorniki i poeksploatacyjne oczka wodne.

Wody rzek przepływających przez gminę są nadmiernie zanieczyszczone. Stan ten ogranicza możliwości ich wykorzystania do celów rolniczo – hodowlanych oraz dla rekreacji zorganizowanej. W przypadku wylewów powodziowych wody te stanowią zagrożenie dla środowiska przyrodniczego. Istniejący stan sanitarny rzek jest rezultatem działalności przemysłu miedziowego oraz wieloletnich zaniedbań w gospodarce wodno – ściekowej. Za zły stan jakości wody zrzuty lokalne odpowiadają tylko częściowo, bowiem rzeki wpływają na obszar gminy już silnie zanieczyszczone.

Sieć naturalnych cieków rozbudowana jest o rowy melioracyjne, tworząc połączone systemy odwadniające.

Grunty pod wodami zajmują 279,08 ha, co stanowi 3,3% ogólnego obszaru gminy. Największy udział w tej powierzchni mają wody płynące (2,2% powierzchni gminy). Udział wód stojących (0,6% powierzchni gminy) oraz rowów (0,5% powierzchni gminy) jest znacznie mniejszy.

Teren gminy położony jest w zasięgu głównych zbiorników wód podziemnych GZWP – Pradoliny Barycko – Głogowskiej (nr 302) i Pradoliny Odry (nr 314). Stanowią one obszar wysokiej ochrony wód i powinny podlegać szczególnej ochronie.

Powierzchnię gruntów pod wodami przedstawiono w tabeli nr 8.

Powierzchnia wód otwartych i sieci rzek

Tabela 8

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębu (ha)	Grunty pod wodami (udział w powierzchni obrębu)							
			razem		wody stojące		wody płynące		rowy	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Borek - Zabornia	1 347,59	69,79	5,2	4,16	0,3	53,32	4,0	12,31	0,9
2.	Grodziec Mały	974,60	39,75	4,1	1,83	0,2	36,67	3,8	1,25	0,1
3.	Klucze	482,85	42,44	8,8	17,39	3,6	24,78	5,1	0,27	0,1
4.	Krzekotów	618,55	2,53	0,4	0,93	0,2	0,90	0,1	0,70	0,1
5.	Przedmoście	870,29	13,00	1,5	-	-	4,39	0,5	8,61	1,0
6.	Ruszowice	590,40	1,91	0,3	-	-	0,93	0,2	0,98	0,2
7.	Serby	1 368,82	19,76	1,4	11,38	0,8	3,62	0,3	4,76	0,3
8.	Stare Serby	428,00	25,43	5,9	3,41	0,8	20,53	4,8	1,49	0,3
9.	Szczyglice	244,18	0,51	0,2	-	-	-	-	0,51	0,2
10.	Turów	388,82	1,91	0,5	-	-	-	-	1,91	0,5
11.	Wilków	1 156,23	62,05	5,4	9,78	0,8	45,40	3,9	6,87	0,6
Gmina ogółem		8 470,33	279,08	3,3	48,88	0,6	190,54	2,2	39,66	0,5

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

3.1.4. Klimat.

Według podziału rolniczo – klimatycznego Polski (R. Gumiński, 1948 r.) gmina Głogów należy do dzielnicy środkowej. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi tu 8,4⁰C, a okres wegetacyjny trwa 224 dni. Prace polowe rozpoczynają się około 14 marca. Ostatnie przymrozki występują do 21 kwietnia. Średnia roczna suma opadów atmosferycznych kształtuje się na poziomie 528,4 mm, z maksimum w lipcu i sierpniu – 82,0 – 76,7 mm. Minimalna miesięczna suma opadów przypada na styczeń i luty – 19,7 – 23,1 mm. W półroczu ciepłym (V – X) opad wynosi przeciętnie 355 mm, a w półroczu chłodnym (XI – IV) 180 – 173 mm. W gminie przeważa zachodni i południowo – zachodni kierunek wiatru, a średnia roczna prędkość wiatru wynosi 3,0 – 3,5 m/s.

Poszczególne parametry klimatyczne wykazują znaczną wieloletnią zmienność z roku na rok. Te wahania wynikają z mieszania się na obszarze gminy klimatu oceanicznego ze słabymi wpływami klimatu strefy przedsudeckiej. Zaobserwowane w ostatnich latach wzrost średnich temperatur okresu zimowego, zanik przejściowych pór roku, zmniejszenie się opadów i gwałtowniejszy przebieg zjawisk meteorologicznych są skutkami ocieplenia klimatu.

3.1.5. Ochrona przyrody, krajobrazu i zabytków.

Część obszaru gminy Głogów objęta jest prawną formą ochrony przyrody w ramach unijnego programu Natura 2000. W 2008 r. ustanowiony został obszar specjalnej ochrony ptaków (PLB020008) i siedlisk (PLH020018) „Łęgi Odrzańskie”. Wyznaczenie tego obszaru ma na celu ochronę populacji dziko występujących ptaków gnieźdzących się w terenach otwartych oraz ochronę obejmującą siedliska nadrzeczne zachowane w międzywalu oraz najlepiej wykształcone lasy, łąki i torfowiska niskie poza jego obrębem.

Wojewoda Dolnośląski rozporządzeniem z dnia 28 października 2005 r. utworzył na międzywalu rzeki Odry w strefie ochronnej Huty Miedzi „Głogów” użytek ekologiczny „Łęgi Głogowskie” o powierzchni 605,57 ha. Z obszaru tego w granicach gminy Głogów znajduje się 130,57 ha o różnorodnej szacie roślinnej i z licznymi chronionymi gatunkami zwierząt i roślin. Pozostała część użytku ekologicznego położona jest w granicach miasta Głogów oraz na obszarze gminy Kotla.

Indywidualną ochroną jako pomniki przyrody objęty jest jeden dąb szypułkowy o obwodzie 582 cm, który rośnie w obrębie Borek – Zabornia na terenie administrowanym przez Nadleśnictwo Głogów.

Przez obszar gminy Głogów przebiegają dwa korytarze ekologiczne sieci ECONET – POLSKA o znaczeniu krajowym:

- nr 18M – Głogowski Odry,
- nr 33k – Wzgórz Dalkowskich.

Obok obszarów chronionych cennym uzupełnieniem krajobrazu gminy są obiekty kultury materialnej wpisane do rejestru lub ewidencji zabytków. W siedmiu obrębach: Borek, Przedmoście, Rapocin, Ruszowice, Serby, Szczyglice i Wilków zlokalizowane są obiekty (kaplice i kościoły, cmentarze, pałac, dworce i budynek mieszkalny) wpisane do rejestru zabytków. Do wojewódzkiej ewidencji zabytków wpisanych jest 301 elementów kulturowych. Jedynym chronionym założeniem zieleni jest park przy pałacu w Borku. Bardzo ciekawymi zabytkami średniowiecznego prawa są dwa wolnostojące krzyże pokutne w Przedmościu, z których na jednym wyryty jest miecz.

We wszystkich obrębach zlokalizowanych jest 357 posiadających dużą wartość poznawczą i kulturową stanowisk archeologicznych.

3.1.6. Lesistość.

Lasy i zadrzewienia zajmują w gminie Głogów powierzchnię 1606,20 ha, z czego 95,0% (1526,00 ha) stanowią lasy. Stopień lesistości wynosi 19,0% i jest zdecydowanie niższy od przeciętnej dla obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego (29,4%). Niski stopień lesistości jest skutkiem wysokiej jakości gleb.

Powierzchnie leśne rozmieszczone są nierównomiernie. Przeważające obszary leśne występują w dolinie rzeki Odry oraz w północno – wschodniej części gminy. Najwyższy stopień lesistości posiadają obręby Krzekotów (58,9%) i Wilków (38,3%). Miejscowość Stare Serby (24,6%) charakteryzuje lesistość średnia. Bardzo niski stopień lesistości, poniżej 10,0% charakteryzuje obręby Ruszowice (0,3%), Przedmoście (0,7%), Klucze (2,7%), Szczyglice (6,1%) i Grodziec Mały (9,0%).

Lasy oraz grunty zadrzewione i zakrzewione występują we wszystkich obrębach.

Ze względu na położenie lasów w pobliżu miasta Głogów i terenów przemysłowych spełniają one wielorakie funkcje społeczne. Najważniejszymi z nich są funkcje glebo- i wodochronne, udostępnienie terenów leśnych dla celów rekreacyjnych i turystycznych oraz zadania hodowlano – ochronne (ciągłość zalesienia, poprawa zdrowotnego i sanitarnego stanu lasu).

W lasach gminy Głogów przeważają drzewostany 20 - 40 letnie ze znacznym udziałem ponad 40 letnich. W drzewostanach dominują gatunki iglaste: sosna, świerk i modrzew. Przemieszanie drzew iglastych stanowią gatunki liściaste: dąb, brzoza i grab.

Lasami państwowymi na terenie gminy administruje Nadleśnictwo Głogów.

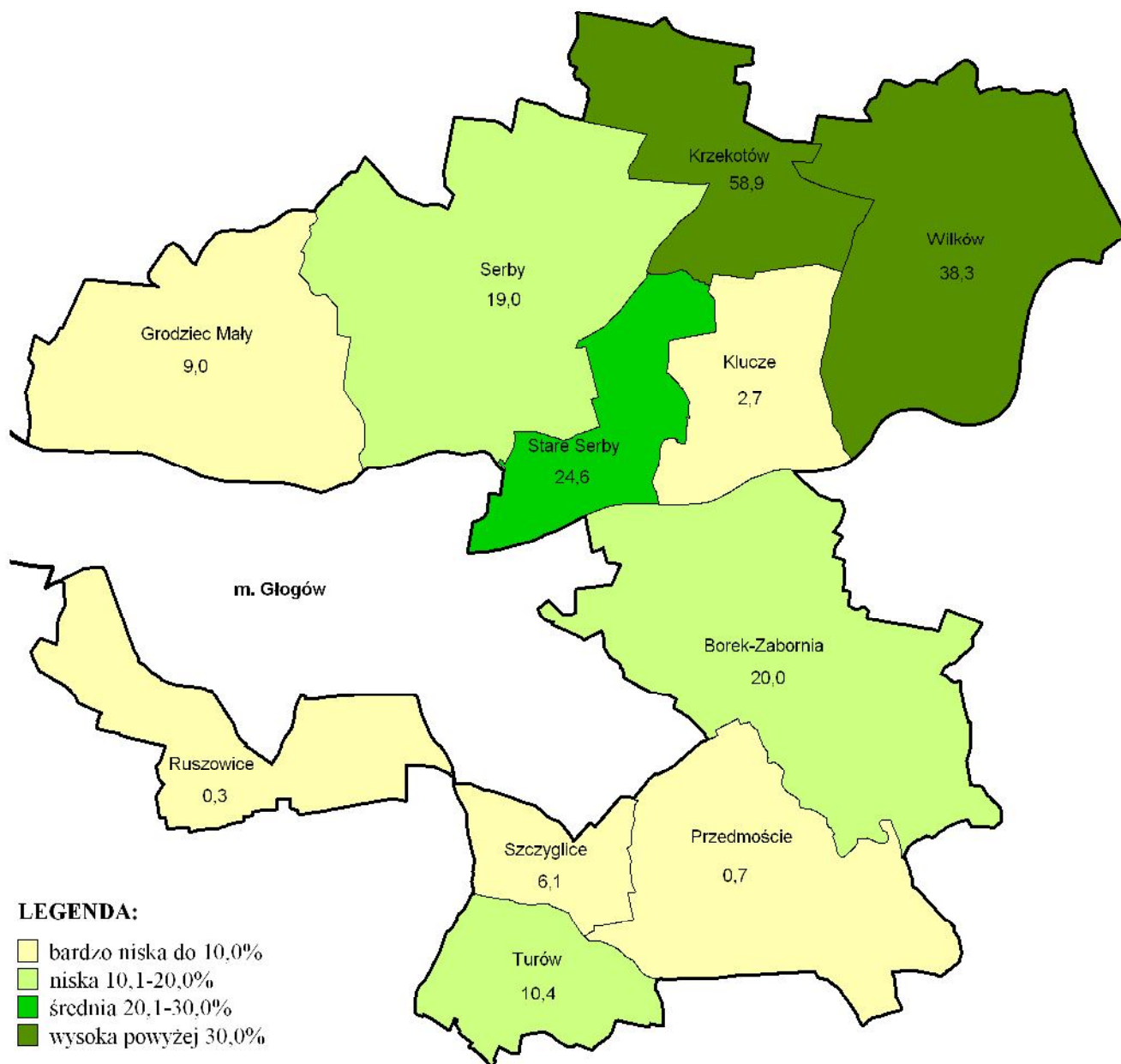
Powierzchnię lasów i lesistość przedstawiono w tabeli nr 9 i na rysunku nr 4.

Powierzchnia lasów i lesistość

Tabela 9

Lp.	Obręb	Powierzchnia obrębu ogółem	Grunty leśne		Ls + Lz	Stopień lesistości (Ls + Lz w %)
			lasy i grunty leśne	grunty zadrzewione i zakrzewione		
		ha	ha	ha	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Borek - Zabornia	1 347,59	255,23	14,84	270,07	20,0
2.	Grodziec Mały	974,60	82,90	5,19	88,09	9,0
3.	Klucze	482,85	12,85	0,38	13,23	2,7
4.	Krzekotów	618,55	364,28	0,05	364,33	58,9
5.	Przedmoście	870,29	5,48	0,15	5,63	0,7
6.	Ruszowice	590,40	1,17	0,42	1,59	0,3
7.	Serby	1 368,82	216,44	43,12	259,56	19,0
8.	Stare Serby	428,00	97,15	8,17	105,32	24,6
9.	Szczyglice	244,18	10,55	4,32	14,87	6,1
10.	Turów	388,82	39,19	1,41	40,60	10,4
11.	Wilków	1 156,23	440,76	2,15	442,91	38,3
Gmina ogółem		8 470,33	1 526,00	80,20	1 606,20	19,0

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Rys. 4. Lesistość

3.2. Ocena przydatności obszaru dla rolnictwa.

3.2.1. Jakość środowiska glebowego.

Gleby gminy Głogów charakteryzują się średnią przydatnością rolniczą. Do pszennych kompleksów rolniczej przydatności gleb należy 36,9% gruntów ornych gminy tj.:

- do pszennego bardzo dobrego 9,5%,
- do pszennego dobrego 21,5%,
- do pszennego wadliwego 5,9%.

Występują one w różnej skali (od 9,0% do 80,1%) na terenie większości obrębów gminy. Pszenne kompleksy rolniczej przydatności gleb nie występują w obrębie Krzekotów.

W zakresie typologii na terenie gminy występują gleby brunatne, biellicowe i mady rzeczne, a w rejonie Wzgórz Dalkowskich utwory pylaste (utwory lessowate). Mady – średnie, ciężkie oraz częściowo piaszczyste występują w Pradolinie Głogowskiej. W północnej części gminy występują słabe gleby biellicowe wytworzone na piaskach gliniastych i sandrach.

Rozmieszczenie użytków zielonych w gminie Głogów związane jest w dużym stopniu z dolinami rzek Odry i Rudnej oraz dolinami mniejszych cieków wodnych. Typologicznie dominują w nich mady.

Jakościowo w tej grupie użytków rolnych dominują użytki zielone średnie (70,0% ogólnego obszaru użytków zielonych). Użytki zielone bardzo dobre i dobre stanowią zaledwie 2,0%, a słabe 28,0% powierzchni użytków zielonych.

Pod względem gleboznawczej klasyfikacji gruntów w gruntach ornych gminy podobny udział mają klasy IIIa i IIIb (35,4%) oraz klasy IVa i IVb (33,9%). Udział gleb najlepszych klas I i II wynosi 10,1%. Grunty najgorsze, klasy V i VI stanowią 20,6% gruntów ornych. Grunty orne klasy I (12,75 ha) występują tylko w obrębie Przedmoście. W zlokalizowanych w zachodniej części gminy pięciu obrębach: Grodziec Mały, Przedmoście, Ruszowice, Szczyglice i Turów występują grunty orne klasy II o łącznej powierzchni 402,51 ha. W obrębie Krzekotów nie występują grunty orne klas I – IIIb.

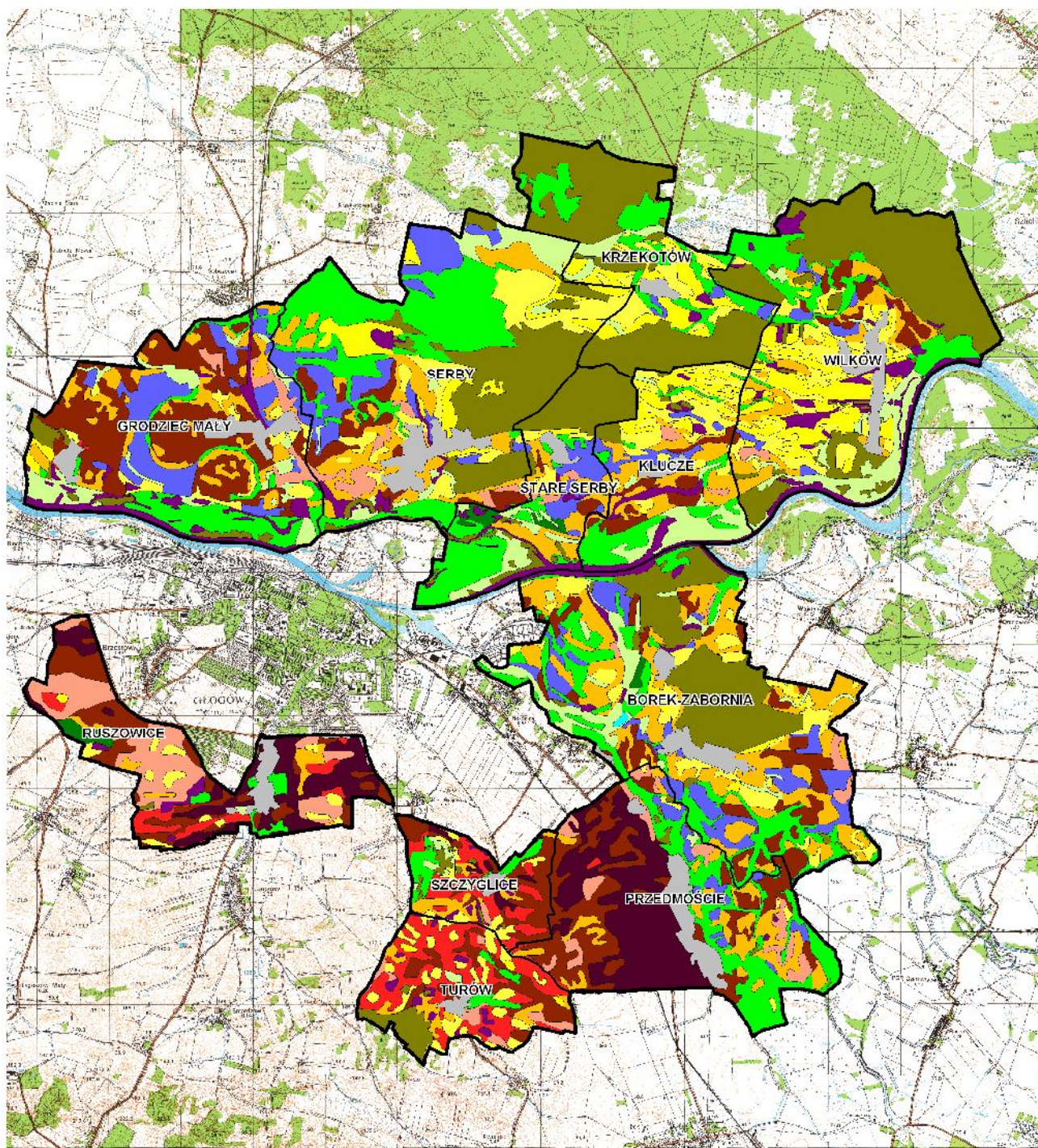
Wśród użytków zielonych przeważają klasy IV (36,7%) i V (29,3%). Podobny udział mają użytki zielone klasy III (16,0%) i VI (17,7%). Udział użytków zielonych klasy II wynosi zaledwie 0,3% ogólnej ich powierzchni. Na terenie gminy Głogów nie występują użytki zielone klasy I.

Zestawienie powierzchni kompleksów rolniczej przydatności gleb w procentach

Tabela 10

Lp.	Óbręb	Grunty orne kompleksy w %											Użytki zielone kompleksy w %		
		pszenny bardzo dobry (1)	pszenny dobry (2)	pszenny wadliwy (3)	żytni bardzo dobry (4)	żytni dobry (5)	żytni słaby (6)	żytni najśłabszy (7)	zbożowo pastewny mocny (8)	zbożowo pastewny słaby (9)	użytki zielone bardzo dobre i dobre (1z)	użytki zielone średnie (2z)	użytki zielone słabe (3z)		
		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.		
1.	2.	-	11,6	-	2,0	55,4	14,8	7,9	8,3	-	-	-	13.	14.	
1.	Borek - Zabornia	-	11,6	-	2,0	55,4	14,8	7,9	8,3	-	-	-	76,3	23,7	
2.	Grodziec Mały	-	47,2	-	6,7	23,0	8,1	-	15,0	-	-	-	77,3	22,7	
3.	Kluze	-	12,8	-	2,3	28,0	26,2	21,5	9,2	-	-	-	40,9	59,1	
4.	Krzekotów	-	-	-	-	1,7	32,5	53,8	8,5	3,5	-	-	85,4	14,6	
5.	Przedmoście	47,2	32,7	0,2	4,6	10,1	0,4	-	4,8	-	-	-	99,3	0,7	
6.	Ruszwice	27,3	25,7	8,1	28,6	4,5	5,5	0,3	-	-	-	44,3	49,2	6,5	
7.	Serby	-	20,3	-	10,0	34,2	14,0	5,0	16,5	-	-	-	77,2	22,8	
8.	Stare Serby	-	9,0	-	4,8	32,3	11,9	7,4	34,6	-	-	16,4	63,9	19,7	
9.	Szczyglice	14,5	37,8	19,6	2,9	16,0	7,6	1,3	-	0,3	-	24,6	68,6	6,8	
10.	Turów	-	21,6	45,6	5,0	6,7	19,7	1,4	-	-	-	-	87,0	13,0	
11.	Wilków	-	9,7	-	1,2	25,0	25,6	32,0	6,5	-	-	-	58,9	41,1	
Gmina ogółem		9,5	21,5	5,9	13,6	19,2	12,8	9,5	7,8	0,2	-	2,0	70,0	28,0	

Źródło: Aneks do mapy glebowo - rolniczej

LEGENDA:

Kompleksy użytków rolnych

- kompleks pszenny bardzo dobry
- kompleks pszenny dobry
- kompleks pszenny wadliwy
- kompleks żytni bardzo dobry (pepuzono żytni)

- kompleks żytni dobry
- kompleks żytni słaby
- kompleks żytni bardzo słaby (żytnio-kubiszowy)
- kompleks zbożowo pastewny mały

- kompleks zbożowo-pastewny słaby
- użytki zielone bardzo dobre i dobre
- użytki zielone średnie
- użytki zielone słabe i bardzo słabe

Grunty pozostałe

- lasy
- tereny zwartej zabudowy
- inne grunty

Rys. 5. Kompleksy przydatności rolnej gleb

Gleboznawcza klasyfikacja gruntów

Tabela 11

Lp.	Obręb	Jedn.	Grunty orne										Użytki zielone						Razem GO + UZ
			I	II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	razem	I	II	III	IV	V	VI	razem	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	21.	22.
1.	Borek - Zabornia	ha	-	-	19,01	158,01	289,33	148,10	53,50	19,35	687,30	-	-	48,17	97,98	61,60	18,35	226,10	913,40
		%	-	-	2,8	23,0	42,1	21,5	7,8	2,8	100,0	-	-	21,3	43,3	27,3	8,1	100,0	
2.	Grodziec Mały	ha	-	10,93	131,14	176,11	130,86	58,34	37,58	2,57	547,33	-	0,97	17,62	109,24	44,65	13,68	186,16	733,49
		%	-	2,0	24,0	32,2	23,8	10,7	6,8	0,5	100,0	-	0,5	9,5	58,7	24,0	7,3	100,0	
3.	Klucze	ha	-	-	5,80	40,45	46,89	43,95	69,09	59,76	265,94	-	-	7,56	15,54	36,76	3,31	63,17	329,11
		%	-	-	2,2	15,2	17,6	16,5	26,0	22,5	100,0	-	-	12,0	24,6	58,2	5,2	100,0	
4.	Krzekotów	ha	-	-	-	-	1,29	10,40	52,73	68,40	132,82	-	-	-	35,45	30,95	24,30	90,70	223,52
		%	-	-	-	-	1,0	7,8	39,7	51,5	100,0	-	-	-	39,1	34,1	26,8	100,0	
5.	Przedmście	ha	12,75	244,82	172,32	106,99	98,00	24,88	7,81	0,65	668,22	-	1,51	64,37	39,06	2,39	0,48	107,81	776,03
		%	1,9	36,6	25,8	16,0	14,7	3,7	1,2	0,1	100,0	-	1,4	59,7	36,2	2,3	0,4	100,0	
6.	Ruszwice	ha	-	115,63	240,04	28,37	38,43	6,67	35,17	1,77	466,08	-	1,00	4,76	1,73	3,08	2,21	12,78	478,86
		%	-	24,8	51,5	6,1	8,3	1,4	7,5	0,4	100,0	-	7,8	37,2	13,5	24,2	17,3	100,0	
7.	Serby	ha	-	-	18,78	125,32	109,97	83,80	75,49	18,56	431,92	-	-	10,62	123,99	129,25	137,90	401,76	833,68
		%	-	-	4,3	29,0	25,5	19,4	17,5	4,3	100,0	-	-	2,6	30,9	32,2	34,3	100,0	
8.	Stare Serby	ha	-	-	4,66	22,22	30,87	24,04	12,31	3,39	97,49	-	-	13,76	4,48	24,52	8,21	50,97	148,46
		%	-	-	4,8	22,8	31,6	24,7	12,6	3,5	100,0	-	-	27,0	8,8	48,1	16,1	100,0	
9.	Szczyglice	ha	-	12,39	38,18	52,59	40,56	7,55	18,86	7,59	177,72	-	-	3,17	21,21	4,37	1,62	30,37	208,09
		%	-	7,0	21,5	29,6	22,8	4,2	10,6	4,3	100,0	-	-	10,4	69,8	14,5	5,3	100,0	
10.	Turów	ha	-	18,74	35,79	29,55	55,33	14,57	31,99	35,40	221,37	-	-	38,72	33,51	19,73	10,77	102,73	324,10
		%	-	8,5	16,2	13,3	24,9	6,6	14,5	16,0	100,0	-	-	37,7	32,6	19,2	10,5	100,0	
11.	Wilków	ha	-	-	3,39	40,13	65,25	62,31	102,02	129,73	403,03	-	-	20,43	42,66	61,60	32,50	157,19	560,22
		%	-	-	0,9	10,0	16,1	15,5	25,3	32,2	100,0	-	-	13,0	27,1	39,2	20,7	100,0	
	Gmina ogółem	ha	12,75	402,51	669,31	779,74	906,78	484,61	496,35	347,17	4 099,22	-	3,48	229,18	524,85	418,90	253,33	1 429,74	5 528,96
		%	0,3	9,8	16,4	19,0	23,1	11,8	12,1	8,5	100,0	-	0,3	16,0	36,7	29,3	17,7	100,0	

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Jakość użytków rolnych gminy Głogów jest zróżnicowana. Żadna z grup nie dominuje, a ich udział wynosi odpowiednio:

- użytki rolne dobrej jakości – 2096,97 ha – 37,9%;
- użytki rolne średniej jakości – 1916,24 ha – 34,7%;
- użytki rolne słabej jakości – 1515,75 ha – 27,4%.

Użytki rolne dobrej jakości nie występują w obrębie Krzekotów. Poza Krzekotowem najniższy udział gleb dobrych występuje w obrębach położonych przy Odrze we wschodniej części gminy – Wilkowie i Kluczach. Najwyższy udział gleb dobrych w powierzchni użytków rolnych (powyżej 80%) występuje w obrębie Ruszowice. W miejscowościach Przedmoście i Szczyglice udział gleb dobrych jest wysoki. Wszystkie miejscowości o bardzo wysokim i wysokim udziale gleb dobrych przylegają od południa do miasta Głogów. Należy dodać, że zgodnie z ustaleniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego obręby te są silnie zagrożone przekształcaniem użytków rolnych na tereny budowlane.

Charakterystyka jakości użytków rolnych

Tabela 12

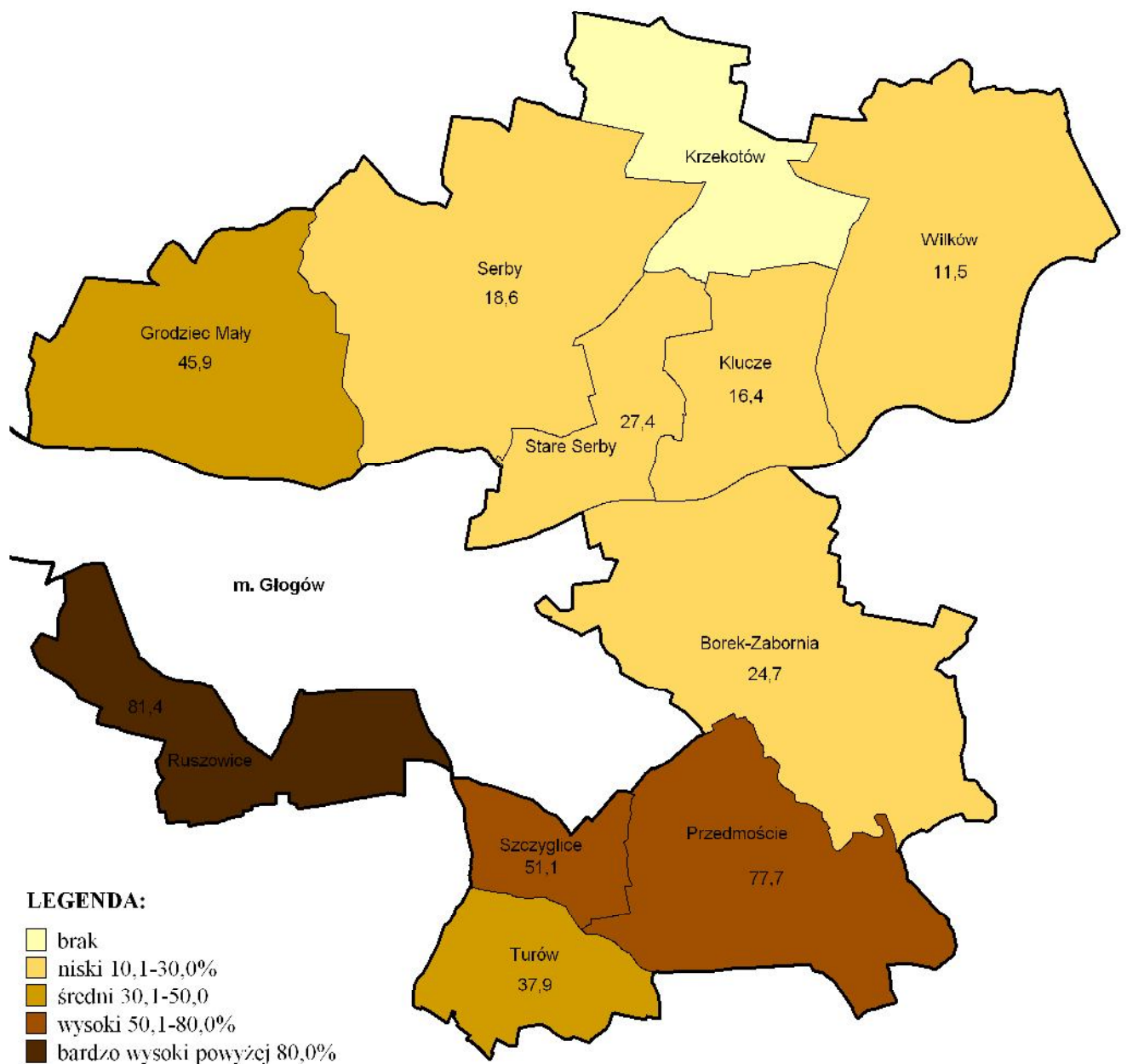
Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna użytków rolnych – bez sadów (ha)	Powierzchnia użytków rolnych – bez sadów					
			dobrej jakości*		średniej jakości**		słabej jakości***	
			ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Borek - Zabornia	913,40	225,19	24,7	535,41	58,6	152,80	16,7
2.	Grodzic Mały	733,49	336,77	45,9	298,44	40,7	98,28	13,4
3.	Klucze	329,11	53,81	16,4	106,38	32,3	168,92	51,3
4.	Krzekotów	223,52	-	-	47,14	21,1	176,38	78,9
5.	Przedmoście	776,03	602,76	77,7	161,94	20,9	11,33	1,4
6.	Ruszowice	478,86	389,80	81,4	46,83	9,8	42,23	8,8
7.	Serby	833,68	154,72	18,6	317,76	38,1	361,20	43,3
8.	Stare Serby	148,46	40,64	27,4	59,39	40,0	48,43	32,6
9.	Szczyglice	208,09	106,33	51,1	69,32	33,3	32,44	15,6
10.	Turów	324,10	122,80	37,9	103,41	31,9	97,89	30,2
11.	Wilków	560,22	64,15	11,5	170,22	30,4	325,85	58,1
Gmina ogółem		5 528,96	2 096,97	37,9	1 916,24	34,7	1 515,75	27,4

Uwagi: * - Grunty orne klas I - IIIB i użytki zielone klas I - III

** - Grunty orne klas IVa - IVb i użytki zielone klasy IV

*** - Grunty orne klas V - VIz i użytki zielone klas V - VI

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Rys. 6. Udział gleb dobrych w powierzchni użytków rolnych

Badania Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej we Wrocławiu wykazały, że 64% użytków rolnych gminy posiada odczyn pH poniżej 6,5. Użytki rolne bardzo kwaśne (pH do 4,5) stanowią 7%, kwaśne (pH 4,6 – 5,5) 24%, a lekko kwaśne (pH 5,6 – 6,5) 33%. Odczyn obojętny (pH 6,6 – 7,2) wykazuje 31% użytków rolnych gminy, a tylko 5% zasadowy (pH powyżej 7,2).

Mało zróżnicowana rzeźba terenu nie powoduje dużego zagrożenia użytków rolnych erozją wodną. Grunty zagrożone tym zjawiskiem występują tylko w obrębie Turów, położonym na obszarze Wzgórz Dalkowskich. Jednak bardzo małe zalesienie oraz typologia gleb (utwory pylaste i lessowate) sprawia, że zwłaszcza w okresach pozostawiania bez okrywy roślinnej narażone są one na erozję wietrzną.

Jakość środowiska glebowego przedstawiono w tabelach 10, 11 i 12 oraz na rysunkach nr 5 i 6.

Zakwaszenie gleb w gminie ogółem

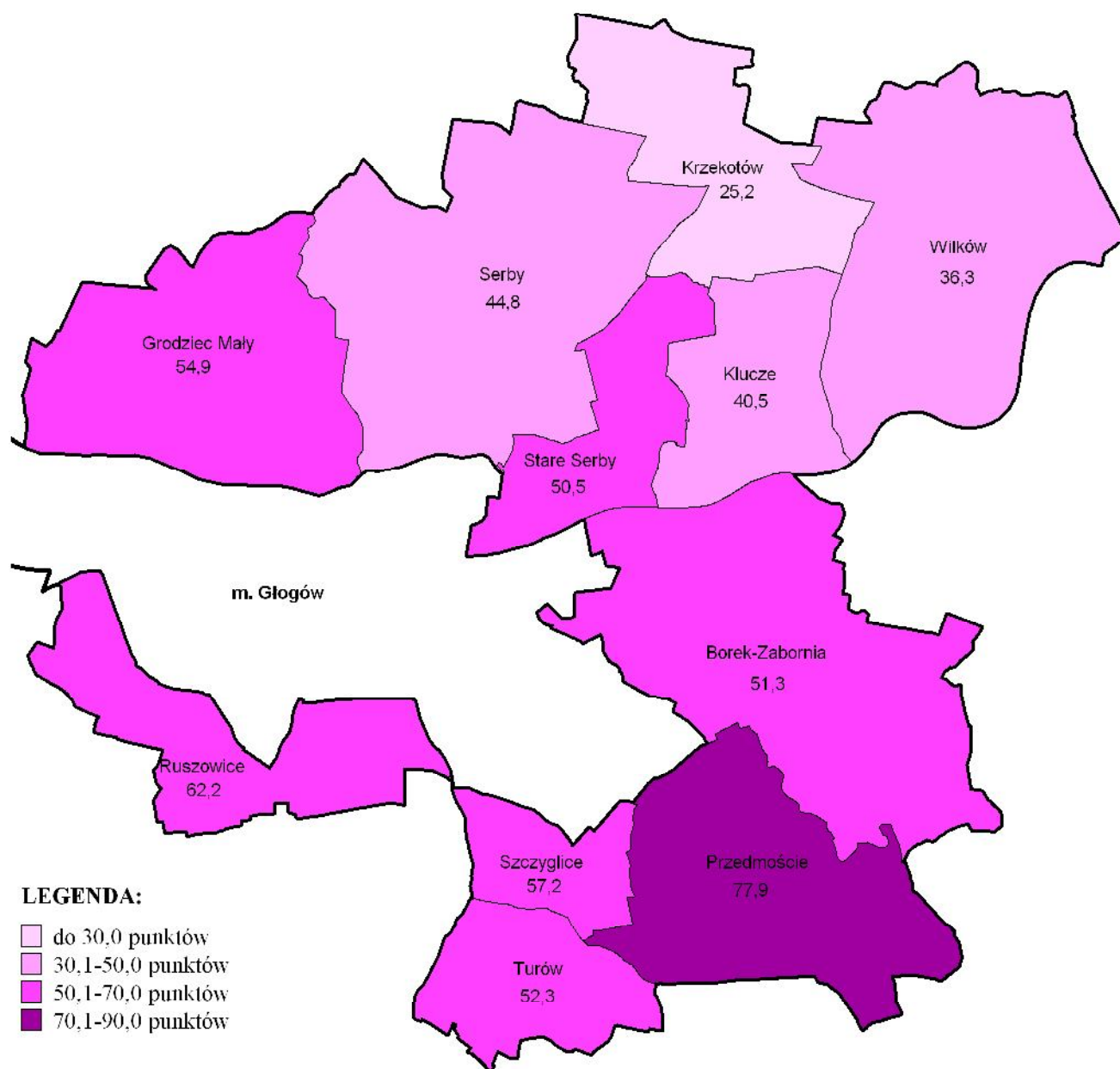
Tabela 13

Odczyn gleb (pH)	% powierzchni użytków rolnych	Potrzeby wapnowania	% powierzchni użytków rolnych
1.	2.	3.	4.
bardzo kwaśne (do 4,5)	7	konieczne	16
kwaśne (4,6 - 5,5)	24	potrzebne	13
lekko kwaśne (5,6 - 6,5)	33	wskazane	15
obojętne (6,6 - 7,2)	31	ograniczyć	18
zasadowe (powyżej 7,2)	5	zbędne	38

*Źródło: 1. "Raport o stanie zagrożenia warunków agrotechnicznych w województwie dolnośląskim, stan gleb"
-Okręgowa stacja chemiczno-rolnicza we Wrocławiu, Wrocław 1999 rok.*

3.2.2. Waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa (IUNG) w Puławach metodą 100 – punktową określił jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Głogów na 78,5 punktów. Wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej w syntetyczny sposób ocenia czynniki decydujące o naturalnych warunkach produkcji rolniczej: wody

Rys. 7. Gleboznawcza klasyfikacja gruntów
(ocena punktowa wg IUNG)

powierzchniowe, jakość gleb, ukształtowanie powierzchni oraz warunki klimatyczne. Ocena ta pozwala na wydzielenie obszarów o zbliżonych właściwościach rolniczych, które mogą być podobnie użytkowane.

Najmniejszą jednostką administracyjną poddaną analizie przez IUNG była gmina. Dlatego dla zobrazowania przestrzennego zróżnicowania przydatności gleb w gminie dla produkcji rolniczej wykorzystano *punktową ocenę gleboznawczej klasyfikacji gruntów*, opracowaną również przez IUNG w Puławach.

Przeprowadzona tą metodą analiza oceniła jakość gruntów gminy Głogów na 53,5 pkt. W poszczególnych obrębach wielkość tego wskaźnika waha się od 25,2 pkt. (Krzekotów) do 77,9 pkt. (Przedmoście). Obręby, które uzyskały ocenę najwyższą: Grodziec Mały, Stare Serby, Borek - Zabornia, Przedmoście, Szczyglice, Turów i Ruszowice otaczają miasto Głogów. Ocenę najniższą uzyskały obręby: Krzekotów, Wilków, Klucze i Serby położone w północno – wschodniej części gminy.

Gleboznawczą klasyfikację gruntów wg oceny punktowej IUNG przedstawiono na rysunku nr 7.

4. ORGANIZACJA ROLNICZEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.

4.1. Użytkowanie gruntów.

Wśród użytków gruntowych gminy Głogów dominują użytki rolne zajmujące obszar 5561,32 ha, co stanowi 65,7% jej ogólnej powierzchni. Lasy i zadrzewienia o powierzchni 1606,20 ha stanowią 19,0% powierzchni gminy. Pozostałe użytki gruntowe zajmują 15,3% powierzchni gminy. Na wielkość tą składają się:

- wody – 279,08 ha (3,3%),
- tereny zabudowane – 311,36 ha (3,7%),
- drogi – 250,27 ha (2,9%),
- nieużytki – 125,56 ha (1,5%),
- pozostałe – 336,54 ha (3,9%).

Najwięcej użytków rolnych (ponad 80%) mają obręby Przedmoście, Ruszowice, Szczyglice i Turów. Niski udział użytków rolnych wahający się od 34,9% do 48,6% mają miejscowości Stare Serby i Wilków. Uwagę zwraca bardzo wysoki udział terenów zabudowanych we wsiach Ruszowice (9,5%) i Serby (8,4%) związany z rozwojem na terenie gminy budownictwa mieszkaniowego.

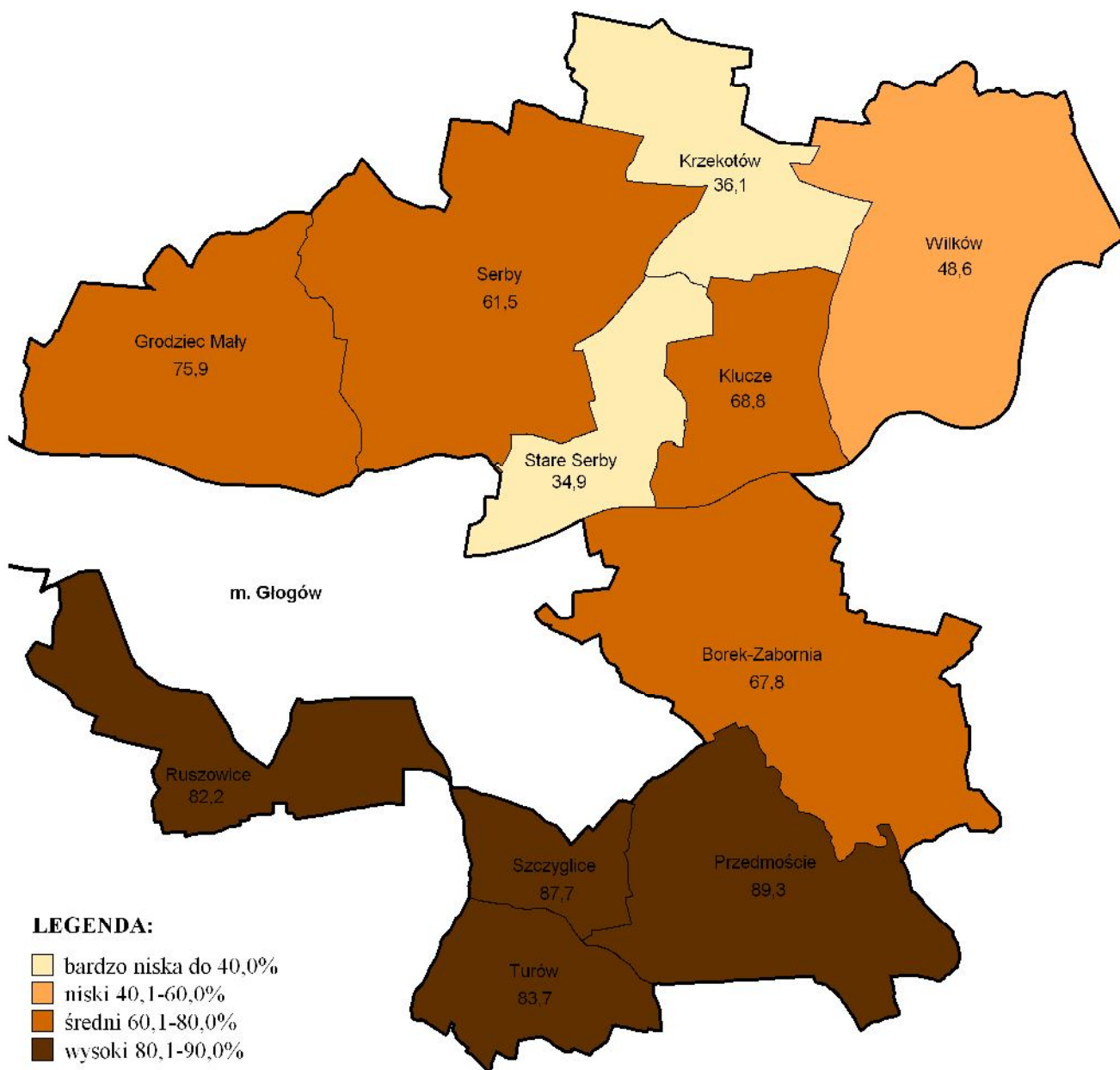
Struktura użytkowania gruntów ogółem

Tabela 14

Lp.	Obręb	Jedn.	Powierzchnia ogólna obrębu	Użytki rolne						Lasy i zadrzewienia	Wody	Tereny zabudowane*	Drogi	Nieużytki	Pozostałe
				ogółem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska	ogółem						
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	
1.	Borek - Zabornia	ha	1 347,59	913,66	687,30	0,26	191,00	35,10	270,07	69,79	22,14	22,45	31,14	18,34	
		%	100,0	67,8	51,0		14,2	2,6	20,0	5,2	1,6	1,7	2,3	1,4	
2.	Grodzicz Mały	ha	974,60	739,10	547,33	5,61	67,43	118,73	88,09	39,75	20,90	33,68	25,23	27,85	
		%	100,0	75,9	56,2	0,6	6,9	12,2	9,0	4,1	2,0	3,5	2,6	2,9	
3.	Klucze	ha	482,85	332,21	265,94	3,10	17,15	46,02	13,23	42,44	9,99	18,68	4,54	61,76	
		%	100,0	68,8	55,1	0,6	3,6	9,5	2,7	8,8	2,1	3,9	0,9	12,8	
4.	Krzekotów	ha	618,55	223,52	132,82	-	66,98	23,72	364,33	2,53	7,38	17,04	2,88	0,87	
		%	100,0	36,1	21,5		10,8	3,8	58,9	0,4	1,2	2,8	0,5	0,1	
5.	Przedmście	ha	870,29	776,68	668,22	0,65	92,37	15,44	5,63	13,00	28,17	37,61	1,60	7,60	
		%	100,0	89,3	76,8	0,1	10,6	1,8	0,6	1,5	3,2	4,3	0,2	0,9	
6.	Ruszwice	ha	590,40	485,31	466,08	6,45	5,03	7,75	1,59	1,91	55,99	32,86	12,09	0,65	
		%	100,0	82,2	78,9	1,1	0,9	1,3	0,3	0,3	9,5	5,6	2,0	0,1	
7.	Serby	ha	1 368,82	840,14	431,92	6,46	74,70	327,06	259,56	19,76	117,36	31,25	23,24	77,51	
		%	100,0	61,5	31,6	0,5	5,5	23,9	19,0	1,4	8,4	2,3	1,7	5,7	
8.	Stare Serby	ha	428,00	149,40	97,49	0,94	49,07	1,90	105,32	25,43	8,66	6,88	9,96	122,35	
		%	100,0	34,9	22,8	0,2	11,5	0,4	24,6	5,9	2,1	1,6	2,3	28,6	
9.	Szezyglice	ha	244,18	214,27	177,72	6,18	7,63	22,74	14,87	0,51	6,54	7,24	0,70	0,05	
		%	100,0	87,7	72,8	2,5	3,1	9,3	6,1	0,2	2,7	3,0	0,3	-	
10.	Turów	ha	388,82	325,67	221,37	1,57	18,81	83,92	40,60	1,91	6,30	13,58	0,42	0,34	
		%	100,0	83,7	56,9	0,4	4,8	21,6	10,4	0,5	1,7	3,5	0,1	0,1	
11.	Wilków	ha	1 156,23	561,36	403,03	1,14	68,49	88,70	442,91	62,05	27,93	29,00	13,76	19,22	
		%	100,0	48,6	34,9	0,1	5,9	7,7	38,3	5,4	2,3	2,5	1,2	1,7	
Gmina ogółem				5 561,32	4 099,22	32,36	658,66	771,08	1 606,20	279,08	311,36	250,27	125,56	336,54	
		%	100,0	65,7	48,4	0,4	7,8	9,1	19,0	3,3	3,7	2,9	1,5	3,9	

Uwaga: * - Tereny mieszkaniowe (B), tereny przemysłowe (Ba), tereny zabudowane inne (Bi), tereny niezabudowane (Bp), tereny wypoczynku (Bz).

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Rys. 8. Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej obrębu

Grunty orne w gminie Głogów zajmują obszar 4099,22 ha, co stanowi 73,7% powierzchni użytków rolnych. Udział użytków zielonych o łącznej powierzchni 1429,74 ha wynosi 25,7%. Sady o łącznej powierzchni 32,36 ha stanowią zaledwie 0,6% użytków rolnych.

Niski udział gruntów ornych w użytkach rolnych (poniżej 60%) występuje w dwóch obrębach – Serby i Krzekotów. Równocześnie w miejscowościach tych występuje bardzo wysoki odsetek użytków zielonych.

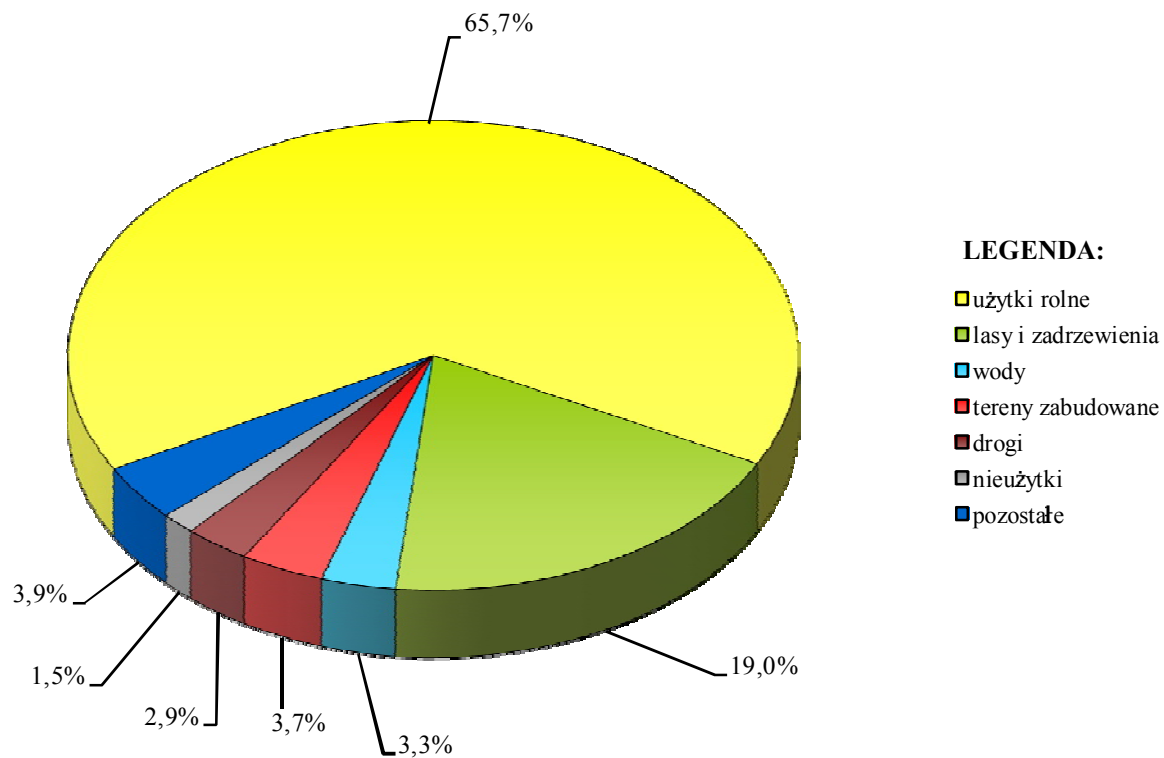
Przedstawiona struktura użytków rolnych oparta na danych operatu ewidencji gruntów może różnić się od stanu faktycznego. Ograniczenie produkcji zwierzęcej oraz preferowanie zbóż w strukturze upraw spowodowało przekształcenie części użytków zielonych, a zwłaszcza pastwisk, na grunty orne. Bez złożenia przez właścicieli gruntów wniosków o aktualizację danych ewidencji gruntów skali tego zjawiska na dzień dzisiejszy nie można określić. Zjawiskiem szczególnie szkodliwym jest zaorywanie łąk położonych w dolinach cieków wodnych, które pełniły funkcję terenów zalewowych, zabezpieczających gminę przed powodzią. W przypadku zalania gruntów ornych z uprawami rolnymi rolnicy ponoszą znaczne szkody, często bez możliwości uzyskania odszkodowania.

Struktura użytków rolnych

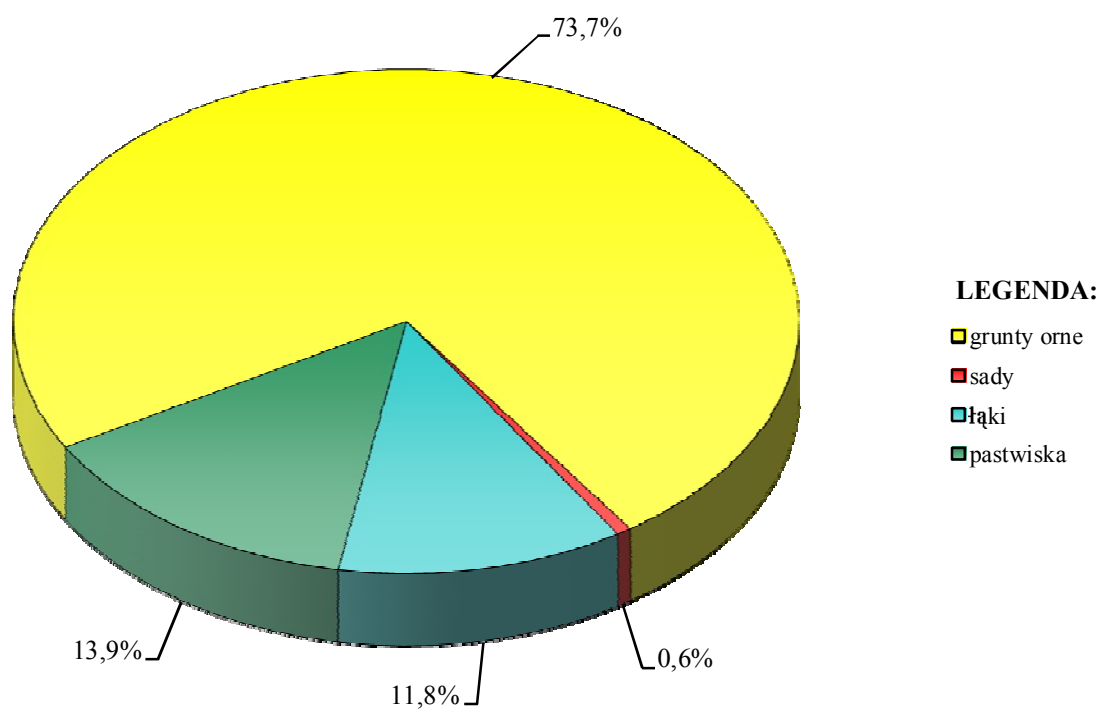
Tabela 15

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna użytków rolnych	w tym:							
			Grunty orne		Sady		Łąki		Pastwiska	
			ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Borek - Zabornia	913,66	687,30	75,3	0,26	-	191,00	20,9	35,10	3,8
2.	Grodziec Mały	739,10	547,33	74,0	5,61	0,8	67,43	9,1	118,73	16,1
3.	Kluźce	332,21	265,94	80,0	3,10	0,9	17,15	5,2	46,02	13,9
4.	Krzekotów	223,52	132,82	59,4	-	-	66,98	30,0	23,72	10,6
5.	Przedmoście	776,68	668,22	86,0	0,65	0,1	92,37	11,9	15,44	2,0
6.	Ruszwice	485,31	466,08	96,1	6,45	1,3	5,03	1,0	7,75	1,6
7.	Serby	840,14	431,92	51,4	6,46	0,8	74,70	8,9	327,06	38,9
8.	Stare Serby	149,40	97,49	65,3	0,94	0,6	49,07	32,8	1,90	1,3
9.	Szczyglice	214,27	177,72	82,9	6,18	2,9	7,63	3,6	22,74	10,6
10.	Turów	325,67	221,37	67,9	1,57	0,5	18,81	5,8	83,92	25,8
11.	Wilków	561,36	403,03	71,8	1,14	0,2	68,49	12,2	88,70	15,8
Gmina ogółem		5 561,32	4 099,22	73,7	32,36	0,6	658,66	11,8	771,08	13,9

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Rys. 9. Struktura użytkowania gruntów

Rys. 10. Struktura użytków rolnych

Część użytków rolnych (338,00 ha, co stanowi 6,1% ogólnej ich powierzchni) nie jest obecnie użytkowana. Odłogi występują w dziesięciu obrębach. Jedyńm obrębem, w którym nie stwierdzono gruntów odługujących są Stare Serby.

Jako przyczyny odługowania użytków rolnych można wskazać:

- zaniechanie hodowli bydła (rezygnacja z korzystania z użytków zielonych),
- niska jakość użytków rolnych,
- nabywanie gruntów przez inwestorów zewnętrznych z zamiarem przekształcenia na tereny budowlane.

82,9% odługowanych użytków rolnych stanowią grunty orne, a 17,1% użytki zielone. Fizycznie największa powierzchnia odługów występuje w obrębie: Wilków (108,89 ha).

Wśród nie użytkowanych gruntów orných dominują klasy IV i VI (w sumie 147,20 ha) stanowiące 43,6% ogółu odługowanych użytków rolnych. W pozostających bez użytkowania łąkach i pastwiskach, większość stanowią klasy III i IV (41,15 ha – 12,2% odługowanych użytków rolnych).

Zdecydowana większość odługowanych użytków rolnych (280,71 ha – 83,1% odługów) należy do właścicieli prywatnych. Udział odługowanych gruntów należących do innych właścicieli oraz spółek prawa handlowego jest zbliżony i wynosi odpowiednio 4,4% i 3,8%. Udział odługowanych użytków rolnych należących do Skarbu Państwa – Agencji Nieruchomości Rolnych wynosi 5,2% (17,45 ha)

Charakterystyka użytkowania gruntów zawarta jest w tabelach nr 14, 15 16 i 17 oraz na rysunkach nr 8, 9, 10 i 11.

Powierzchnia gruntów odlogowanych

Tabela 16

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych ogółem (ha)		Powierzchnia użytków odlogowanych																						
		Powierzchnia użytków rolnych ogółem		Grunty orne						Użytki zielone																
		ha	%	Razem	%	RI	RII	RIIIa	RIIIb	RIVa	RIVb	RV	RVI	Razem	%	LI	LIII	LIV	LV	LVI	PsII	PsIII	PsIV	PsV	PsVI	
1.	Borek - Zabornia	913,66	6,1	45,34	81,1	-	-	-	-	15,18	6,12	0,92	4,24	10,59	18,93	-	3,98	4,89	0,35	1,04	-	-	-	-	0,33	-
2.	Grodzic Mały	739,10	1,7	4,83	38,1	-	0,83	0,43	0,41	1,37	0,82	0,97	-	7,84	61,88	-	1,37	2,30	1,90	0,81	-	0,55	0,53	0,38	-	
3.	Klucze	332,21	4,7	14,93	95,6	-	-	-	-	-	-	6,88	8,05	0,69	4,42	-	-	0,69	-	-	-	-	-	-	-	
4.	Krzekotów	223,52	8,1	10,42	57,7	-	-	-	-	-	0,30	3,94	6,18	7,65	42,34	-	-	1,15	0,64	1,06	-	-	1,74	3,06	-	
5.	Przednoście	776,68	4,3	26,03	78,0	-	6,72	3,98	6,80	5,70	2,61	0,22	-	7,36	22,04	-	3,05	1,78	-	-	-	-	2,53	-	-	
6.	Ruszwice	485,31	3,7	17,61	98,5	-	0,17	13,24	0,46	1,48	-	2,26	-	0,26	1,45	-	-	0,25	-	0,01	-	-	-	-	-	
7.	Serby	840,14	3,2	23,99	89,5	-	-	-	4,89	5,89	5,55	5,24	2,42	2,81	10,49	-	0,58	1,25	-	0,85	-	-	-	-	0,13	
8.	Stare Serby	149,40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
9.	Szczyglice	214,27	12,5	23,10	86,0	-	2,17	4,77	4,20	6,00	0,79	3,68	1,49	3,75	13,97	-	-	-	0,54	-	-	-	2,25	0,82	0,14	
10.	Turów	325,67	6,7	19,79	90,3	-	0,09	1,97	2,61	2,31	0,54	4,38	7,89	2,12	9,68	-	-	0,93	-	-	-	-	1,13	0,06	-	
11.	Wilków	561,36	19,4	94,03	86,4	-	-	-	3,13	5,43	10,38	32,33	42,76	14,86	13,65	-	1,93	8,27	2,56	0,11	-	-	-	0,67	1,32	
Gmina ogółem		5 561,32	6,1	280,07	82,9	-	9,98	24,39	37,68	47,06	27,11	60,82	73,03	57,93	17,1	-	10,91	21,51	5,99	3,88	-	0,55	8,18	5,32	1,59	

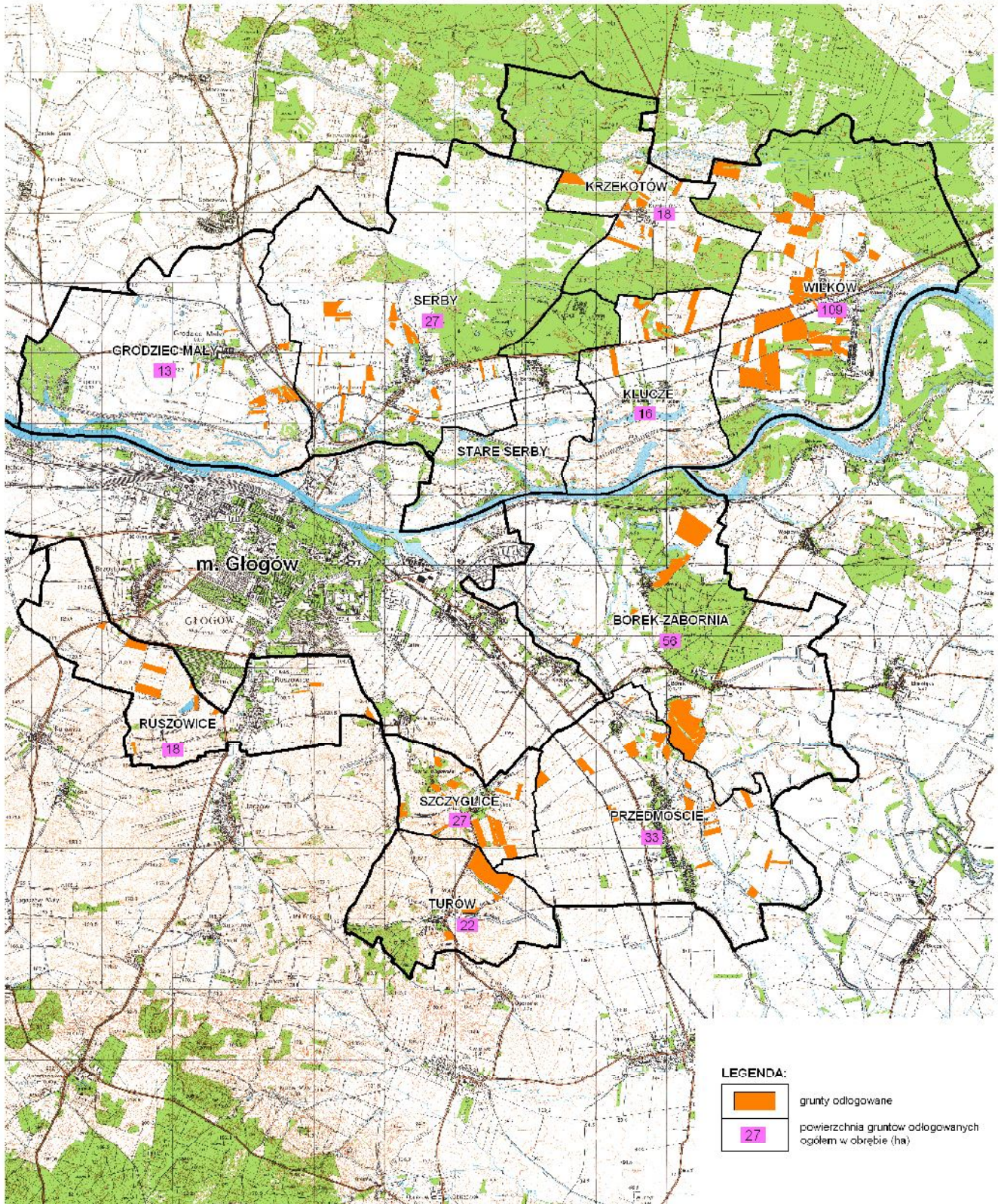
Źródło: Inwentaryzacja terenowa, sierpień - wrzesień 2009 r.

Grunty odługowane według władania

Tabela 17

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych ogółem (ha)		Powierzchnia gruntów odługowanych ogółem		SP-ANR		Państwowe Gospodarstwo Lesne - Lasy Państwowe		Organy powiatu		Gmina lub związek międzygminny		Właściciele prywatni		Grunty spółek prawa handlowego		Inne	
		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%
1.	Borek - Zabornia	913,66	14,2	7,95	6,3	3,50	6,3	0,60	1,1	43,88	78,5	11,1	12,1	13,1	14,1	-	-	-	-
2.	Grodzicz Mały	739,10	15,8	2,00	-	-	-	-	-	10,67	84,2	-	-	-	-	-	-	-	-
3.	Klucze	332,21	-	-	-	-	-	-	-	15,23	97,5	0,39	2,5	-	-	-	-	-	-
4.	Krzekotów	223,52	-	-	-	-	-	3,55	19,6	12,61	69,8	1,91	10,6	-	-	-	-	-	-
5.	Przedmście	776,68	-	-	-	-	-	0,31	0,9	33,08	99,1	-	-	-	-	-	-	-	-
6.	Ruszwice	485,31	-	-	-	-	-	0,89	5,0	16,98	95,0	-	-	-	-	-	-	-	-
7.	Serby	840,14	0,3	0,08	-	-	-	1,33	5,0	17,65	65,9	5,80	21,6	1,94	7,2	-	-	-	-
8.	Stare Serby	149,40	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9.	Szczyglice	214,27	10,0	2,68	-	-	-	0,32	1,2	22,91	85,3	0,55	2,0	0,39	1,5	-	-	-	-
10.	Turów	325,67	-	-	-	-	-	0,86	3,9	18,78	85,7	2,27	10,4	-	-	-	-	-	-
11.	Wilków	561,36	4,4	4,74	-	-	-	0,78	0,7	88,92	81,7	2,03	1,9	12,42	11,4	-	-	-	-
Razem		5 561,32	5,2	17,45	1,0	3,50	1,0	8,33	2,5	280,71	83,1	12,95	3,8	14,75	4,4				

Źródło: Inwentaryzacja terenowa, sierpień - wrzesień 2009 r.

Rys. 11. Grunty odlogowane

4.2. Władanie gruntami.

4.2.1. Struktura władania gruntami.

W gminie Głogów we władaniu gruntami przeważa sektor prywatny użytkujący 4875,34 ha (57,5% obszaru gminy). Największy udział w tym sektorze mają prywatne gospodarstwa rolne (3845,38 ha – 45,3% powierzchni gminy). Nieruchomości rolne o powierzchni do 1 ha władają 661,03 ha (7,8% powierzchni gminy). Sektor spółdzielczy dysponuje na terenie gminy areałem 117,92 ha (1,4% powierzchni gminy). Pozostali użytkownicy prywatni władają obszarem 251,01 ha (3,0% powierzchni gminy)

Sektor publiczny zajmuje powierzchnię 3594,99 ha, co stanowi 42,5% obszaru gminy. Gruntami sektora publicznego władają:

- Agencja Nieruchomości Rolnych – 997,91 ha (11,8% powierzchni gminy),
- Państwowe Gospodarstwo Leśne – 1432,43 ha (16,9% powierzchni gminy),
- własność komunalna – 250,90 ha (3,0% powierzchni gminy),
- pozostali użytkownicy – 913,75 ha (10,8% powierzchni gminy).

Wysoki udział sektora publicznego w strukturze władania gruntami występuje w obrębach: Krzekotów (83,7%), Borek – Zabornia (65,4%), Stare Serby (59,9%), oraz Wilków (54,6%). Bardzo niski udział sektora publicznego w strukturze władania gruntami (poniżej 10%) jest w obrębach Ruszowice (8,3%) i Przedmoście (8,6%).

Grunty Agencji Nieruchomości Rolnych rozmieszczone są na obszarze gminy nierównomiernie. Największy udział we władaniu gruntami Agencja ma w obrębach: Borek – Zabornia (37,3%), Krzekotów (21,9%) i Klucze (20,2%). W jednym obrębie – Szczyglicach grunty ANR praktycznie nie występują. Obszarowo najwięcej gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych znajduje się w miejscowościach Borek – Zabornia (502,52 ha), Krzekotów (135,40 ha) i Grodziec Mały (120,25 ha).

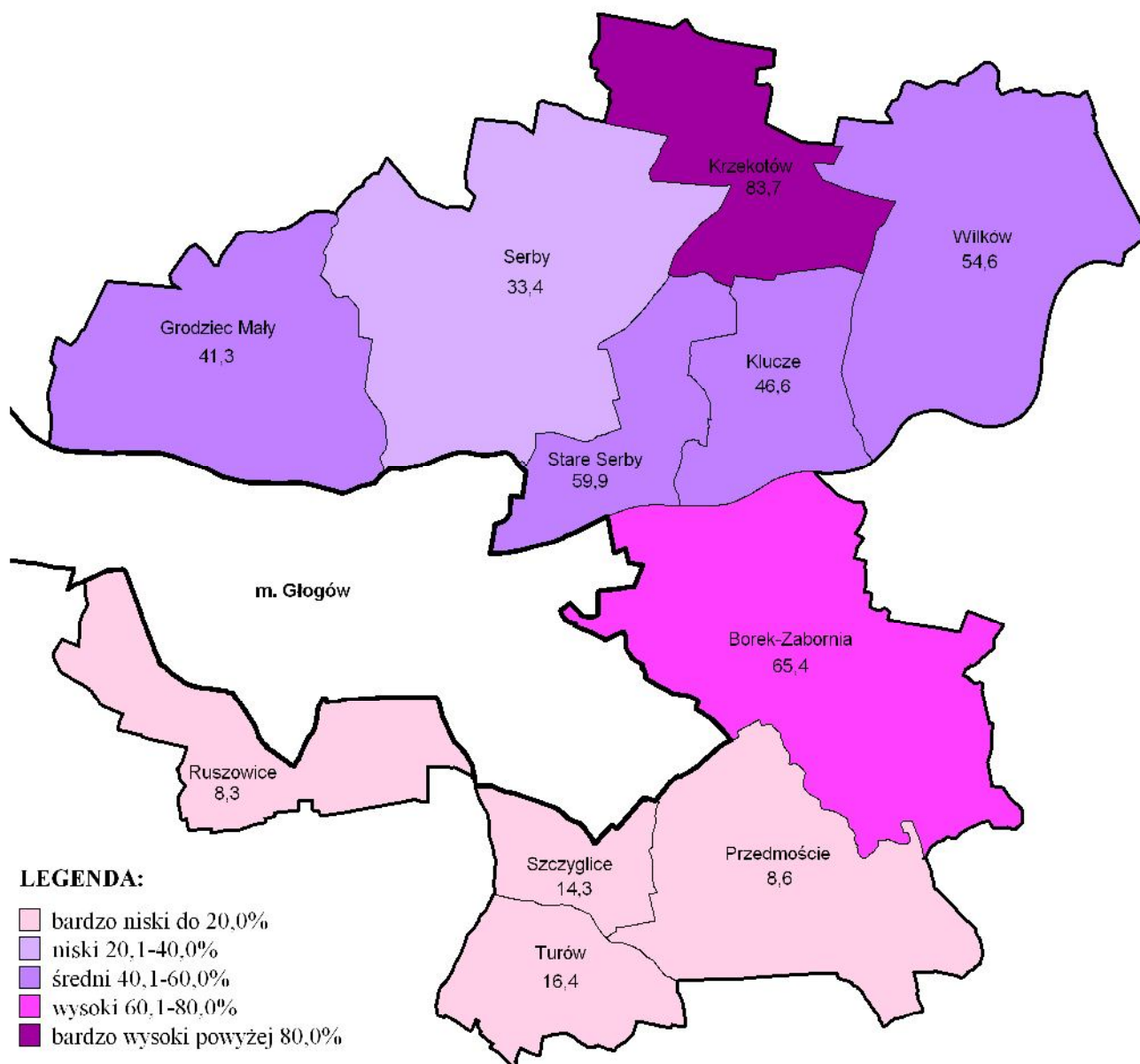
W strukturze władania użytkami rolnymi w większości miejscowości dominuje sektor prywatny posiadający ponad 80% użytków rolnych obrębu. W obrębach Grodziec Mały i Klucze występuje przewaga sektora prywatnego wyrażająca się udziałem we władaniu użytkami rolnymi w granicach od 60,1% do 80%. Tylko w dwóch obrębach: Borek – Zabornia i Krzekotów przewagę we władaniu użytkami rolnymi posiada sektor publiczny.

Struktura władania gruntami
(udział w powierzchni ogólnej obrębu)

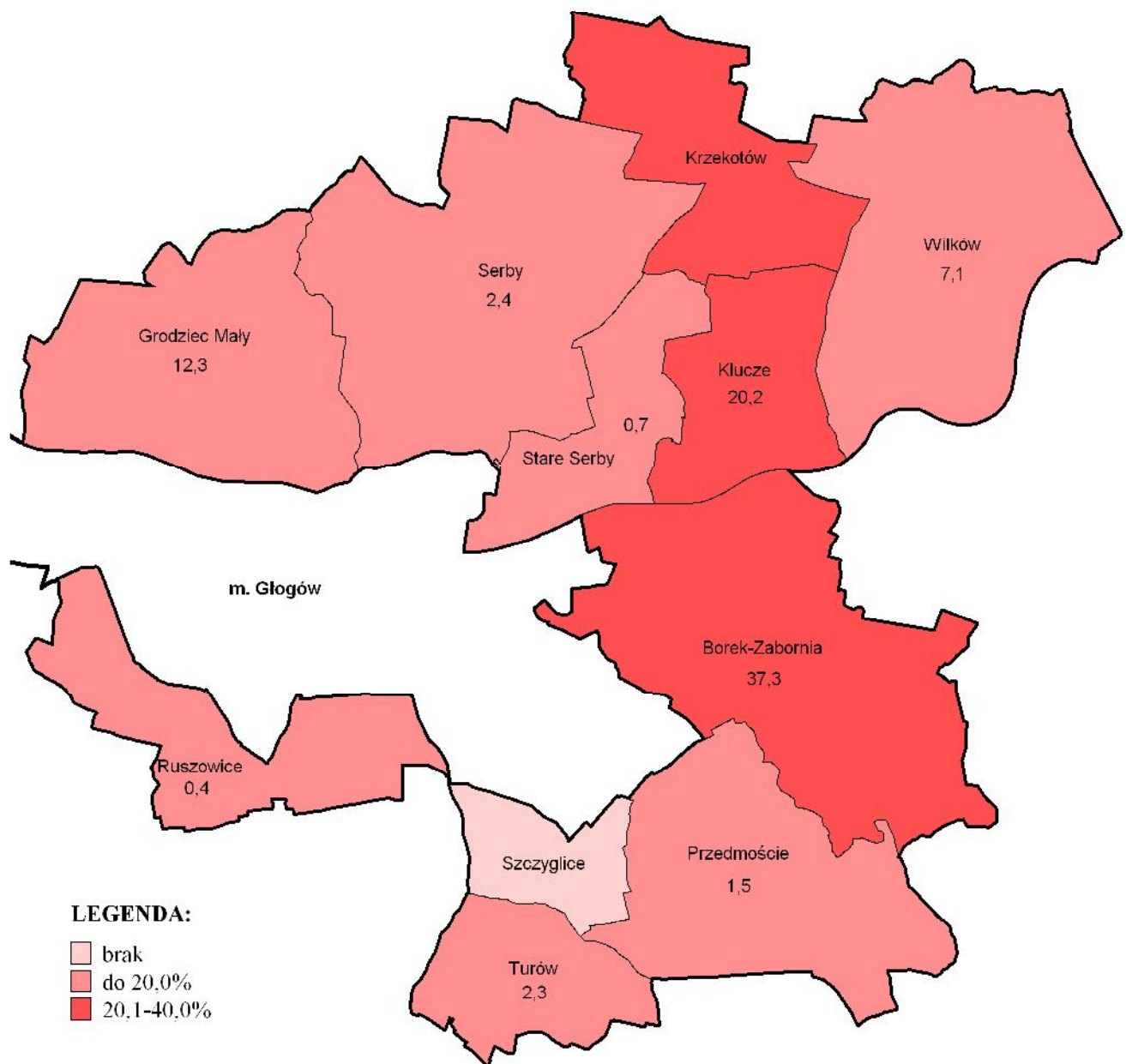
Tabela 18

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębu			Sektor publiczny										Sektor prywatny									
		razem		ANR	PGL		własność komunalna		pozostałe		razem		gospodarstwa rolne		nieruchomości rolne do 1 ha		grunty spółdzielni		pozostałe					
		ha	%		ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%	ha	%		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.	22.	23.		
1.	Borek - Zabornia	1 347,59	882,22	65,4	502,52	37,3	272,51	20,2	21,69	1,6	85,50	6,3	465,37	34,6	384,90	28,6	80,47	6,0	-	-	-	-	-	
2.	Grodziec Mały	974,60	403,17	41,3	120,25	12,3	-	-	21,45	2,2	261,47	26,8	571,43	58,7	463,08	47,6	58,68	6,0	-	-	-	49,67	5,1	
3.	Klucze	482,85	224,89	46,6	97,34	20,2	3,90	0,8	21,13	4,4	102,52	21,2	257,96	53,4	207,56	42,9	25,86	5,4	-	-	-	24,54	5,1	
4.	Krzekotów	618,55	518,21	83,7	135,40	21,9	363,23	58,7	11,34	1,8	8,24	1,3	100,34	16,3	90,08	14,6	7,76	1,3	2,50	0,4	-	-	-	
5.	Przedmieście	870,29	74,98	8,6	13,29	1,5	0,25	-	32,25	3,7	29,19	3,4	795,31	91,4	698,95	80,4	95,25	10,9	-	-	-	1,11	0,1	
6.	Ruszwice	590,40	48,66	8,3	2,08	0,4	-	-	25,80	4,4	20,78	3,5	541,74	91,7	396,36	67,1	88,78	15,0	10,47	1,8	46,13	7,8	8,0	
7.	Serby	1 368,82	457,13	33,4	32,58	2,4	215,09	15,7	36,61	2,7	172,85	12,6	911,69	66,6	612,16	44,8	189,40	13,8	-	-	110,13	8,0		
8.	Stare Serby	428,00	256,46	59,9	3,19	0,7	97,55	22,8	9,26	2,2	146,46	34,2	171,54	40,1	122,50	28,6	17,69	4,1	26,34	6,2	5,01	1,2		
9.	Szczyglice	244,18	34,87	14,3	0,04	-	-	-	32,91	13,5	1,92	0,8	209,31	85,7	188,40	77,2	19,88	8,1	0,23	0,1	0,80	0,3		
10.	Turów	388,82	63,67	16,4	8,81	2,3	37,40	9,6	11,97	3,1	5,49	1,4	325,15	83,6	307,32	79,0	17,81	4,6	0,02	-	-	-		
11.	Wilków	1 156,23	630,73	54,6	82,41	7,1	442,50	38,3	26,49	2,3	79,33	6,9	525,50	45,4	374,07	32,3	59,45	5,1	78,36	6,8	13,62	1,2		
Gmina ogółem		8 470,33	3 594,99	42,5	997,91	11,8	1 432,43	16,9	250,90	3,0	913,75	10,8	4 875,34	57,5	3 845,38	45,3	661,03	7,8	117,92	1,4	251,01	3,0		

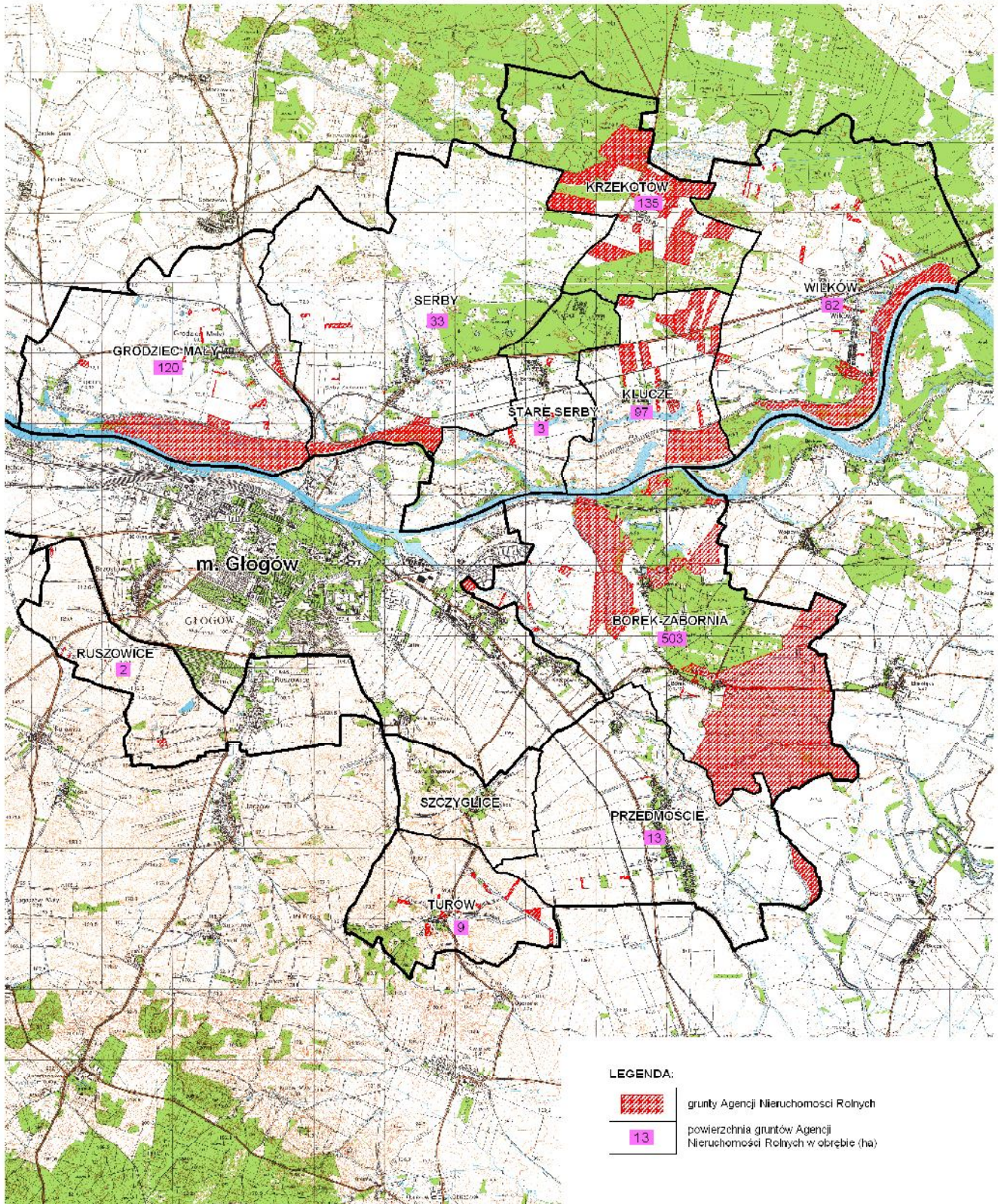
Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Rys. 12. Udział sektora publicznego w strukturze władania gruntami

Rys. 13. Udział gruntów ANR w powierzchni ogółem

Rys. 14. Grunty Agencji Nieruchomości Rolnych

W strukturze użytkowania gruntów sektora publicznego przeważają lasy i zadrzewienia (1487,43 ha – 41,4% ogólnej powierzchni sektora). Drugą co do wielkości grupą są użytki rolne – 1119,66 ha (31,1% ogólnej powierzchni sektora). Większość użytków rolnych (643,68 ha) stanowią grunty orne. Użytki zielone zajmują powierzchnię 475,43 ha i stanowią 13,2% ogólnego obszaru sektora publicznego. Znaczący jest również udział gruntów pozostałych (322,65 ha – 9,0% ogólnej powierzchni sektora), dróg (248,09 ha – 6,9% ogólnej powierzchni sektora) i wód (240,68 ha – 6,7% ogólnej powierzchni sektora). Pozostałe użytki gruntowe tego sektora: tereny zabudowane i nieużytki mają łączną powierzchnię 176,48 ha, co stanowi 4,9% jego ogólnej powierzchni.

W użytkach gruntowych pozostających we władaniu sektora prywatnego dominują użytki rolne, które z powierzchnią 4441,66 ha stanowią 91,1% jego ogólnego obszaru. Grunty orne o areale 3455,54 ha stanowią 70,9% powierzchni sektora prywatnego. Pozostałe użytki gruntowe (lasy i zadrzewienia, wody, tereny zabudowane, drogi, nieużytki, grunty pozostałe) stanowią 8,9% gruntów sektora prywatnego. W tej grupie użytków gruntowych największy udział mają tereny zabudowane (4,1%). Udział pozostałych zamyka się w przedziale od 0,3% do 1,5%.

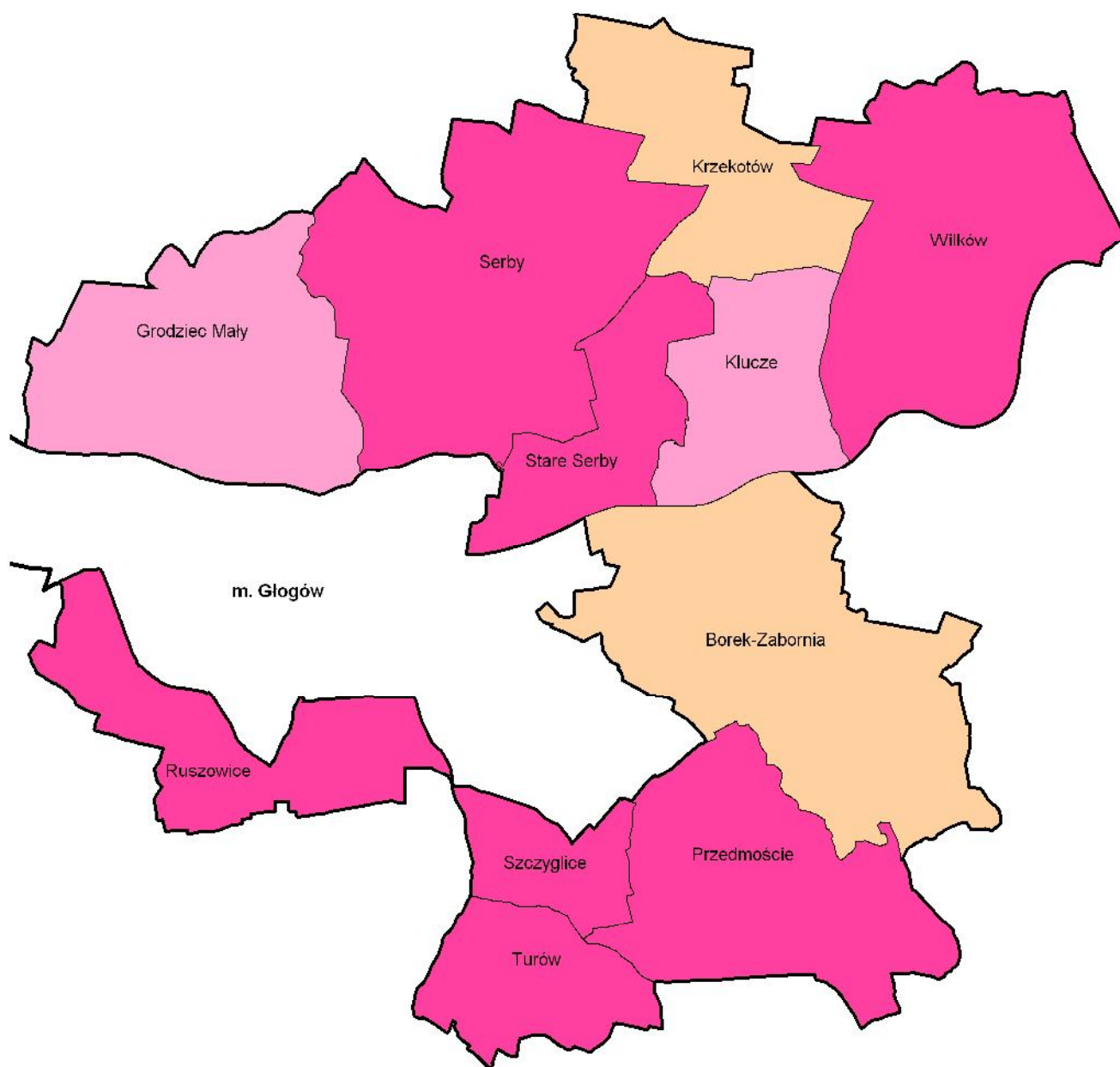
Władanie gruntami przedstawiono w tabelach nr 18, 19, 20 i 21 oraz na rysunkach nr 12, 13, 14 i 15.

Struktura władania użytkami rolnymi ogółem

Tabela 19

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna użytków rolnych w obrębie (ha)	Sektor publiczny		Sektor prywatny	
			powierzchnia UR ogółem		powierzchnia UR ogółem	
			ha	%	ha	%
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
1.	Borek - Zabornia	913,66	481,34	52,7	432,32	47,3
2.	Grodzicz Mały	739,10	215,37	29,1	523,73	70,9
3.	Klucze	332,21	104,17	31,4	228,04	68,6
4.	Krzekotów	223,52	131,05	58,6	92,47	41,4
5.	Przedmoście	776,68	14,90	1,9	761,78	98,1
6.	Ruszwice	485,31	7,34	1,5	477,97	98,5
7.	Serby	840,14	50,26	6,0	789,88	94,0
8.	Stare Serby	149,40	3,66	2,4	145,74	97,6
9.	Szczyglice	214,27	19,89	9,3	194,38	90,7
10.	Turów	325,67	8,64	2,7	317,03	97,3
11.	Wilków	561,36	83,04	14,8	478,32	85,2
Gmina ogółem		5 561,32	1 119,66	20,1	4 441,66	79,9

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

LEGENDA:

- dominacja sektora prywatnego
- przewaga sektora prywatnego
- równowaga sektora prywatnego i publicznego

Rys. 15. Władanie użytkami rolnymi

Struktura użytkowania gruntów w sektorze publicznym

Tabela 20

Lp.	Obręb	Jedn.	Powierzchnia ogólna sektora	Użytki rolne						lasy	zadrzewienia	wody	tereny zabudowane	drogi	nieużytki	pozostałe
				ogółem	grunty orne	sady	łąki	pastwiska	paszowiska							
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	
1.	Borek - Zabornia	ha	882,22	481,34	366,16	-	98,38	16,80	249,76	11,89	67,43	9,50	22,45	21,51	18,34	
		%	100,0	54,6	41,5	-	11,2	1,9	28,3	1,4	7,6	1,1	2,5	2,4	2,1	
2.	Grodziec Mały	ha	403,17	215,37	97,77	-	23,56	94,04	82,83	-	26,75	2,63	33,14	18,23	24,22	
		%	100,0	53,4	24,3	-	5,8	23,3	20,6	-	6,6	0,7	8,2	4,5	6,0	
3.	Klucze	ha	224,89	104,17	57,20	-	2,55	44,42	5,28	0,24	31,90	1,76	18,68	1,10	61,76	
		%	100,0	46,3	25,4	-	1,1	19,8	2,3	0,1	14,2	0,8	8,3	0,5	27,5	
4.	Krzekotów	ha	518,21	131,05	64,11	-	45,38	21,56	363,42	0,05	2,39	0,57	17,02	2,84	0,87	
		%	100,0	25,3	12,4	-	8,8	4,1	70,1	-	0,5	0,1	3,3	0,5	0,2	
5.	Przedmieście	ha	74,98	14,90	14,57	-	0,26	0,07	0,25	-	12,33	2,30	37,60	-	7,60	
		%	100,0	19,9	19,4	-	0,4	0,1	0,3	-	16,4	3,1	50,2	-	10,1	
6.	Ruszczyce	ha	48,66	7,34	6,07	0,41	0,11	0,75	-	0,05	1,79	4,55	32,86	1,42	0,65	
		%	100,0	15,1	12,5	0,8	0,2	1,6	-	0,1	3,7	9,4	67,5	2,9	1,3	
7.	Serby	ha	457,13	50,26	16,17	0,23	5,74	28,12	187,14	20,55	15,17	77,38	29,64	9,56	67,43	
		%	100,0	11,0	3,5	0,1	1,3	6,1	40,9	4,5	3,3	16,9	6,5	2,1	14,8	
8.	Stare Serby	ha	256,46	3,66	1,79	-	1,78	0,09	97,05	-	23,78	2,28	6,88	0,46	122,35	
		%	100,0	1,4	0,7	-	0,7	0,04	37,8	-	9,3	0,9	2,7	0,2	47,7	
9.	Szczyglice	ha	34,87	19,89	0,61	-	-	19,28	6,21	-	-	1,48	7,24	-	0,05	
		%	100,0	57,1	1,8	-	-	55,3	17,8	-	-	4,2	20,8	-	0,1	
10.	Turów	ha	63,67	8,64	7,28	-	1,04	0,32	37,40	-	1,85	2,04	13,58	-	0,16	
		%	100,0	13,5	11,4	-	1,6	0,5	58,8	-	2,9	3,2	21,3	-	0,3	
11.	Wilków	ha	630,73	83,04	11,95	-	4,57	66,52	425,21	0,10	57,29	7,51	29,00	9,36	19,22	
		%	100,0	13,2	1,9	-	0,7	10,6	67,4	-	9,1	1,2	4,6	1,5	3,0	
Gmina ogółem				1 119,66	643,68	0,64	183,37	291,97	1 454,55	32,88	240,68	112,00	248,09	64,48	322,65	
		%	100,0	31,1	17,9	-	5,1	8,1	40,5	0,9	6,7	3,1	6,9	1,8	9,0	

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Struktura użytkowania gruntów w sektorze prywatnym

Tabela 21

Lp.	Obręb	Jedn.	Powierzchnia ogólna sektora		Użytki rolne						lasy	zadrzewienia	wody	tereny zabudowane	drogi	nieużytki	pozostałe	
			3.	4.	ogółem	grunty orne	7.	8.	9.	10.								11.
1.	Borek - Zabornia	ha	465,37		432,32	321,14	0,26	92,62	18,30	5,48	2,94	2,36	12,64	-	9,63	-	-	-
		%	100,0		92,9	69,0	0,1	19,9	3,9	1,2	0,6	0,5	2,7	-	2,1	-	-	-
2.	Grodziec Mały	ha	571,43		523,73	449,56	5,61	43,87	24,69	0,07	5,19	13,00	18,27	0,54	7,00	0,54	7,00	3,63
		%	100,0		91,7	78,7	1,0	7,7	4,3	-	0,9	2,3	3,2	0,1	1,2	0,1	1,2	0,6
3.	Kluce	ha	257,96		228,04	208,74	3,10	14,60	1,60	7,57	0,14	10,54	8,23	-	3,44	-	-	-
		%	100,0		88,4	80,9	1,2	5,7	0,6	2,9	0,1	4,1	3,2	-	1,3	-	-	-
4.	Krzakotów	ha	100,34		92,47	68,71	-	21,60	2,16	0,86	-	0,14	6,81	0,02	0,04	-	-	-
		%	100,0		92,2	68,5	-	21,5	2,2	0,9	-	0,1	6,8	-	-	-	-	-
5.	Przedmieście	ha	795,31		761,78	653,65	0,65	92,11	15,37	5,23	0,15	0,67	25,87	0,01	1,60	-	-	-
		%	100,0		95,8	82,2	0,1	11,6	1,9	0,7	-	0,1	3,2	-	0,2	-	-	-
6.	Ruszwice	ha	541,74		477,97	460,01	6,04	4,92	7,00	1,17	0,37	0,12	51,44	-	10,67	-	-	-
		%	100,0		88,2	84,9	1,1	0,9	1,3	0,2	0,1	-	9,5	-	2,0	-	-	-
7.	Serby	ha	911,69		789,88	415,75	6,23	68,96	298,94	29,29	22,58	4,59	39,98	1,61	13,68	1,61	13,68	10,08
		%	100,0		86,6	45,6	0,7	7,5	32,8	3,2	2,5	0,5	4,4	0,2	1,5	0,2	1,5	1,1
8.	Stare Serby	ha	171,54		145,74	95,70	0,94	47,29	1,81	0,10	8,17	1,65	6,38	-	9,50	-	-	-
		%	100,0		85,0	55,8	0,5	27,6	1,1	0,1	4,7	1,0	3,7	-	5,5	-	-	-
9.	Szczyglice	ha	209,31		194,38	177,11	6,18	7,63	3,46	4,34	4,32	0,51	5,06	-	0,70	-	-	-
		%	100,0		92,9	84,6	3,0	3,7	1,6	2,1	2,1	0,2	2,4	-	0,3	-	-	-
10.	Turów	ha	325,15		317,03	214,09	1,57	17,77	83,60	1,79	1,41	0,06	4,26	-	0,42	-	-	-
		%	100,0		97,5	65,8	0,5	5,5	25,7	0,6	0,4	-	1,3	-	0,1	-	-	-
11.	Wilków	ha	525,50		478,32	391,08	1,14	63,92	22,18	15,55	2,05	4,76	20,42	-	4,40	-	-	-
		%	100,0		91,0	74,4	0,2	12,2	4,2	3,0	0,4	0,9	3,9	-	0,8	-	-	-
	Gmina ogółem	ha	4 875,34		4 441,66	3 455,54	31,72	475,29	479,11	71,45	47,32	38,40	199,36	2,18	61,08	2,18	61,08	13,89
		%	100,0		91,1	70,9	0,7	9,8	9,8	1,5	1,0	0,8	4,1	-	1,3	-	1,3	0,3

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

4.3. Struktura gospodarstw prywatnych.

4.3.1. Struktura obszarowa i ilościowa gospodarstw rolnych.

Zgodnie z danymi zawartymi w kartach podatkowych w gminie Głogów jest 767 gospodarstw rolnych o średniej powierzchni 5,86 ha gruntów własnych i dzierżawionych. Średnia powierzchnia gospodarstwa w poszczególnych obrębach jest bardzo zróżnicowana i waha się od 3,67 ha w obrębie Ruszowice do 23,27 ha w miejscowości Turów. Najwięcej gospodarstw prowadzi działalność w obrębach: Przedmoście (175) i Ruszowice (123).

W gminie działalność rolniczą prowadzi 6 gospodarstw bardzo dużych o średniej powierzchni 139,64 ha. Z racji skali produkcji oraz bazowania głównie na pracy najemnej mają one charakter przedsiębiorstw rolnych a nie gospodarstw rodzinnych. Należy podkreślić, że gospodarstwa powyżej 100 ha stanowią zaledwie 0,8% ogólnej liczby gospodarstw dysponując aż 18,7% ziemi użytkowanej przez rolników indywidualnych. Bez tych gospodarstw średnia powierzchnia gospodarstw prywatnych w gminie Głogów wynosi 4,8 ha.

Gospodarstw bardzo małych, o powierzchni poniżej 5 ha gruntów własnych i dzierżawionych jest 585 o średniej powierzchni 1,67 ha. Stanowią one 76,3% ogólnej liczby gospodarstw użytkując zaledwie 21,8% gruntów będących w ich dyspozycji. Gospodarstwa bardzo małe produkują głównie w celu zaspokojenia potrzeb właścicieli nie uczestnicząc w zasadzie w rynku płodów rolnych. Zastrzeżenie to nie dotyczy oczywiście działów specjalnych produkcji rolnej (sadownictwo, warzywnictwo, nasiennictwo, kwiaciarstwo, itp.).

Gospodarstwa, które w obecnych warunkach można uznać za duże (od 15 do 100 ha), użytkują 1580,78 ha, co stanowi 35,2% gruntów będących we władaniu gospodarstw rolnych. Jest ich 51 (6,6% ogólnej liczby gospodarstw) o średniej powierzchni 31,00 ha. Gospodarstwa duże i bardzo duże użytkują 53,9% gruntów będących w dyspozycji gospodarstw indywidualnych. Świadczy to o stosunkowo słabej koncentracji ziemi w gospodarstwach dużych i bardzo dużych.

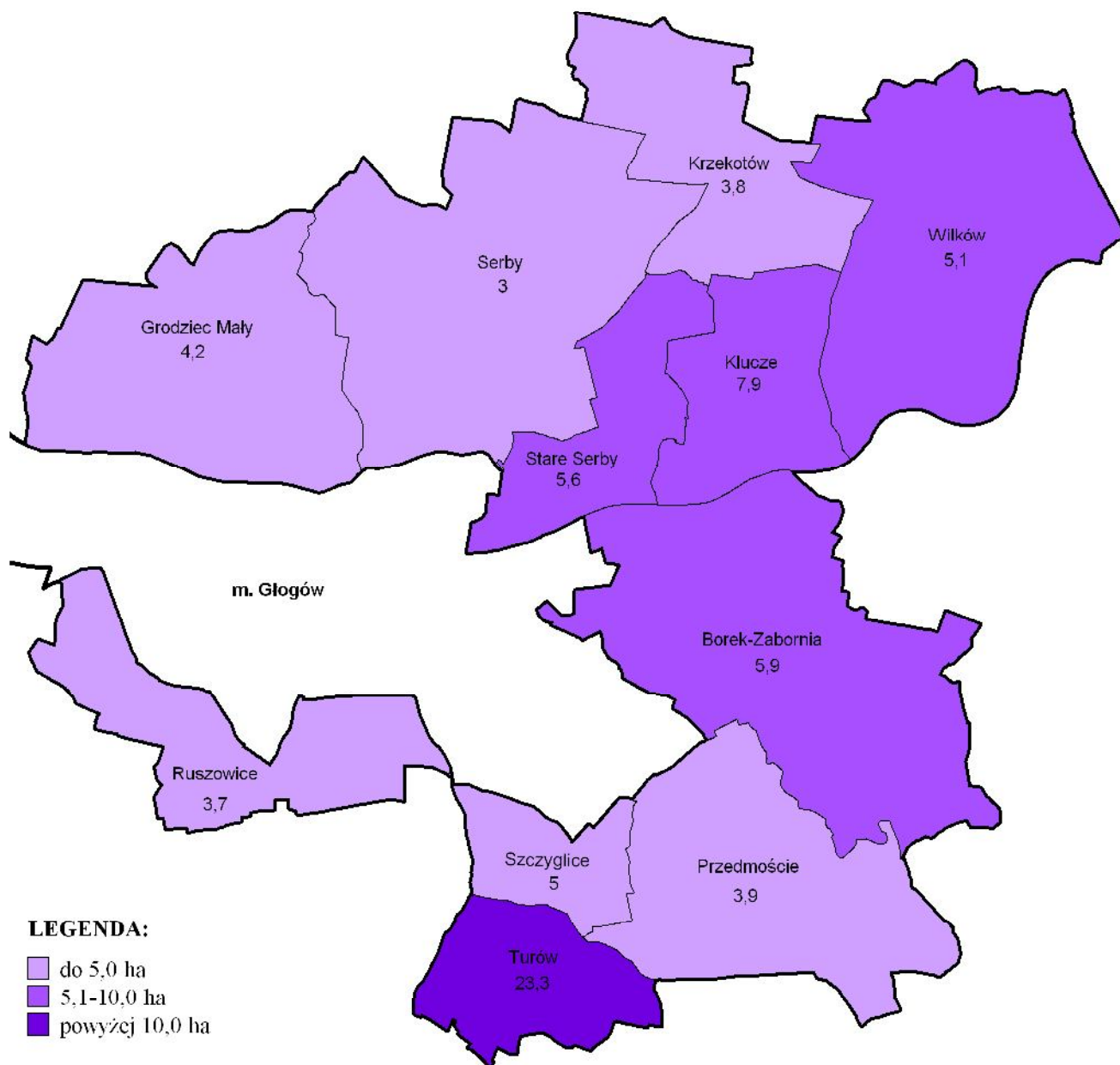
Ilościowo w żadnym z obrębów nie dominują gospodarstwa duże (15 – 100 ha). W poszczególnych miejscowościach ich udział w ogólnej liczbie gospodarstw waha się od 3,1% (Serby) do 33,3% (Turów). Gospodarstwa tego przedziału obszarowego nie występują w obrębie Krzekotów. Tylko w dwóch miejscowościach: Klucze i Stare Serby gospodarstwa te przeważają dysponując odpowiednio 54,0% i 51,0% ziemi.

Struktura ilościowa gospodarstw w grupach obszarowych
(grunty własne i dzierżawione)

Tabela 22

Lp.	Obręb	Pow. ogólna gospodarstw (ha)	Liczba gospodarstw ogółem	Średnia pow. gospodarstwa (ha)	1,0 - 4,99			5,0 - 9,99			10,0 - 14,99			15,0 - 49,99			50,0 - 99,99			≥ 100 ha			Gospodarstwa do 100 ha									
					liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)	liczba gospod.	% ogólny (w %)				
																													liczba	%	liczba	%
1.	Borek - Zabornia	632,48	80	7,91	55	68,8	1,78	15,5	8	10,0	8,47	10,7	13,4	14	15	16	17,4	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32
2.	Grodziec Mały	448,81	81	5,54	66	81,5	1,54	22,6	9	11,1	6,69	13,4	-	-	4	4,9	22,44	20,0	1,2	86,85	19,4	1	1,2	110,35	24,6	338,46	80	4,2	278,23	35	7,9	
3.	Kluźce	278,23	35	7,95	20	57,1	2,59	18,6	4	11,4	6,88	9,9	4	11,4	12,19	17,5	7	20,0	21,45	54,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	278,23	35	7,9
4.	Krzyszów	195,90	17	11,52	13	76,5	2,31	15,3	2	11,8	8,19	8,4	1	5,9	13,72	7,0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	195,90	17	3,8	
5.	Przedmoście	690,36	175	3,94	127	72,6	1,50	27,6	30	17,1	7,07	30,7	10	5,7	12,64	18,3	8	4,6	20,17	23,4	-	-	-	-	-	-	-	-	690,36	175	3,9	
6.	Ruszwice	451,38	123	3,67	98	79,7	1,47	32,0	15	12,2	6,72	22,3	4	3,3	12,69	11,2	6	4,9	25,96	34,5	-	-	-	-	-	-	-	-	451,38	123	3,7	
7.	Serby	590,52	97	6,09	83	85,6	1,42	20,0	7	7,2	6,39	7,6	2	2,1	11,27	3,8	3	3,1	33,11	16,8	-	-	-	-	-	-	-	-	590,52	97	3,0	
8.	Stare Serby	84,59	15	5,64	12	80,0	1,60	22,7	-	-	-	-	2	13,3	11,13	26,3	1	6,7	43,13	51,0	-	-	-	-	-	-	-	84,59	15	5,6		
9.	Szezyglice	338,70	45	7,53	33	73,3	1,71	16,7	3	6,7	7,36	6,5	4	8,9	23,54	27,8	4	8,9	23,54	27,8	-	-	-	-	-	-	-	-	338,70	45	5,0	
10.	Turów	349,01	15	23,27	8	53,3	2,35	5,3	2	13,3	6,03	3,5	-	-	-	-	5	33,3	63,63	91,2	-	-	-	-	-	-	-	349,01	15	23,3		
11.	Wilków	431,36	84	5,14	70	83,3	2,16	35,1	7	8,3	7,46	12,1	3	3,6	12,27	8,5	3	3,6	30,38	21,1	1	1,2	99,99	23,2	-	-	-	431,36	84	5,1		
Gmina ogółem		4 491,34	767	5,86	585	76,3	1,67	21,8	87	11,3	7,08	13,7	38	5,0	12,63	10,7	44	5,7	24,45	24,0	7	0,9	72,14	11,2	6	0,8	139,64	18,7	3653,51	761	4,8	

Źródło: Karty podatkowe gospodarstw, Urząd Gminy Głogów, 26.08.2009 r.

Rys. 16. Średnia powierzchnia gospodarstw w obrębie według gruntów własnych i dzierżawionych bez gospodarstw wielkoobszarowych

W pozostałych obrębach udział gospodarstw dużych w użytkowaniu ziemi nie przekracza 50%, wahając się od 16,8% (Serby) do 44,3% (Wilków).

4.3.2. Rozdrobnienie gruntów gospodarstw rolnych.

Przy ustalaniu rozdrobnienia gruntów rolnych posłużono się danymi zawartymi w operacie ewidencji gruntów, obejmującymi wyłącznie grunty własne. Wynika z nich, że w gminie Głogów na jedno gospodarstwo przypada średnio 6,6 działek ewidencyjnych o przeciętnej powierzchni 1,05 ha. W poszczególnych obrębach średnia ilość działek przypadających na jedno gospodarstwo waha się od 2,5 (Krzekotów) do 34,5 (Turów). Duża jest również rozpiętość średniej powierzchni działki mieszcząca się w przedziale od 0,35 ha (Turów) do 2,46 ha (Serby).

Rozdrobnienie gruntów gospodarstw w grupach obszarowych

Tabela 23

Lp.	Obręb	Ogółem		W przedziałach obszarowych											
				1 - 4,99		5 - 9,99		10 - 14,99		15 - 49,99		50 - 99,99		powyżej 100	
		a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b	a	b
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.
1.	Borek - Zabornia	1,34	5,2	0,85	2,5	1,10	6,5	1,58	8,0	1,79	12,2	2,04	29,0	-	-
2.	Grodzicz Mały	1,84	3,9	0,82	2,4	1,22	5,4	1,47	7,5	1,80	13,8	4,83	18,0	36,78	3,0
3.	Klucze	1,26	5,2	1,04	2,4	1,09	6,4	1,50	7,6	1,49	14,3	-	-	-	-
4.	Krzekotów	1,47	2,5	1,45	1,9	1,60	5,0	1,32	8,0	-	-	-	-	-	-
5.	Przedmoście	1,01	5,7	0,69	3,5	1,10	6,3	1,12	10,8	1,39	14,9	-	-	-	-
6.	Ruszwice	0,95	5,3	0,59	3,6	1,27	5,6	1,03	11,0	1,35	19,8	-	-	-	-
7.	Serby	2,46	4,1	0,53	3,6	1,34	5,2	1,00	13,0	5,71	5,2	53,67	1,0	44,84	3,5
8.	Stare Serby	0,89	5,0	0,35	5,0	3,32	3,0	1,57	6,5	5,30	5,5	-	-	-	-
9.	Szczyglice	1,16	4,5	0,71	3,0	1,41	6,0	1,48	8,0	1,80	9,0	-	-	-	-
10.	Turów	0,35	34,5	0,08	30,2	0,23	33,5	3,76	3,0	0,28	61,0	1,14	61,7	-	-
11.	Wilków	1,25	4,2	0,64	3,5	1,02	7,2	2,78	4,3	4,54	6,3	5,00	14,0	-	-
Ogółem		1,05	6,6	0,48	4,5	0,87	8,1	1,28	9,6	1,62	15,3	1,83	38,4	20,91	6,5

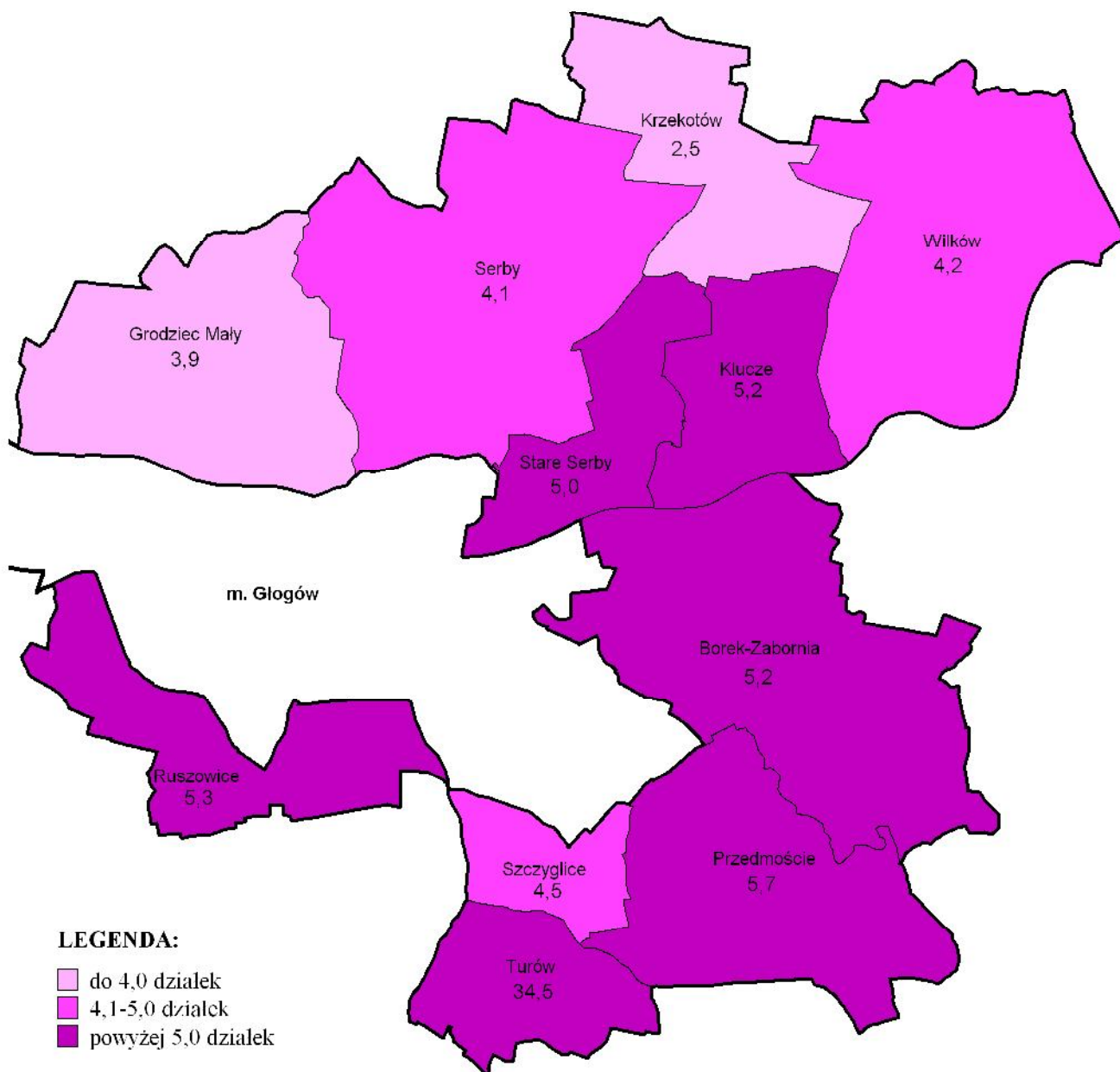
a - średnia powierzchnia działki w gospodarstwie (w ha)

b - średnia liczba działek w gospodarstwie

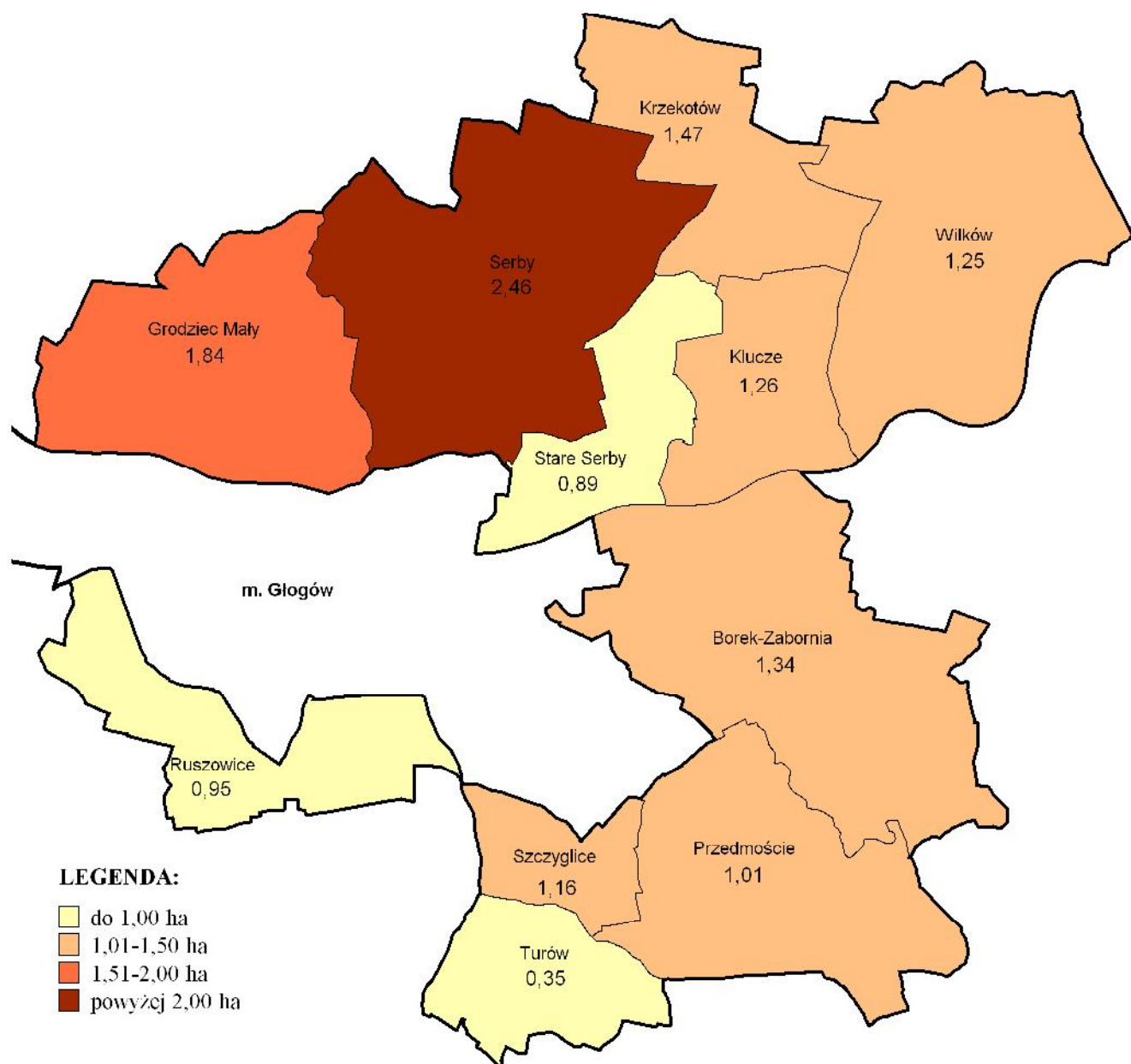
Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Największe rozdrobnienie (średnio 38,4 działek o przeciętnej powierzchni 1,83 ha) występuje w przedziale obszarowym 50 – 99,99 ha. Najmniej korzystna sytuacja w tej grupie występuje w obrębie Turów – 61,7 działek o średniej powierzchni 1,14 ha.

Duże rozdrobnienie występuje również w grupie obszarowej 15 – 49,99 ha (na jedno gospodarstwo przypada 15,3 działek o średniej powierzchni 1,62 ha).

Rys. 17. Średnia liczba działek w gospodarstwach według gruntów własnych

Rys. 18. Średnia powierzchnia działek w gospodarstwach prywatnych według gruntów własnych

Tylko nieco lepsza jest sytuacja w grupie obszarowej 10 – 14,99 ha gdzie na jedno gospodarstwo przypada średnio 9,6 działek o przeciętnej powierzchni 1,28 ha. W grupie obszarowej powyżej 100 ha średnio na jedno gospodarstwo przypada 6,5 działek o średniej powierzchni 20,91 ha.

O rozdrobnienie gruntów i potrzebę ewentualnego scalenia gruntów pytano przedstawicieli rad sołeckich wszystkich wsi. Według ich oceny rozdrobnienie gospodarstw utrzymujących się wyłącznie lub głównie z rolnictwa na terenie gminy Głogów nie wpływa zasadniczo na warunki prowadzenia działalności rolniczej. Większe niedogodności prowadzenia gospodarstwa mogą wynikać z dzierżawienia gruntów w innych miejscowościach oraz nieracjonalnie ukształtowanej sieci dróg transportu rolnego i ich złego stanu technicznego.

Rozdrobnienie gruntów przedstawiono w tabeli nr 23 oraz na rysunkach nr 17 i 18.

5. WYPOSAŻENIE GMINY W INFRASTRUKTURĘ TECHNICZNĄ.

5.1. Wyposażenie wsi w infrastrukturę techniczną.

5.1.1. Sieć wodociągowa.

Cały obszar gminy Głogów jest wyposażony w sieć wodociągową. Stopień wykorzystania sieci wodociągowej mierzony ilością przyłączy na 100 budynków (96,2) ocenić można jako dobry.

System wodociągowy gminy jest rozdrobniony. Tworzą go 4 ujęcia i stacje uzdatniania wody zaopatrujące poprzez lokalne sieci wodociągowe poszczególne miejscowości tj.:

1. Serby – Serby, Grodziec Mały, Szczyglice, Ruszowice oraz miasto Głogów
2. Borek – Borek, Zabornia, Bytnik, Przedmoście
3. Wilków – Wilków, Serby Stare, Klucze, Krzekotów
4. Turów – Turów.

Informacje dotyczące zaopatrzenia w wodę podano w tabeli nr 25.

5.1.2. Odprowadzanie ścieków.

Gmina Głogów nie posiada oczyszczalni ścieków. Istniejące sieci kanalizacyjne w obrębach Grodziec Mały, Ruszowice, Serby i Stare Serby podłączone są do systemu oczyszczania ścieków miasta Głogów. Stopień wykorzystanie sieci kanalizacyjnej mierzony ilością przyłączy na 100 budynków (35,1) jest bardzo niski.

Mieszkańcy gminy nie przyłączeni do sieci kanalizacyjnej odprowadzają ścieki do przydomowych szczelnych zbiorników bezodpływowych. Jednak trudna sytuacja ekonomiczna ludności wiejskiej oraz jej niska świadomość ekologiczna sprzyja praktykom korzystania z „dzikich” wylotów z osadników gnilnych lub wywożeniu ich zawartości w różne przypadkowe miejsca.

Dane dotyczące gospodarki ściekowej zostały zawarte w tabeli nr 25.

Wyposażenie wsi w infrastrukturę techniczną

Tabela 24

Lp.	Obręb	ilość budynków	Wodociąg		Kanalizacja		Gaz	
			ilość przyłączy	ilość przyłączy na 100 budynków	ilość przyłączy	ilość przyłączy na 100 budynków	ilość przyłączy	ilość przyłączy na 100 budynków
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	6.	7.
1.	Borek - Zabornia	78	98	125,6	-	-	-	-
2.	Grodzicz Mały	157	168	107,0	156	99,4	-	-
3.	Klucze	57	45	78,9	-	-	-	-
4.	Krzekotów	31	37	119,4	-	-	-	-
5.	Przedmoście	203	220	108,4	-	-	-	-
6.	Ruszowice	359	262	73,0	137	38,2	-	-
7.	Serby	484	482	99,6	271	56,0	-	-
8.	Stare Serby	33	35	106,1	22	66,7	-	-
9.	Szczyglice	52	41	78,8	-	-	-	-
10.	Turów	33	38	115,2	-	-	-	-
11.	Wilków	182	179	98,4	-	-	-	-
Gmina ogółem		1 669	1 605	96,2	586	35,1	-	-

Źródło: Urząd Gminy Głogów, sierpień 2009 r.

5.1.3. Sieć gazowa.

Przez teren gminy Głogów przebiega gazociąg wysokiego ciśnienia (DN 300) relacji Krobica – Zielona Góra. Zlokalizowane są tu dwie stacje redukcyjno – pomiarowe I-go stopnia o przepustowości $Q = 3000 \text{ Nm}^3/\text{h}$ oraz trzy stacje redukcyjno – pomiarowe II stopnia (Bytnik, Przedmoście, Ruszowice).

Obecność stacji II stopnia daje możliwość korzystania z sieci gazowej mieszkańcom trzech obrębów: Bytnik, Przedmoście i Ruszowice.

Tendencje zaobserwowane w ostatnich latach wskazują, że zainteresowanie mieszkańców wsi korzystaniem z tego medium jest nieduże. Spowodowane to może być:

- wymaganiami stawianymi przez dostawcę gazu (wykorzystanie do celów bytowych i grzewczych),
- rosnącą ceną gazu,
- powszechnością dostępu do gazu rozlewanego do butli o różnych pojemnościach,
- działaniami konkurencyjnymi dostawców gazu w butlach.

5.1.4. Sieć telefoniczna.

Gmina Głogów korzysta z sieci Telekomunikacji Polskiej S.A. W całej gminie w sierpniu 2009 r. zainstalowanych było 901 numerów. W poszczególnych miejscowościach liczba numerów telefonicznych wahała się od 5 (Turów) do 261 (Ruszowice). Rozpiętość ta jednak maleje radykalnie gdy posłużymy się wskaźnikiem określającym liczbę abonentów telefonicznych na 1000 mieszkańców. Średnio w gminie wynosi on 153,5 a w poszczególnych obrębach zamyka się w przedziale od 31,8 (Turów) do 187,5 (Wilków).

Należy przypuszczać, że w dalszych latach rozwój telefonii stacjonarnej nie będzie już tak dynamiczny za sprawą rozwoju telefonii komórkowej. Jednak ze względu na liczbę operatorów oferujących usługi, stosowane przez nich zasady ochrony danych osobowych a także duży „ruch” numerów i aparatów komórkowych statystyczne ujęcie tego zjawiska w planie urządzeniowo – rolnym nie jest możliwe.

Stan wyposażenia wsi w telefony

Tabela 25

Lp.	Obręb	Liczba mieszkańców we wsi	Liczba numerów telefonicznych	Ilość telefonów na 1000 mieszkańców
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Borek - Zabornia	396	65	164,1
2.	Grodziec Mały	578	83	143,6
3.	Klucze	191	29	151,8
4.	Krzekotów	138	18	130,4
5.	Przedmoście	811	99	122,1
6.	Ruszowice	1074	174	162,0
7.	Serby	1608	261	162,3
8.	Stare Serby	115	19	165,2
9.	Szczyglice	144	25	173,6
10.	Turów	157	5	31,8
11.	Wilków	656	123	187,5
Gmina ogółem		5868	901	153,5

Źródło: Urząd Gminy Głogów, sierpień 2009 r.

5.1.5. Energia elektryczna.

Przez teren gminy przebiegają napowietrzne linie energetyczne wysokich napięć 110 kV:

- przez obręby Wilków, Krzekotów, Serby i Grodziec Mały. W Groźcu Małym odchodzą odgałęzienia do m. Głogowa oraz wsi Bogomice w gminie Kotla;
- po zachodniej stronie zabudowań wsi Przedmoście do m. Głogowa;
- przez obręb Ruszowice – jedna równoleżnikowo na południe od zabudowań wsi i druga południkowo w zachodniej części obrębu.

Odbiorcy energii elektrycznej są zaopatrywani poprzez dobrze rozwiniętą sieć linii średniego napięcia 20 kV, trzy Główne Punkty Zasilania („Brzegowa”, „Brzostów”, „Żarków”) oraz sieć stacji transformatorowych. Większość sieci elektrycznej stanowią linie napowietrzne, a ich stan należy określić jako dobry, dający wysoki stopień pewności zasilania.

5.1.6. Gospodarka odpadami stałymi.

Gospodarka odpadami stałymi opiera się na ich składowaniu poza obszarem gminy Głogów. Odpady komunalne zbierane są i wywożone przez firmę GPK Sita Sp. z o.o.

Na całym obszar gminy wdrażana jest selektywna zbiórka surowców wtórnych, składowanych do rozmieszczonych w poszczególnych miejscowościach pojemników. Segregacji podlegają tworzywa sztuczne, papier i szkło.

W 2004 roku zaprzestano przyjmowania odpadów komunalnych do składowisk w Turowie i Ruszowicach. Posiadają one zatwierdzone projekty technicznego zamknięcia i rekultywacji. Likwidacją objęte zostały również punkty gromadzenia odpadów w obrębach: Borek, Grodziec Mały, Krzekotów, Przedmoście i Serby Stare.

5.2. Wyposażenie rolniczej przestrzeni produkcyjnej w infrastrukturę techniczną.

5.2.1. Melioracje podstawowe.

Sieć melioracji podstawowych w gminie Głogów tworzy 9 rzek, potoków i cieków, których odcinki położone w granicach gminy mają łącznie 51,902 km długości. Po wyłączeniu Odry odcinki cieków położone w granicach gminy stanowią 21,4% ich długości całkowitej. Wszystkie cieki są dopływami Odry.

Cieki melioracji podstawowych stanowią własność Skarbu Państwa. Zarządzają nimi:

- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu – Odra,
- Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu – pozostałe cieki.

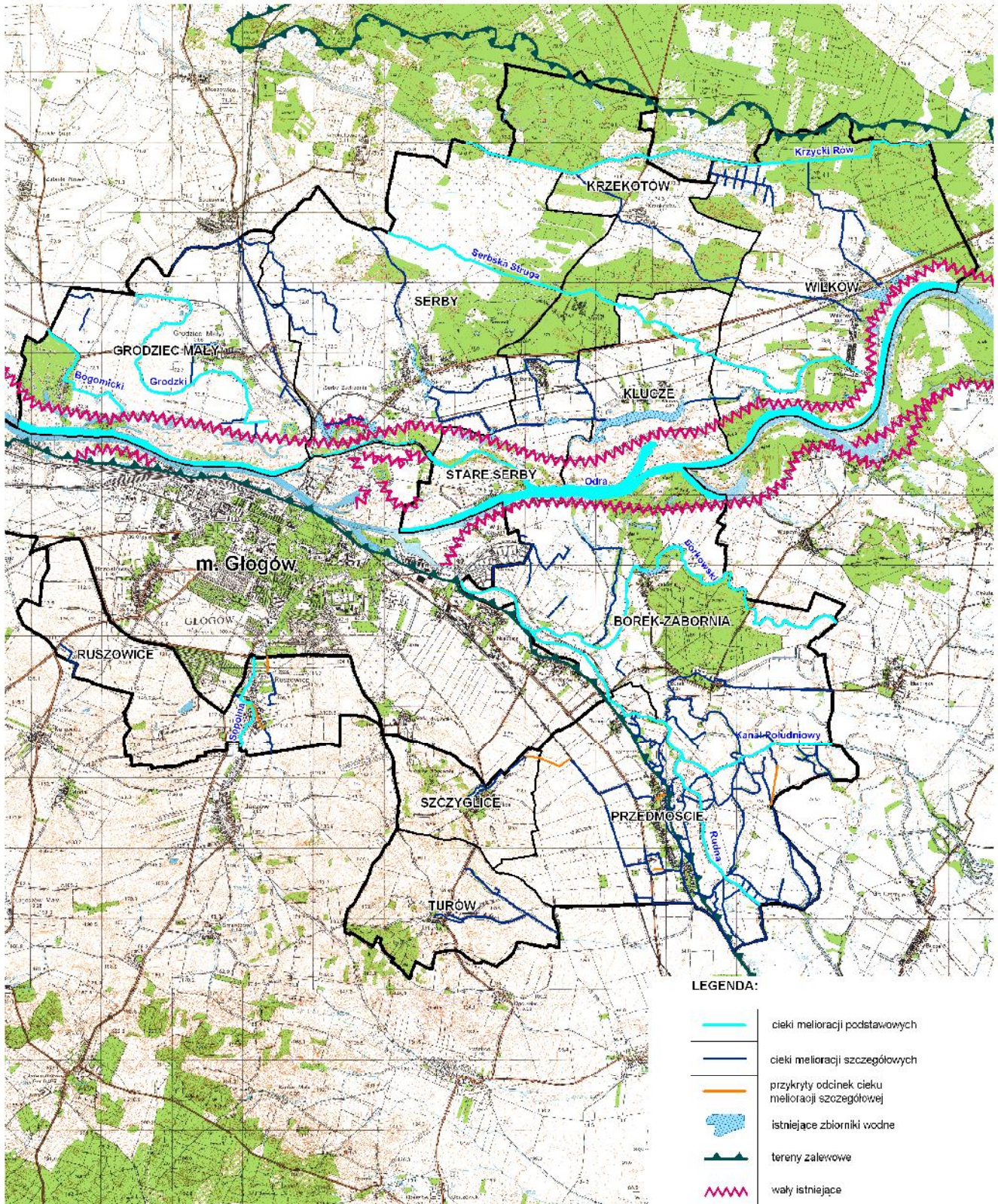
Nie wszystkie odcinki cieków melioracji podstawowych na terenie gminy są uregulowane. Regulacji wymagają odcinki cieków: Borkowskiego, Grodzkiego i Serbskiej Strugi o łącznej długości 17,370 km. Całość sieci wód powierzchniowych wymaga jednak przeprowadzenia prac konserwacyjnych lub odbudowy

Większość obszaru gminy Głogów znajduje się na terenach zalewowych rzeki Odry. Poza terenami zalewowymi położone są obręby Ruszowice, Szczyglice i Turów oraz częściowo Przedmoście.

Dane o ciekach melioracji podstawowych zawarto w tabeli nr 26 i na rysunku nr 19.

Zdjęcie nr 1. Rzeka Rudna – obręb Przedmoście

Rys. 19. Gospodarka wodna - stan istniejący

Wody powierzchniowe stanowiące własność Skarbu Państwa

Tabela 26

Lp.	Nazwa ciek	Długość całkowita (km)	Odcinek i stan ciek w gminie		Kilometraż	Odbiornik wyższego rzędu
			Uregulowany (km)	Nieuregulowany (km)		
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu						
1.	Bogomicki	11,270	1,545	-	9+725 ÷ 11+270	Krzycki Rów
2.	Borkowski	8,400	3,392	3,000	0+000 ÷ 6+592	Rudna
3.	Grodzki	13,050	-	5,160	7+890 ÷ 13+050	Krzycki Rów
4.	Kanał Południowy	15,025	2,300	-	0+000 ÷ 2+300	Rudna
5.	Krzycki Rów	73,500	3,010	-	32+100 ÷ 35+110	Odra
6.	Rudna	31,300	7,785	-	1+265 ÷ 9+050	Odra
7.	Serbska Struga	11,550	-	9,210	2+340 ÷ 11+550	Krzycki Rów
8.	Sępolna	8,550	1,590	-	2+670 ÷ 4+260	Odra
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu						
9.	Odra	854,300	14,910	-	380+320 ÷ 391+670 393+680 ÷ 397+240	Zalew Szczeciński
Razem		1026,945	34,532	17,370	-	-

Źródło: Kilometraż cieków podstawowych uzyskany od instytucji:

1. Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu Oddział w Legnicy
2. Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu

5.2.2. Melioracje szczegółowe.

W gminie Głogów zmeliorowanych jest 684 ha użytków rolnych, 12,3% ich ogólnej powierzchni. Urządzenia melioracyjne obejmują sieci drenarskie, w tym część ułożonych przed II wojną światową oraz 79,1 km rowów melioracyjnych. Największy udział gruntów zmeliorowanych w ogólnej powierzchni użytków rolnych mają: Stare Serby (35,5%), Przedmoście (21,2%) i Wilków (21,0%).

Z rozmów z przedstawicielami wsi uzyskano informacje, że zaniedbania w pracach konserwacyjnych urządzeń melioracyjnych, w tym zaniechanie odmulania i wykaszania rowów, zwłaszcza biegnących wzdłuż dróg, przyczyniły się do zakłóceń w stosunkach powietrzno – wodnych w glebie. Zamulenie wylotów drenarskich uniemożliwia odpływ wód gromadzących się w drenach i zbieraczach przyczyniając się do lokalnych zakłóceń w stosunkach powietrzno – wodnych w glebie. Do częściowego zniszczenia sieci drenarskich, zwłaszcza płycej ułożonych mógł przyczynić się rosnący ciężar maszyn

rolniczych, a także niewłaściwie wykonywane prace przy układaniu doziemnych sieci infrastruktury technicznej. Nieczynne urządzenia drenarskie należy udrożnić lub odbudować.

Urządzenia melioracji szczegółowych przedstawiono w tabeli nr 27.

Melioracje szczegółowe

Tabela 27

Lp.	Obręb	Powierzchnia użytków rolnych (ha)	Powierzchnia użytków rolnych zmeliorowanych		Długość rowów melioracyjnych km
			ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.
1.	Borek - Zabornia	913,66	136	14,9	17,0
2.	Grodziec Mały	739,10	46	6,2	7,4
3.	Klucze	332,21	12	3,6	0,6
4.	Krzekotów	223,52	38	17,0	3,0
5.	Przedmoście	776,68	165	21,2	24,1
6.	Ruszowice	485,31	9	1,9	1,9
7.	Serby	840,14	84	10,0	8,2
8.	Stare Serby	149,40	53	35,5	4,3
9.	Szczyglice	214,27	6	2,8	1,2
10.	Turów	325,67	17	5,2	3,4
11.	Wilków	561,36	118	21,0	8,0
Gmina ogółem		5 561,32	684	12,3	79,1

Źródło: 1. Dane Urzędu Gminy Głogów, sierpień 2009 r.

2. Inwentaryzacja terenowa, sierpień - wrzesień 2009 r.

5.2.3. Drogi transportu rolnego.

Zgodnie ze stanem na mapach ewidencji gruntów długość dróg transportu rolnego w gminie Głogów wynosi 252,75 km. Długości tej nie potwierdziła przeprowadzona inwentaryzacja terenowa. W trakcie inwentaryzacji stwierdzono, że 12,48 km dróg (4,9% ogólnej ilości) nie istnieje pomimo wykazania w ewidencji gruntów. Nieistniejące drogi zostały zlikwidowane przez użytkowników przyległych gruntów, głównie dawne państwowe gospodarstwa rolne.

Trwałą nawierzchnię posiada 118,75 km dróg (46,9% ogólnej ilości), z czego 62,3 km nawierzchnię asfaltową oraz 56,45 km nawierzchnię tłuczniową.

Dla gminy oraz wszystkich obrębów określono wskaźnik gęstości dróg przeliczając długość istniejącej sieci dróg na powierzchnię gminy lub obrębu (bez gruntów leśnych). Dla całej gminy gęstość istniejących dróg transportu rolnego wynosi 3,5 km/100 ha.

Gęstością istniejącej sieci dróg wyróżniają się obręby Przedmoście (5,1 km/100 ha), Ruszowice (4,8 km/100 ha), Krzekotów (4,5 km/100 ha) i Wilków (4,4 km/100 ha). Niski wskaźnik gęstości dróg (poniżej 2,5 km/100 ha) mają obręby Borek – Zabornia i Serby.

Analogicznie obliczona gęstość dróg o trwałej nawierzchni wynosi w gminie 1,7 km/100 ha. Największą gęstość dróg o trwałej nawierzchni mają obręby Ruszowice (2,5 km/100 ha), Przedmoście i Szczyglice (2,3 km/100 km) oraz Wilków (2,1 km/100 ha). Małą gęstość dróg o trwałej nawierzchni mają obręby Borek – Zabornia (1,1 km/100 ha), Grodziec Mały i Stare Serby (1,3 km/100 ha) oraz Serby i Klucze (1,5 km/100 ha).

Drogi transportu rolnego, nawet te o trwałej nawierzchni, na wielu odcinkach nie spełniają należycie swej funkcji gdyż są zniszczone, zbyt wąskie oraz mają za małą nośność w stosunku do wymagań używanego obecnie ciężkiego sprzętu rolniczego. Wymagają więc modernizacji, zwłaszcza drogi magistralne obsługujące duże kompleksy pól oraz dodatkowo łączące ze sobą wsie, także z gmin sąsiednich.

Informacje o istniejącej sieci dróg transportu rolnego zawarto w tabeli nr 28 oraz na rysunkach nr 20 i 21.

Zdjęcie nr 2. Droga transportu rolnego - obręb Szczyglice

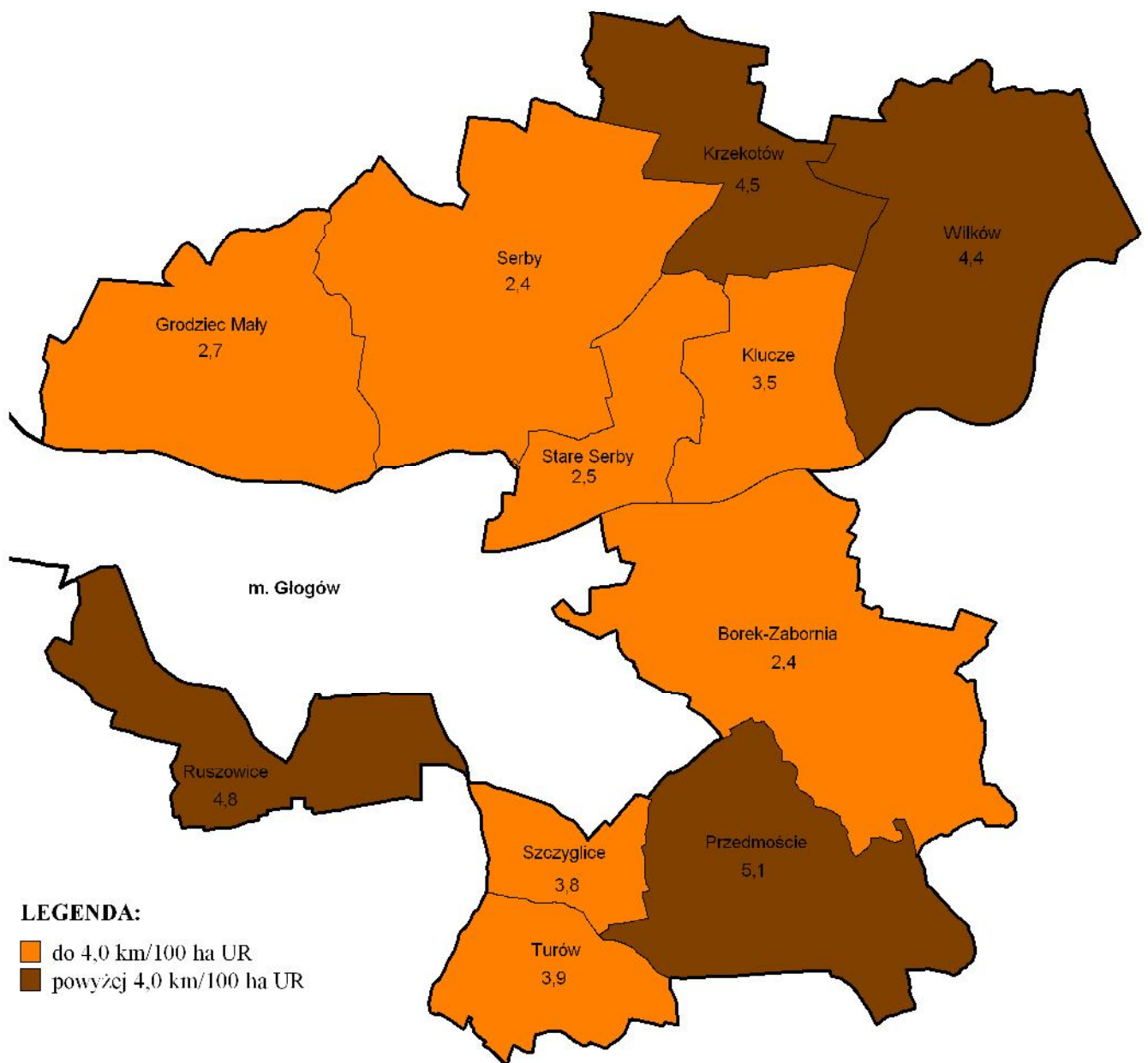
Stan dróg transportu rolnego

Tabela 28

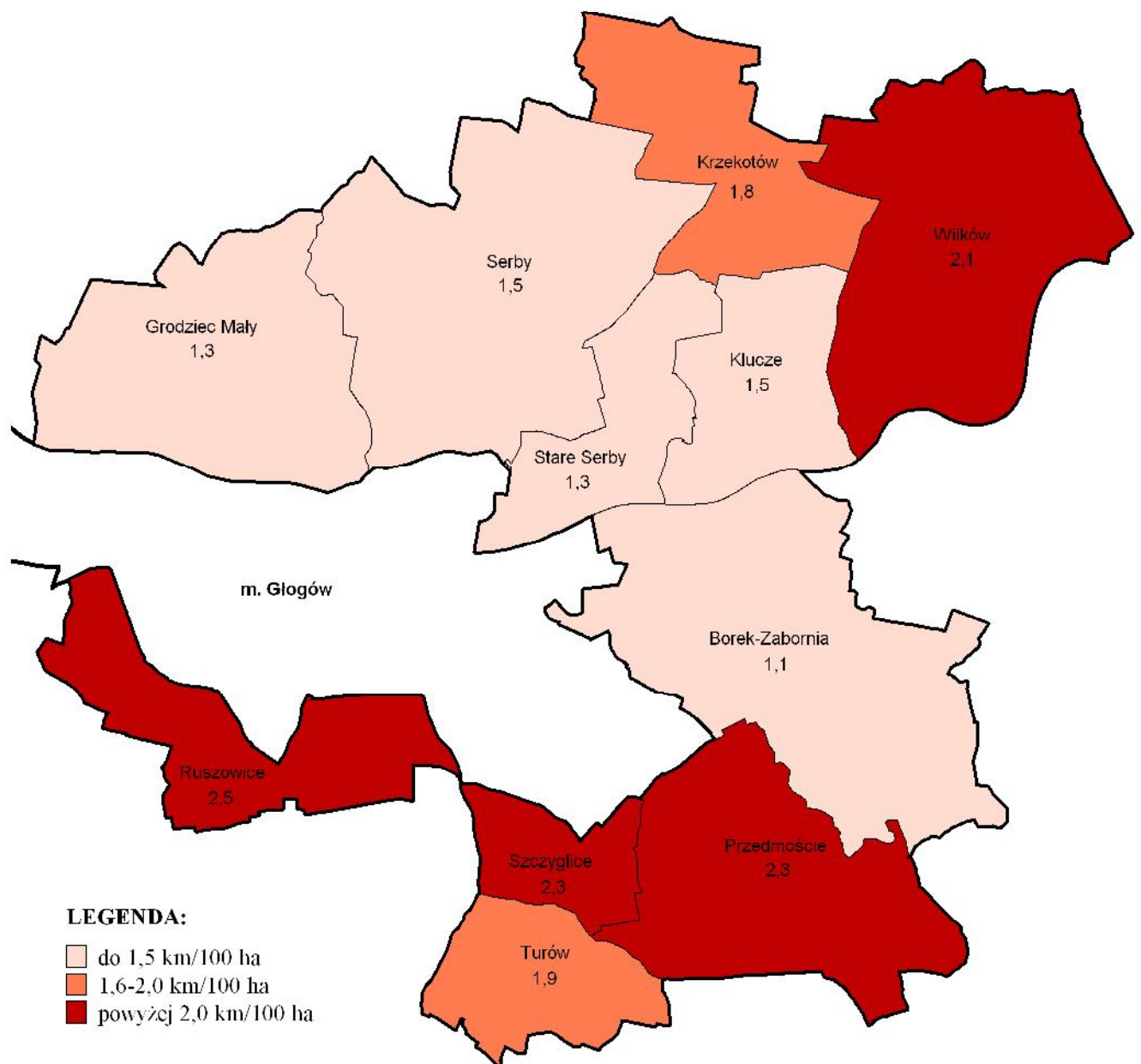
Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębu bez lasów (ha)	Długość dróg ogółem (według ewidencji) (km)	w tym długość dróg				Gęstość istniejącej sieci dróg (km/100 ha)	Drogi transportu rolno-gospodarczego o trwałości nawierzchni				Gęstość istniejącej sieci dróg o trwałości nawierzchni (km/100 ha)
				istniejących		nieistniejących			asfaltowe		inne		
				km	%	km	%		km	%	km	%	
1.		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	Borek - Zabornia	1 092,36	27,19	26,31	96,8	0,88	3,2	2,4	6,33	23,3	5,25	19,3	1,1
2.	Grodzicz Mały	891,70	26,65	24,24	91,0	2,41	9,0	2,7	7,83	29,4	3,78	14,2	1,3
3.	Kłucze	470,00	17,80	16,39	92,1	1,41	7,9	3,5	4,25	23,9	2,64	14,8	1,5
4.	Krzekotów	254,27	13,03	11,34	87,0	1,69	13,0	4,5	2,80	21,5	1,87	14,4	1,8
5.	Przedmoście	864,81	45,97	44,16	96,1	1,81	3,9	5,1	7,91	17,2	12,13	26,4	2,3
6.	Ruszwice	589,23	28,81	28,16	97,7	0,65	2,3	4,8	9,37	32,5	5,11	17,7	2,5
7.	Serby	1 152,38	27,18	27,18	100,0	-	-	2,4	11,73	43,2	5,81	21,4	1,5
8.	Stare Serby	330,85	8,71	8,14	93,5	0,57	6,5	2,5	2,05	23,5	2,35	27,0	1,3
9.	Szczyglice	233,63	9,13	8,85	96,9	0,28	3,1	3,8	1,03	11,3	4,40	48,2	2,3
10.	Turów	349,63	15,12	13,80	91,3	1,32	8,7	3,9	1,97	13,0	4,78	31,6	1,9
11.	Wilków	715,47	33,16	31,70	95,6	1,46	4,4	4,4	7,03	21,2	8,33	25,1	2,1
Gmina ogółem		6 944,33	252,75	240,27	95,1	12,48	4,9	3,5	62,30	24,6	56,45	22,3	1,7

Źródło: 1. Inwentaryzacja terenowa, sierpień - wrzesień 2009 r.

2. Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Rys. 20. Gęstość istniejącej sieci dróg transportu rolnego

Rys. 21. Gęstość sieci dróg o trwałej nawierzchni

6. PRODUKCJA ROLNICZA.

Analizę produkcji rolniczej przeprowadzono w oparciu o dane uzyskane na podstawie wywiadów u sołtysów.

6.1. Produkcja roślinna.

Zgodnie z danymi uzyskanymi w trakcie konsultacji społecznych można stwierdzić, że w strukturze zasiewów dominują zboża zajmujące 84% powierzchni zasiewów. Wśród zbóż udział w wysokości 47% ma pszenica. Drugą pod względem udziału w strukturze zasiewów grupą roślin są okopowe (7%). Wśród okopowych dominują ziemniaki stanowiące 84% tej grupy. Rośliny przemysłowe oraz pozostałe mają nieduży udział w strukturze zasiewów wynoszący 4%. Bardzo mały, bo wynoszący zaledwie 1% jest udział w strukturze zasiewów warzyw w uprawie polowej.

Struktura upraw

Tabela 29

Lp.	Obręb	Powierzchnia upraw							
		zboża			okopowe		przemysłowe ogółem (%)	warzywa (%)	pozostałe (%)
		ogółem (%)	pszenica	żyto	ogółem (%)	ziemniaki			
			%	%		%			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Borek - Zabornia	94	62	4	1	1	-	-	5
2.	Grodziec Mały	78	70	-	2	1	18	-	2
3.	Klucze	85	31	58	10	7	-	1	4
4.	Krzekotów	80	-	70	2	2	-	2	16
5.	Przedmoście	89	54	8	7	2	3	1	-
6.	Ruszowice	79	80	-	12	10	7	-	2
7.	Serby	86	54	15	7	2	4	-	3
8.	Stare Serby	91	50	25	4	4	-	-	5
9.	Szczyglice	83	33	13	8	8	4	1	4
10.	Turów	76	45	-	17	17	7	-	-
11.	Wilków	85	40	45	10	10	-	1	4
Gmina ogółem		84	47	21	7	84	4	1	4

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

W tabeli nr 30 zestawiono podane przez sołtysów uzyskiwane w roku 2009 plony podstawowych roślin. Analiza zawartych w niej danych potwierdza bardzo zróżnicowane warunki glebowe gminy Głogów. W zależności od warunków glebowych występuje bardzo wyraźne zróżnicowanie wysokości plonów. Rozpiętość plonów zbóż w poszczególnych obrębach waha się od 21,7% przeciętnego plonu w gminie (żyto) do 63,8% (jęczmień). Równie mocno (37,0%) różnią się uzyskiwane plony ziemniaków Brak danych umożliwiających ocenić wpływ warunków pogodowych, a zwłaszcza wielkości i rozkładu w ciągu roku opadów atmosferycznych na uzyskiwane plony. Wcześniejsze opracowania wskazują, że jest on równie znaczny i dlatego w gminie Głogów zachodzi konieczność podjęcia działań modernizacyjnych urządzeń melioracyjnych w kierunku możliwości regulacji stosunków wodnych w glebie dla zapewnienia optymalnych warunków do uprawy roślin. Szczególną uwagę należy zwrócić na retencję wody do nawodnień rolniczych. Bez racjonalnego gospodarowania wodą plony upraw roślinnych w gminie mogą być zawodne i nie przynosić pożądanych efektów ekonomicznych.

Dane charakteryzujące produkcję roślinną gminy Głogów zestawiono w tabelach nr 29 i 30.

Plony podstawowych upraw
(Wielkość plonów uzyskanych w roku 2009)

Tabela 30

Lp.	Obręb	Plony upraw (w q/ha)					
		pszenica	żyto	jęczmień	owies	ziemniaki	rzepak i rzepik
1.	2.	3.	5.	7.	9.	11.	13.
1.	Borek - Zabornia	50	-	45	-	270	-
2.	Grodziec Mały	55	28	35	-	320	35
3.	Klucze	45	28	40	30	250	-
4.	Krzekotów	-	25	-	-	250	-
5.	Przedmoście	55	25	35	-	330	40
6.	Ruszowice	45	-	50	-	300	-
7.	Serby	50	25	30	-	270	-
8.	Stare Serby	45	25	40	30	260	-
9.	Szczyglice	50	23	45	-	220	-
10.	Turów	40	-	60	-	200	35
11.	Wilków	60	27	45	30	-	-
Gmina ogółem		50	26	43	30	267	37

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

6.2. Produkcja zwierzęca.

Informacje o produkcji zwierzęcej zestawiono w sztukach fizycznych (SF) i sztukach dużych (SD – jednostka umowna o wadze 500 kg) w oparciu o dane uzyskane od sołtysów i mieszkańców poszczególnych wsi. Potwierdzają one regres tego działu produkcji rolnej.

Obsada inwentarza wyrażona w sztukach dużych przypadających na 100 ha użytków rolnych w gminie Głogów wynosi 11,3 SD/100 ha UR. Żadna z grup podstawowych zwierząt nie ma w obsadzie pozycji dominującej. Obsada bydła i trzody jest prawie równa i wynosi odpowiednio 5,1 SD/100 ha UR oraz 5,2 SD/100 ha UR. Hodowla tzw. pozostałych gatunków zwierząt, w tym owiec, koni i drobiu ma w gminie mniejsze znaczenie. Ich udział w strukturze hodowanych zwierząt wynosi 9,3%. Analizując pogłowie zwierząt liczone w sztukach dużych należy stwierdzić, że udział trzody wynosi 45,7% a bydła 45,0%.

Na uwagę zasługuje fakt, że w trzech obrębach: Borek – Zabornia, Stare Serby i Turów zaniechano w ogóle chowu bydła. W żadnym z obrębów nie prowadzi się hodowli owiec.

Zdjęcie nr 3. Bydło na pastwisku w Wilkowie

Produkcja zwierzęca

Tabela 31

Lp.	Obręb	Pogłowie zwierząt (w szt. fizycznych)										Obsada na 100 ha użytków rolnych w gospodarstwach rolnych (w szt. fizycznych)				
		bydło		trzoda		owce	konie	drób (kury)	bydło	trzoda	owce	konie	drób (kury)			
		ogółem	w tym: krowy	ogółem	w tym: lochy											
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.			
1.	Borek - Zabornia	-	-	120	15	-	-	300	-	33,0	-	-	82,4			
2.	Groździec Mały	2	2	100	15	-	3	300	0,5	22,7	-	0,7	68,0			
3.	Kluźce	100	45	200	20	-	1	600	52,1	104,2	-	0,5	312,7			
4.	Krzekotów	130	60	30	8	-	3	300	153,5	35,4	-	3,5	354,3			
5.	Przedmoście	66	42	520	50	-	7	700	9,8	77,0	-	3,6	103,6			
6.	Ruszwice	30	20	130	35	-	1	80	4,4	19,2	-	0,1	11,8			
7.	Serby	5	5	145	4	-	6	750	1,3	37,9	-	1,6	196,2			
8.	Stare Serby	-	-	10	2	-	2	100	-	1,8	-	0,4	18,4			
9.	Szczyglice	20	17	70	7	-	-	200	19,7	68,9	-	-	196,7			
10.	Turów	-	-	6	-	-	-	150	-	3,4	-	-	84,6			
11.	Wilków	52	38	110	12	-	13	450	17,2	36,3	-	4,3	148,7			
Gmina ogółem		405	229	1 441	168	-	36	3 930	11,2	39,9	-	1,0	108,8			

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u scotysów, wrzesień - październik 2009 r.

Dane uzyskane na podstawie wywiadu u scotysów, kwiecień - maj 2005 r.

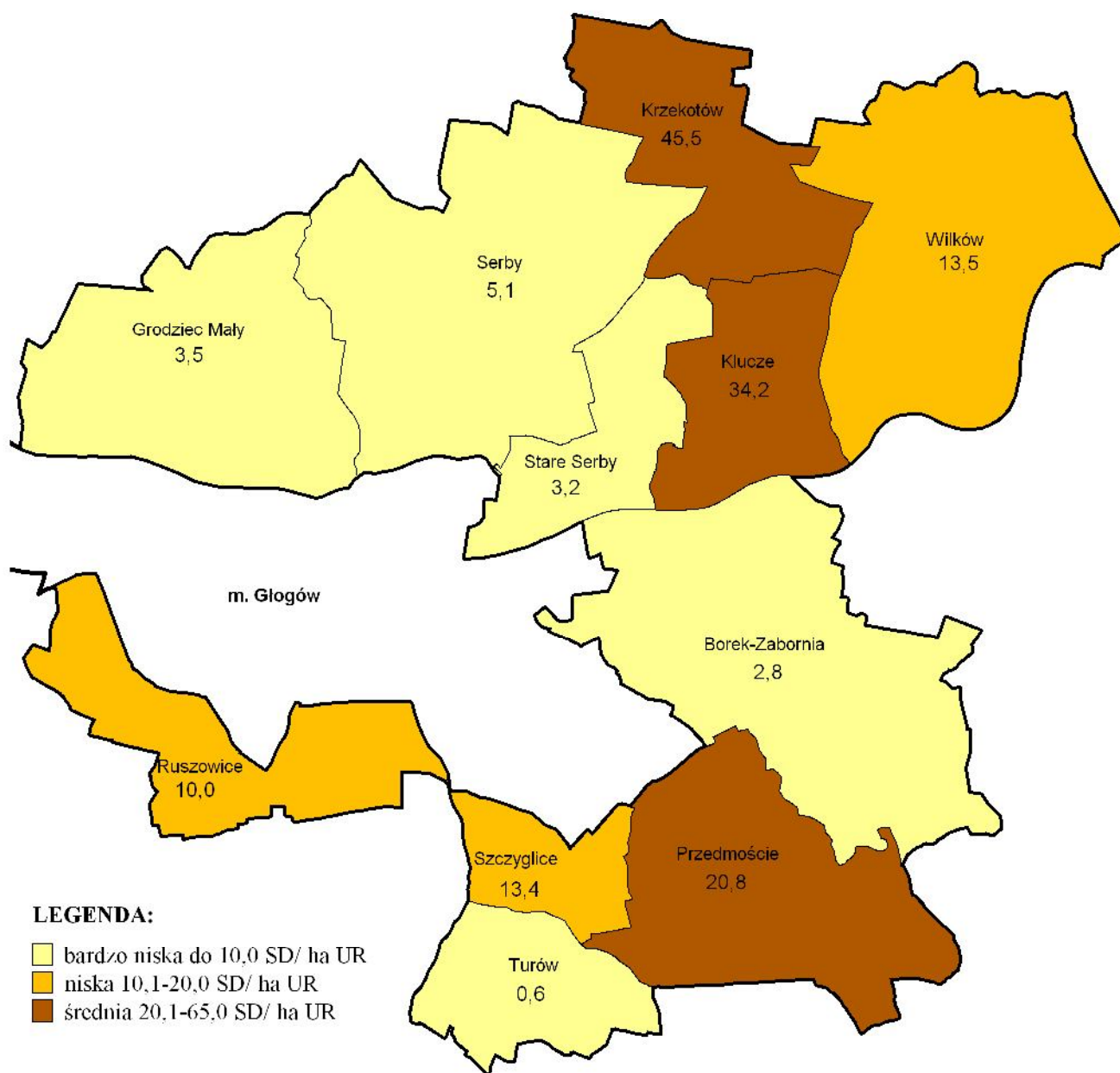
Obsada inwentarza w SD na 100 ha UR

Tabela 32

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna użytków rolnych (ha)	Pogłowie zwierząt (w SD)				Obsada na 100 ha użytków rolnych (w SD)			
			bydło	trzoda	pozostałe*	ogółem	bydło	trzoda	pozostałe*	ogółem
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.
1.	Borek - Zabornia	913,66	-	24,0	1,2	25,2	-	2,6	0,1	2,8
2.	Grodziec Mały	739,10	1,4	20,0	4,8	26,2	0,2	2,7	0,6	3,5
3.	Klucze	332,21	70,0	40,0	3,6	113,6	21,1	12,0	1,1	34,2
4.	Krzekotów	223,52	91,0	6,0	4,8	101,8	40,7	2,7	2,1	45,5
5.	Przedmoście	776,68	46,2	104,0	11,2	161,4	5,9	13,4	1,4	20,8
6.	Ruszwice	485,31	21,0	26,0	1,5	48,5	4,3	5,4	0,3	10,0
7.	Serby	840,14	3,5	29,0	10,2	42,7	0,4	3,5	1,2	5,1
8.	Stare Serby	149,40	-	2,0	2,8	4,8	-	1,3	1,9	3,2
9.	Szczyglice	214,27	14,0	14,0	0,8	28,8	6,5	6,5	0,4	13,4
10.	Turów	325,67	-	1,2	0,6	1,8	-	0,4	0,2	0,6
11.	Wilków	561,36	36,4	22,0	17,4	75,8	6,5	3,9	3,1	13,5
Gmina ogółem			283,5	288,2	58,9	630,6	5,1	5,2	1,1	11,3

* - w tym: owce, konie, drób

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 22. Obsada inwentarza

Najwyższa obsada zwierząt występuje w obrębach Krzekotów (45,5 SD/100 ha UR), Klucze (34,2 SD/100 ha UR) i Przedmoście (20,8 SD/100 ha UR).

Analizując obsadę inwentarza gatunkami w poszczególnych miejscowościach można stwierdzić, że w niektórych z nich nastąpiła „specjalizacja”. Najwyższa obsada bydła występuje w Krzekotowie (40,7 SD/100 ha UR) i Kluczach (21,1 SD/100 ha UR). W chowie trzody wyróżniają się rolnicy wsi Przedmoście (13,4 SD/100 ha UR). W grupie „pozostałe” stosunkowo wysoka obsada występuje w obrębie Wilków (3,1 SD/100 ha UR), Decyduje o tym prowadzona w tej miejscowości hodowla koni.

Dane dotyczące produkcji zwierzęcej przedstawiono w tabelach nr 31 i 32 oraz na rysunku nr 22.

7. OBSŁUGA ROLNICTWA.

7.1. Wyposażenie gospodarstw w sprzęt mechaniczny.

Wyposażenie gospodarstw w mechaniczną siłę pociągową określono wskaźnikiem ilości hektarów użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik przeliczeniowy o mocy 25 KM. W gminie Głogów na 1 c.p. przypada przeciętnie 6,3 ha użytków rolnych.

W poszczególnych obrębach wielkość tego wskaźnika jest mocno zróżnicowana – od 2,4 ha UR/1 c.p. we wsi Klucze do 21,0 ha UR/1 c.p. w miejscowości Turów. Przyjmując za wystarczające wyposażenie w mechaniczną siłę pociągową przy wielkości 6,5 ha UR/1 c.p. należy stwierdzić, że niekorzystna sytuacja występuje w obrębach Turów, Serby, Stare Serby, Borek – Zabornia i Ruszowice. W tych miejscowościach prace uprawowe i pielęgnacyjne wykonywane są przy szerszym korzystaniu z usług sąsiedzkich sprzętem mechanicznym lub świadczonych przez wyspecjalizowane zakłady. W pozostałych obrębach, gdzie ilość hektarów użytków rolnych przypadających na 1 ciągnik przeliczeniowy jest zbliżona lub mniejsza od wystarczającej, sytuację należy ocenić jako korzystną.

Niekorzystnym zjawiskiem w całej gminie jest duży udział ciągników starszych i o mniejszej mocy. Wpływa to na wydłużenie czasu wykonywania prac uprawowych, zwiększenie częstotliwości i czasochłonności dojazdów oraz podniesienie kosztów eksploatacyjnych. Ze względów ekonomicznych (ceny) wymiana starego sprzętu na nowy następuje bardzo wolno.

Gmina posiada wystarczające wyposażenie w kombajny zbożowe. Na jeden kombajn przypada średnio 85,0 ha gruntów ornych. Są jednak dwa obręby (Stare Serby,

Turów), w których nie ma tego rodzaju sprzętu rolniczego. Wykonanie prac żniwnych w tych obrębach, a także wyrównanie dysproporcji w pozostałych miejscowościach, następuje poprzez świadczenie usług w ramach tzw. „pomocy sąsiedzkiej” lub na zasadach komercyjnych.

Również w tej grupie sprzętu rolniczego niekorzystny jest duży udział maszyn starszych, mniej wydajnych i o dużej awaryjności. Często są to urządzenia sprowadzone z zagranicy, wyeksploatowane już u pierwszych właścicieli.

Wyposażenie w sprzęt mechaniczny pokazano w tabeli nr 33 oraz na rysunkach nr 23 i 24.

Zdjęcie nr 4. Prace polowe

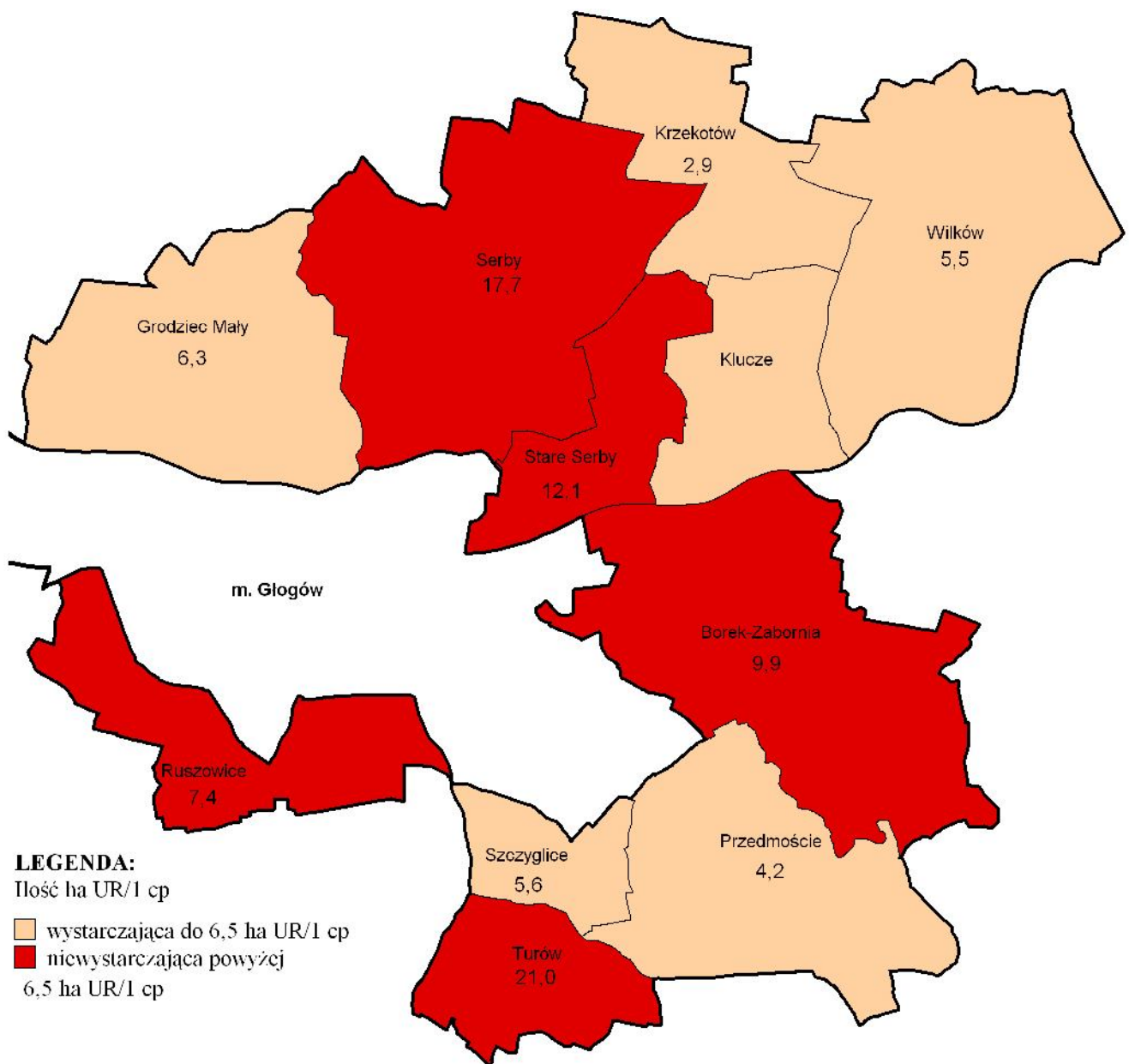
Wypożyczenie gospodarstw rolnych w mechaniczną siłę pociagową

Tabela 33

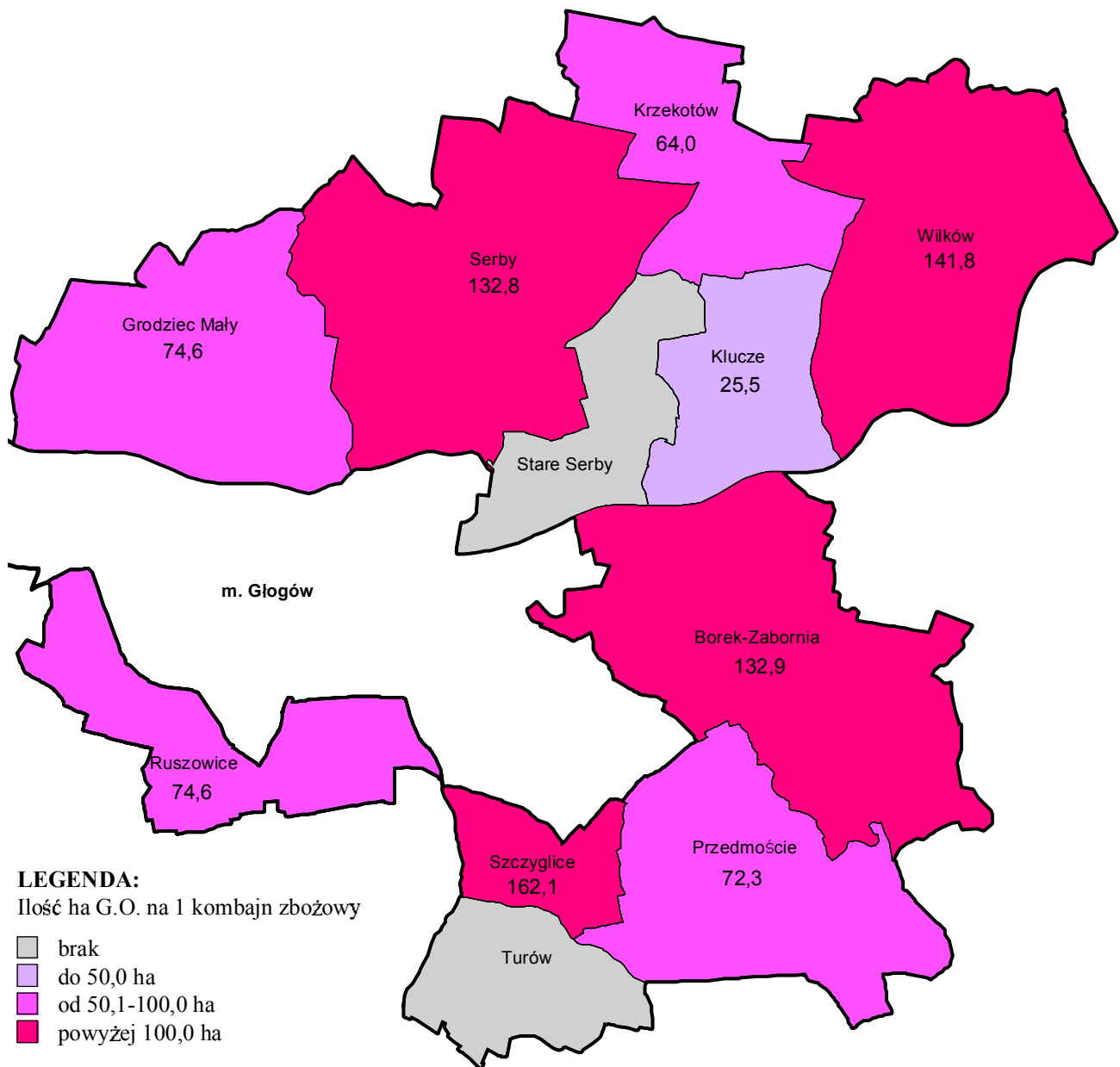
Lp.	Obręb	Ciągniki rolnicze			kombajny zbożowe			Razem			Plość cp/100 ha UR	Plość ha UR/I cp	Plość ha GO na 1 kombajn zbożowy
		sztuk	KM	cp *	sztuk	KM	cp *	sztuk	KM	cp *			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.
1.	Borek - Zabornia	13	720	29	2	200	8	15	920	36,8	10,1	9,9	132,9
2.	Grodziec Mały	19	1 240	50	5	500	20	24	1 740	69,6	15,8	6,3	74,6
3.	Klucze	29	1 900	76	7	100	4	36	2 000	80,0	41,7	2,4	25,5
4.	Krzekotów	10	620	25	1	100	4	11	720	28,8	34,0	2,9	64,0
5.	Przedmoście	58	3 160	126	8	900	36	66	4 060	162,4	24,0	4,2	72,3
6.	Ruszwice	14	800	32	5	500	20	19	1 300	52,0	13,6	7,4	74,6
7.	Serby	11	570	23	2	200	8	13	770	30,8	5,7	17,7	132,8
8.	Stare Serby	5	210	8	-	-	-	5	210	8,4	8,3	12,1	-
9.	Szczyglice	15	690	28	1	100	4	16	790	31,6	17,8	5,6	162,1
10.	Turów	6	360	14	-	-	-	6	360	14,4	4,8	21,0	-
11.	Wilków	25	1 370	55	2	200	8	27	1 570	62,8	18,1	5,5	141,8
Razem		205	11 640	465,6	33	2 800	112,0	238	14 440	577,6	16,0	6,3	85,0

* - 1 cp (1 ciągnik przeciągający) = 25 KM

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

Rys. 23. Mechaniczna obsługa pól w gospodarstwach rolnych

Rys. 24. Wyposażenie gospodarstw rolnych w kombajny zbożowe

7.2. Wyposażenie w urządzenia obsługi rolnictwa.

Położenie gminy Głogów w sąsiedztwie dużej aglomeracji miejskiej powoduje, że skutki przemian politycznych i gospodarczych lat dziewięćdziesiątych oraz przystąpienia Polski do Unii Europejskiej są łagodzone tylko w pewnym stopniu.

Na terenie gminy nie zachował się żaden punkt skupu płodów rolnych oraz zajmujący się zaopatrzeniem rolników w środki do produkcji rolnej. W mieście Głogów prowadzony jest skup zbóż i rzepaku. Głównymi odbiorcami płodów rolnych produkowanych na terenie gminy są punkty skupu położone na terenie województw lubuskiego (zboża, rzepak i ziemniaki) oraz wielkopolskiego (buraki cukrowe), oferujące często korzystniejsze warunki skupu. Mleko odstawiane jest do zakładów mleczarskich w Żarach i Kościanie.

W środki do produkcji rolnej rolnicy gminy Głogów zaopatrują się głównie w Głogowie oraz w Nowej Soli na terenie województwa lubuskiego.

Wskazane miejscowości oraz dostępne w nich oferty zaopatrzenia i zbytu przedstawione zostały w tabeli nr 34.

Wyposażenie gminy w urządzenia obsługi rolnictwa

Tabela 34

Lp.	Lokalizacja	Punkty skupu	Punkty zaopatrzenia
1.	2.	3.	4.
1.	Głogów	zboża, rzepak	środki produkcji rolnej
2.	Nowa Sól	zboża, rzepak	środki produkcji rolnej
3.	Wschowa	zboża, rzepak	-
4.	Żary	mleko	-
5.	Kościan	mleko	-
6.	Miejska Górka	buraki cukrowe	-
7.	Witaszyce	buraki cukrowe	-
8.	Krzepów	rzepak	-
9.	Niechlów	ziemniaki	-

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

8. GOSPODARCZA AKTYWNOŚĆ MIESZKAŃCÓW WSI.

Na terenie gminy obserwuje się szybki rozwój małych i średnich zakładów prowadzących działalność w zakresie przemysłu i usług. W 2008 r. w gminie zarejestrowanych było w sektorze publicznym 7 podmiotów gospodarczych oraz 411

w sektorze prywatnym. Wśród tych ostatnich 342 (83,2%) to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Znaczną część prowadzonych działalności gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy stanowią handel i usługi, mechanika pojazdowa i blacharstwo, budownictwo, transport oraz usługi hotelarskie i gastronomiczne.

Bazując na informacjach uzyskanych od sołtysów wsi działalność produkcyjno – usługową na terenie gminy zobrazowana została w tabeli nr 35.

Działalność produkcyjno - usługowa

Tabela 35

Lp.	Lokalizacja	Punkty produkcyjne	Punkty usługowe
1.	2.	3.	4.
1.	Borek - Zabornia	-	usługi budowlane zakład kowalski
2.	Bytnik	tartak	zakład mechaniki samochodowej
3.	Grodzic Mały	-	usługi budowlane
			zakład stolarski
			zakład kamieniarski
			zakład mechaniki samochodowej
			transport samochodowy
4.	Klucze	-	zakład mechaniki samochodowej
			zakład kowalstwa artystycznego
5.	Przedmoście	-	zakład mechaniki samochodowej
			zakład mechaniki sprzętu ciężkiego
6.	Ruszowice	-	zakład blacharsko - lakierniczy
			transport samochodowy
			zakład wulkanizacyjny
7.	Serby	zakład stolarski	usługi budowlane
			zakład stolarski
			zakład mechaniki samochodowej
			zakład wulkanizacyjny
8.	Stare Serby	zakład stolarski	-
9.	Szczyglice	-	zakład mechaniki samochodowej
			usługi budowlane
10.	Wilków	tartak	zakład mechaniki samochodowej
			usługi budowlane

Źródło: Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

9. INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA.

Infrastruktura społeczna zamiennie określana jest jako „usługi socjalne”, utrzymywane ze środków budżetów samorządowych lub państwa i świadczone dla ludności nieodpłatnie. Obejmują oświatę i kulturę, ochronę zdrowia i mienia oraz administrację publiczną.

Sieć i wyposażenie gminy w obiekty usług socjalnych należy ocenić jako rozwiniętą i dostosowaną do struktury sieci osadniczej. Większość obiektów usług socjalnych zlokalizowanych jest w centralnie położonym w stosunku do obszaru gminy mieście Głogów. Uzupełniają je obiekty rozmieszczone na obszarze gminy:

- w zakresie oświaty:
 - przedszkola w Borku – Zaborni, Przedmościu, Serbach i Wilkowie
 - szkoły podstawowe w Przedmościu, Serbach i Wilkowie,
 - gimnazja w Przedmościu i Serbach,
- w zakresie kultury:
 - Gminny Ośrodek Kultury w Przedmościu,
 - biblioteki w Borku-Zaborni, Przedmościu, Serbach i Wilkowie
 - świetlice wiejskie we wszystkich obrębach.

Inne obiekty infrastruktury społecznej z zakresu opieki duszpasterskiej, ochrony przeciwpożarowej, handlu i gastronomii przedstawiono w tabeli nr 36.

Usługi socjalne wyższego stopnia świadczone są w graniczącym z gminą mieście Głogów.

Zdjęcie nr 5. Kościół parafialny w Wilkowie

Wyposażenie wsi w infrastrukturę społeczną

Tabela 36

Lp.	Obszary	Przedszkole	Szkoły podstawowe	Gimnazjum	Biblioteki	Gminny Ośrodek Kultury	Urzędy parafialne	Ochotnicza Straż Pożarna	Świetlice wiejskie	Stacja paliw	Usługi gastronomiczne	Sklep
		3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.
1.	Borek - Zabornia	x			x			x	x			1
2.	Grodzicz Mały								x			1
3.	Kłucze								x			1
4.	Krzekotów								x			1
5.	Przedmście	x	x	x	x	x		x	x		2	3
6.	Ruszwice							x	x		1	2
7.	Serby	x	x	x	x		x	x	x	x	1	4
8.	Stare Serby								x			
9.	Szczyglice							x	x			
10.	Turów								x			1
11.	Wilków	x	x		x		x	x	x		2	2
Gmina ogółem		4	3	2	4	1	2	6	11	1	4	16

Źródło: 1. Urząd Gminy Głogów, sierpień 2009 r.

2. Dane uzyskane na podstawie wywiadu u sołtysów, wrzesień - październik 2009 r.

10. WNIOSKI.

1. W gminie Głogów o powierzchni ponad 8470 ha, mieszka 5868 osób. Gęstość zaludnienia wynosząca 69 osób na 1 km² jest wyższa od gęstości zaludnienia powiatu głogowskiego oraz o 45,6% wyższa od gęstości zaludnienia obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego.
2. Liczebność populacji obszarów wiejskich wykazuje stałą tendencję rosnącą związaną z rozwojem budownictwa mieszkaniowego na obszarze gminy.
3. Wśród mieszkańców gminy dominują osoby w wieku aktywności zawodowej stanowiące 68,9% ogółu ludności gminy. Udział dzieci i młodzieży w populacji wynosi 22,8%. Obecna struktura wiekowa wskazuje, że w ciągu najbliższych 10 lat w gminie Głogów sytuacja demograficzna nie powinna ulec znacznemu pogorszeniu.
4. Wyłącznie lub głównie z pracy we własnym gospodarstwie rolnym utrzymuje się tylko 163 właścicieli gospodarstw rolnych (4,0% mieszkańców gminy w wieku produkcyjnym).
5. 27 właścicieli gospodarstw rolnych (16,6%) znajduje się w wieku przedemerytalnym, uprawniającym do starania się o rentę strukturalną.
6. Liczba zatrudnionych w gospodarstwach rolnych w wieku 41 – 55 lat (61,3%) wskazuje na przyspieszenie procesu starzenia się tej grupy ludnościowej w okresie perspektywicznym.
7. Poziom wykształcenia ludności utrzymującej się z pracy w gospodarstwie rolnym jest niski. 63,2% osób tej grupy zawodowej posiada tylko wykształcenie zawodowe. Niski poziom wykształcenia wpływa na możliwości znalezienia pracy poza rolnictwem oraz ogranicza podatność do wprowadzania innowacji do działalności produkcyjnej.
8. Wśród bezrobotnych 57,8% stanowią osoby z niskim wykształceniem – zasadniczym zawodowym, gimnazjalnym i poniżej gimnazjalnego. Wykształcenie wyższe posiada 7,2% zarejestrowanych bezrobotnych, w większości kobiet.
9. Większość bezrobotnych, 57,0% ogółu zarejestrowanych stanowią kobiety.
10. Podstawowym bogactwem naturalnym gminy są rudy miedzi wzbogacone minerałami srebra, ołowiu, kobaltu, molibdenu i niklu zlokalizowane w złożach „Głogów”, „Bytom Odrzański” i „Retków”. Nad złożami rud miedzi zalegają anhydryt, sól kamienna i węgiel brunatny. Obok rud miedzi na terenie gminy zlokalizowano złoża gazu ziemnego oraz zasoby kruszyw mineralnych: piasków, żwirów, ilów ceramiki budowlanej i torfu.

11. Część terenu gminy Głogów jest objęta granicą obszaru Natury 2000 „Łęgi Odrzańskie” oraz użytku ekologicznego „Łęgi Głogowskie”.
12. Przez obszar gminy przebiegają dwa korytarze ekologiczne sieci ECONET-POLSKA o znaczeniu krajowym.
13. Na obszarze gminy znajduje się wiele obiektów o wartościach kulturowych (sakralnych i świeckich) wpisanych do rejestru lub ewidencji zabytków.
14. Stopień lesistości gminy Głogów wynoszący 19,0% jest zdecydowanie niższy od przeciętnej dla obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego.
15. Wśród użytków gruntowych w gminie Głogów dominują użytki rolne stanowiące 65,7% jej ogólnej powierzchni. W poszczególnych miejscowościach udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni obrębu waha się od 34,9% (Stare Serby) do 89,3 % (Przedmoście).
16. Bardzo wysoki udział terenów zabudowanych związany z rozwojem budownictwa mieszkaniowego na terenie gminy mają miejscowości Ruszowice (9,5%) i Serby (8,4%).
17. Użytki rolne dobrej i średniej jakości występują w gminie Głogów na zbliżonym poziomie (odpowiednio 37,9% i 34,7%). Udział użytków rolnych słabej jakości wynosi 27,4%.
18. Wskaźnik waloryzacji rolniczej przestrzeni produkcyjnej gminy Głogów wynosi 78,5 punktów (w skali 100-punktowej).
19. Obrębów charakteryzujące się najwyższą jakością terenów rolniczych i graniczące z miastem Głogów są najbardziej zagrożone przekształcaniem użytków rolnych na tereny budowlane.
20. Gleby gminy Głogów wykazują znaczne zakwaszenie wpływające na ich strukturę, obniżkę plonów i wielkość zbiorów. Zabieg wapnowania gruntów wskazany jest na 44% powierzchni użytków rolnych.
21. Odłogi w gminie Głogów stanowią 6,1% ogólnej powierzchni użytków rolnych. Grunty odługujące nie występują jedynie w obrębie Serby Stare.
22. We władaniu gruntami gminy Głogów przeważa sektor prywatny dysponujący 57,5% obszaru gminy.
23. Największym władającym w sektorze publicznym jest Państwowe Gospodarstwo Leśne dysponujące 16,9% powierzchni gminy (1432,43 ha). Agencja Nieruchomości Rolnych dysponuje powierzchnią 997,91 ha (11,8% obszaru gminy).

24. We władaniu użytkami rolnymi przeważa sektor prywatny, który posiada 79,9 % ich ogólnej powierzchni. W poszczególnych obrębach udział sektora prywatnego we władaniu użytkami rolnymi waha się od 41,4% (Krzekotów) do 98, 5% (Ruszowice).
25. Użytki rolne stanowią 91,1% gruntów sektora prywatnego.
26. Według kart podatkowych w gminie Głogów jest 767 gospodarstw o średniej powierzchni 5,86 ha gruntów własnych i dzierżawionych.
27. 51 gospodarstw dużych i bardzo dużych, o powierzchni powyżej 15 ha gruntów własnych i dzierżawionych stanowiąc 6,6% ich ogólnej liczby dysponuje 35,2% ziemi użytkowanej przez rolników indywidualnych.
28. 585 gospodarstw małych o powierzchni do 5 ha (76,3% ogólnej liczby) gospodaruje na 21,8% gruntów własnych i dzierżawionych. Dla zapewnienia właściwego poziomu życia gospodarstwa te mają już lub będą musiały poszukiwać pozarolniczych źródeł dochodu.
29. W gminie Głogów jedno gospodarstwo posiada średnio 6,6 działek ewidencyjnych o przeciętnej powierzchni 1,05 ha. Największe rozdrobnienie występuje w przedziale obszarowym 50 – 99,99 ha (38,4 działek o średniej powierzchni 1,83 ha).
30. Z sieci gazowej korzystają mieszkańcy dwóch obrębów: Przedmościa i Ruszowic. Potencjalne możliwości w zakresie zaspokojenia potrzeb na gaz sieciowy nie są wykorzystane ze względu na małe zainteresowanie mieszkańców wsi.
31. Stan techniczny istniejącej sieci energetycznej należy określić jako dobry, dający wysoki stopień pewności zasilania.
32. Melioracje podstawowe na terenie gminy stanowi 9 rzek, potoków i cieków o łącznej długości 51,902 km (w granicach administracyjnych gminy). Administratorami cieków są Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu oraz Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu.
33. Nie wszystkie odcinki cieków melioracji podstawowych na terenie gminy są uregulowane. Regulacji wymagają odcinki cieków: Borkowskiego, Grodzkiego i Serbskiej Strugi o łącznej długości 17,370 km. Pozostałe cieki wymagają przeprowadzenia prac konserwacyjnych lub odbudowy.
34. Urządzenia melioracji szczegółowych są w znacznym stopniu zaniedbane i wymagają udrożnienia lub odbudowy.
35. Sieć dróg publicznych gminy stanowią drogi krajowe, wojewódzkie, powiatowe i gminne. Ich stan techniczny nie spełnia wymogów rosnącego ruchu transportu samochodowego.

36. Sieć dróg publicznych uzupełniają drogi transportu rolniczego o łącznej długości 240,27 km. Trwałą nawierzchnię posiada 118,75 km dróg.
37. 47,5% dróg o trwałej nawierzchni (56,45 km) posiada nawierzchnię tłuczniową.
38. W strukturze zasiewów dominują zboża zajmujące 84% powierzchni zasiewów.
39. Mimo bliskości Głogowa udział warzyw w uprawie polowej w strukturze zasiewów wynosi zaledwie 1%.
40. Obsada inwentarza w gminie wynosi 11,3 SD/100 ha UR. Udział trzody i bydła jest prawie równy i wynosi odpowiednio 5,2 i 5,1 SD/100 ha UR.
41. Wyposażenie rolników w mechaniczną siłę pociągową jest w zasadzie wystarczające. Niekorzystny jest duży udział sprzętu starszego, o mniejszej mocy i dużej awaryjności.
42. Wyposażenie gminy Głogów w urządzenia obsługi rolnictwa jest niewystarczające. Dlatego rolnicy poszukują możliwości zaopatrzenia w środki produkcji i zbytu płodów rolnych na korzystniejszych warunkach cenowych również poza granicami gminy i województwa.
43. Atrakcyjność oferty produktów rolnych z terenu gminy mogłoby podnieść zorganizowanie rolników w grupy producenckie oferujące większe ilości jednolitych gatunkowo i jakościowo płodów rolnych.

II. USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO.

1. PLAN URZĄDZENIOWO – ROLNY A OPRACOWANIA STRATEGICZNE DOTYCZĄCE GMINY GŁOGÓW.

Wizja nakreślona przez Strategię rozwoju obszarów wiejskich Dolnego Śląska przewiduje, że do 2020 roku staną się one szeroko akceptowanym i świadomie wybieranym przez społeczeństwo miejscem życia i pracy. Przyczyni się do tego zrównanie warunków egzystencji ludności wiejskiej z warunkami mieszkańców miast.

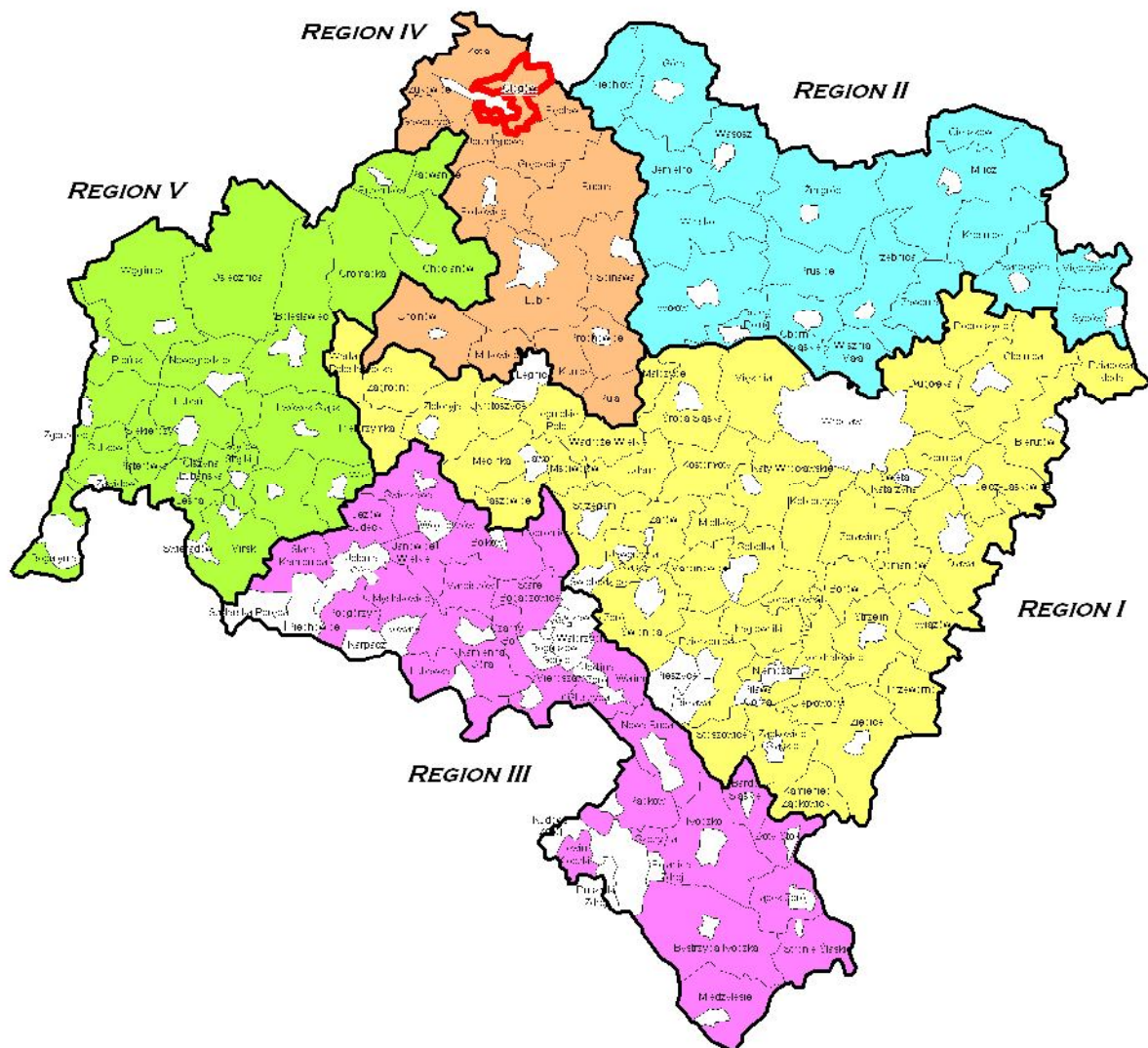
Zrealizowanie wizji Strategii zależy od osiągnięcia głównych celów rozwoju obszarów wiejskich Dolnego Śląska tj.:

- podniesienia poziomu życia ludności wiejskiej,
- wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich.

Dolny Śląsk posiada zróżnicowane warunki fizjograficzne i demograficzne oraz różny poziom rozwoju gospodarczego poszczególnych jednostek samorządowych. Dlatego podzielono jego obszar na w miarę jednorodne regiony funkcjonalno – przestrzenne posiadające własne, dostosowane do ich warunków, cele i zadania (rysunek nr 25).

W wyniku dokonanego podziału gmina Głogów zaliczona została do regionu IV-go – rolniczo - przemysłowego, który posiada dobry i średni poziom rozwoju społeczno - gospodarczego i takie same warunki do prowadzenia rolnictwa. Charakteryzuje się dobrymi warunkami glebowo – klimatycznymi. Obszary wiejskie regionu powinny być ukierunkowane na rozwój funkcji rolniczych i związanych bezpośrednio z rolnictwem.

W regionie notuje się relatywnie niższe bezrobocie co związane jest z oddziaływaniem przemysłu miedziowego. Zjawiskiem niekorzystnym jest niski poziom wykształcenia ludności rolniczej. Produkcję rolniczą, a zwłaszcza zwierzęcą cechuje niska intensywność. Ponieważ gminy regionu, posiadając wysokie dochody budżetowe przeznaczają dużą ich część na wydatki inwestycyjne region posiada wysoki stopień wyposażenia w urządzenia infrastruktury technicznej.

LEGENDA:

- region intensywnego rolnictwa
- region rolniczo-rekreacyjny
- region przemysłowo-rekreacyjno-turystyczny
- region rolniczo-przemysłowy
- region rolniczo-przemysłowo-rekreacyjny
- miasta

Rys. 25. Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska

Głównym celem rozwoju regionu rolniczo - przemysłowego jest podnoszenie dochodu ludności wiejskiej. Przypisane zostały mu szczegółowe cele wspierające:

- przekształcenie struktury agrarnej,
- likwidacja monokultury przemysłowej poprzez rozwój funkcji pozarolniczych nie związanych z wydobyciem i przetwórstwem miedzi oraz funkcji obsługi kompleksu gospodarki żywnościowej,
- poprawa stanu środowiska przyrodniczego.

Osiągnięcie celów szczegółowych warunkuje zrealizowanie przypisanych im zadań. W gminie Głogów najistotniejsze znaczenie będą miały:

- dla przekształcenia struktury agrarnej – poprawienie struktury obszarowej gospodarstw, przekształcenie struktury zatrudnienia, dostosowanie kierunków produkcji rolniczej, a zwłaszcza zwrócić do warunków przyrodniczych, racjonalna organizacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej;
- dla likwidacji monokultury przemysłowej – prawno – ekonomiczne i organizacyjne wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, pełne wykorzystanie możliwości jakie dają specjalne strefy ekonomiczne, rozwój lokalnej bazy turystycznej i rekreacyjnej;
- dla poprawy stanu środowiska przyrodniczego – zwiększenie lesistości i przebudowa drzewostanu leśnego.

Gmina Głogów posiada własną, opracowaną w 2003 roku, strategię rozwoju. Wskazuje ona cele i zadania, których realizacja pozwoli na poprawę warunków życia mieszkańców gminy Głogów. Strategia, będąca wyrazem oczekiwań mieszkańców gminy w zakresie dotyczącym rolniczej przestrzeni produkcyjnej obejmuje:

- rozwój infrastruktury, a zwłaszcza uporządkowanie i rozbudowa urządzeń gospodarki wodno - kanalizacyjnej,
- modernizację i rozbudowę sieci dróg gminnych,
- zwiększanie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców gminy związanego z zagrożeniem powodzią,
- podnoszenie atrakcyjności turystycznej gminy,
- działania na rzecz ochrony środowiska.

Cele strategii rozpisane zostały na 25 konkretnych zadań zawartych w katalogu projektów.

Uzupełnienie i wsparcie strategii rozwoju Gminy Głogów stanowią opracowania planistyczne: Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego

gminy Głogów, plany zagospodarowania przestrzennego, Plan rozwoju lokalnego gminy Głogów, Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska gminy Głogów oraz Program ochrony środowiska dla Gminy Głogów na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017.

Wzrost zainteresowania posiadaniem planów urządzeniowo – rolnych skutkuje tym, że na terenie województwa dolnośląskiego większość gmin, a także coraz więcej wsi, posiada już opracowane i uchwalone takie plany. Aby uzyskać spodziewane efekty, plany sąsiadujących jednostek samorządowych powinny być ze sobą skorelowane, uzupełniać się, a także uwzględniać przyjęte wcześniej rozwiązania. Spośród jednostek administracyjnych graniczących z gminą Głogów plan urządzeniowo – rolny posiadają gminy: Grębocice, Jerzmanowa, Pęcław i Żukowice. Ustalenia tych opracowań, zwłaszcza dotyczące gospodarki wodnej, modernizacji sieci dróg transportu rolnego oraz rozwoju infrastruktury turystycznej uwzględniono w planie urządzeniowo – rolnym gminy Głogów.

Zagadnienia ujęte w planie urządzeniowo – rolnym będą stanowić podstawę tworzenia konkretnych programów i podejmowania działań zmierzających do rozwoju gminy Głogów, a między innymi z zakresu:

- kształtowania struktury obszarowej gospodarstw rolnych,
- dostosowania kierunków produkcji rolniczej do warunków przyrodniczych,
- poprawy stanu urządzeń melioracyjnych,
- modernizacji i przebudowy układu sieci dróg transportu rolnego,
- zwiększania lesistości gminy poprzez zalesianie gruntów marginalnych oraz tworzenie sieci zadrzewień liniowych.

Wdrożenie i zrealizowanie planu urządzeniowo – rolnego oraz innych opracowań dotyczących gminy Głogów pozwoli osiągnąć wizje i cele wyznaczone oraz oczekiwane przez mieszkańców gminy.

2. POPRAWA WARUNKÓW WODNYCH I GOSPODARKA WODNA.

2.1. Melioracje podstawowe.

Występujące na terenie gminy Głogów cieki podstawowe: Odra oraz Krzycki Rów, Serbska Struga, Rudna, Kanał Południowy i Borkowski Potok są uregulowane. Długi okres, który minął od momentu wykonania prac melioracyjnych oraz zaniedbania konserwacyjne spowodowały, że umocnienia brzegowe, wały przeciwpowodziowe i budowle wodne na części z nich wymagają odbudowy lub konserwacji. Odbudowę

należy objąć 9,21 km Serbskiej Strugi w obrębach Klucze, Serby, Stare Serby i Wilków. Zabiegi konserwacyjne należy wykonać na 6,39 km Borkowskiego Potoku w miejscowości Borek – Zabornia oraz na 5,16 km Grodzkiego Potoku w obrębie Grodziec Mały.

Wykonanie tych prac zapewni stabilne funkcjonowanie istniejących systemów hydrologicznych. Bardzo duże znaczenie dla poprawy stanu czystości wód w ciekach podstawowych będzie miało uporządkowanie gospodarki wodno – ściekowej na terenie gminy.

Sieć hydrograficzną uzupełniają zbiorniki wodne, które również wymagają odbudowy. Pracami renowacyjnymi należy objąć zbiornik małej retencji o powierzchni 1,96 ha w miejscowości Serby.

Rzeki Odra i Rudna stwarzają zagrożenie powodziowe dla terenów położonych w ich dolinach. Dotyczy to przede wszystkim północnej części gminy (Odra) oraz wsi Przedmoście (Rudna). Zabezpieczenie przed wylewami Odry na terenie gminy stanowią dwa wały przeciwpowodziowe: lewy L-4 o długości 3,600 km i prawy P-1 o długości 15,268 km. Stan techniczny obwałowań określić można jako dobry.

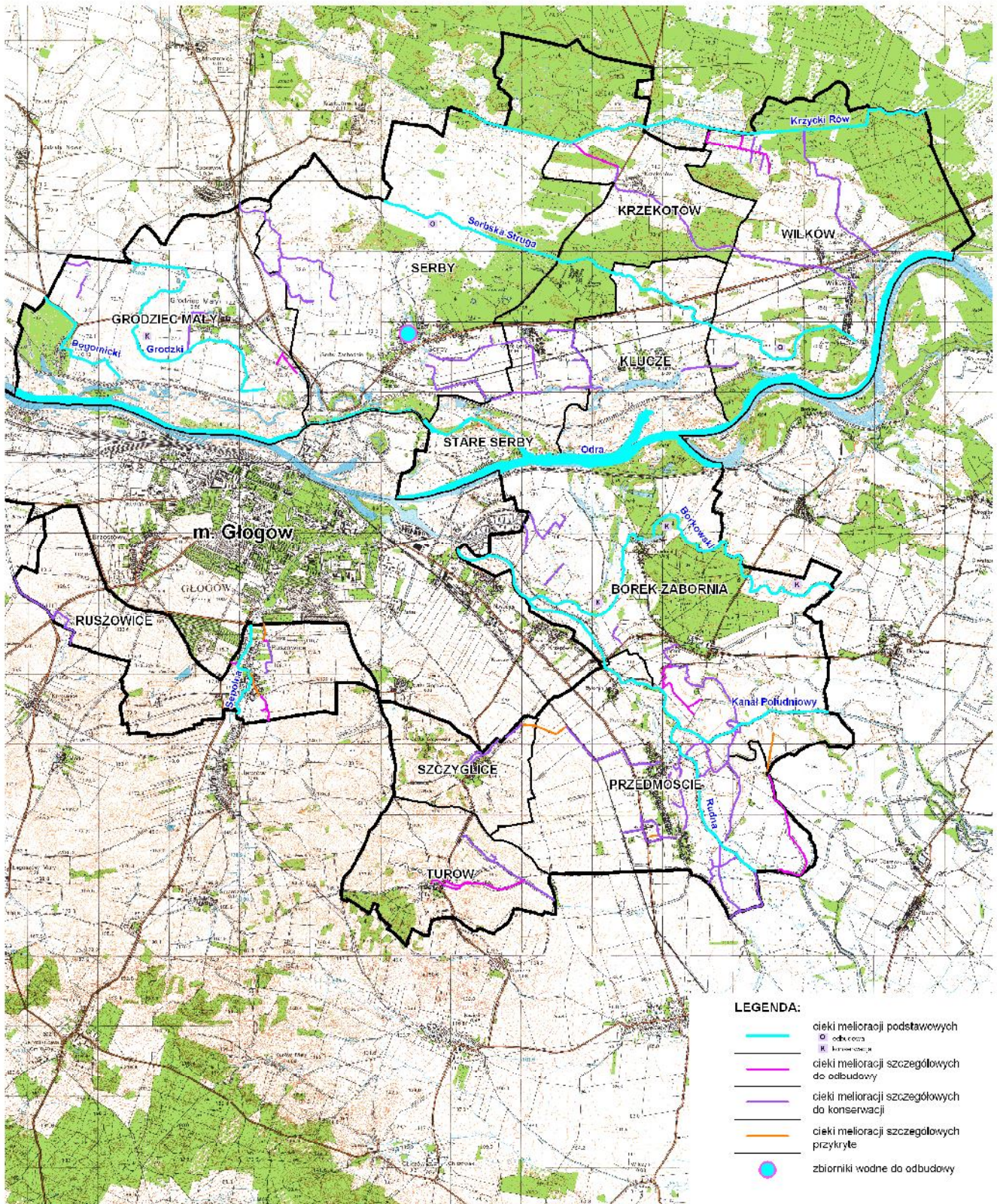
Informacje o zakresie projektowanych zadań melioracji podstawowych zawarte są w tabeli nr 37 oraz na rysunku nr 26.

Wykaz projektowanych zadań melioracji podstawowych i szczegółowych

Tabela 37

Lp.	Obręb	Stawy i zbiorniki małej retencji do budowy i odbudowy			Cieki melioracji podstawowej		Ogólna długość cieków melioracji szczegółowej planowana do przebudowy (km)	Rowy melioracji szczegółowej	
		numer działki	powierzchnia (ha)	rodzaj zbiornika	konserwacja (km)	odbudowa (km)		konserwacja (km)	odbudowa (km)
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.	Borek - Zabornia	-	-	-	6,39	-	7,60	6,18	1,42
2.	Grodziec Mały	-	-	-	5,16	-	2,63	2,11	0,52
3.	Klucze	-	-	-	-	1,88	0,61	0,61	-
4.	Krzekotów	-	-	-	-	-	3,04	2,30	0,74
5.	Przedmoście	-	-	-	-	-	12,02	10,06	1,96
6.	Ruszowice	-	-	-	-	-	1,87	1,25	0,62
7.	Serby	287/2	1,96	odbudowa zbiornika małej retencji	-	3,86	5,91	5,91	-
8.	Stare Serby	-	-	-	-	0,85	3,47	3,47	-
9.	Szczyglice	-	-	-	-	-	1,22	1,22	-
10.	Turów	-	-	-	-	-	3,44	1,77	1,67
11.	Wilków	-	-	-	-	2,62	6,85	5,36	1,49
RAZEM GMINA		-	1,96	-	11,55	9,21	48,66	40,24	8,42

Źródło: Opracowanie na podstawie inwentaryzacji terenowej, sierpień - wrzesień 2009 r.

Rys. 26. Gospodarka wodna-stan projektowany

2.2. Melioracje szczegółowe.

Oceniając potrzeby wykonania melioracji szczegółowych kierowano się jakością gleb, występowaniem obszarów wymagających regulacji stosunków wodnych, perspektywicznym użytkowaniem terenów, a także występowaniem terenów zalewowych.

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz konsultacji z mieszkańcami gminy ustalono, że zabiegi melioracji szczegółowych winny w pierwszej kolejności koncentrować się na konserwacji i odbudowie rowów melioracyjnych. Pracami tymi należy objąć 48,66 km (61,5% ogólnej ilości) rowów melioracyjnych. Większość niezbędnych prac (40,24 km) to konserwacja rowów. Odbudowy wymaga 8,42 km rowów.

Rowy melioracyjne wymagające prac modernizacyjnych występują we wszystkich obrębach gminy. Odbudowy nie wymagają jedynie rowy melioracji szczegółowej w obrębach Klucze, Serby, Stare Serby oraz Szczyglice. Zakres prac konserwacji rowów melioracyjnych waha się od 0,61 km w obrębie Klucze do 10,06 km w miejscowości Przedmoście. Odbudowę należy objąć rowy melioracyjne o długości od 0,52 km w obrębie Grodziec Mały do 1,96 km we wsi Przedmoście.

Istotną rolę w utrzymaniu właściwych stosunków wodnych w glebie oraz w zasięgu terenów zabudowanych spełniają również rowy przebiegające w liniach rozgraniczających dróg. Ponieważ ich odbudowa lub konserwacja przebiegać będzie w ramach modernizacji dróg transportu rolnego lub prac związanych z utrzymaniem dróg, nie zostały one uwzględnione w bloku prac melioracji wodnych.

Po konsultacjach z mieszkańcami gminy w planie urządzeniowo – rolnym gminy Głogów nie postuluje się nowego drenowania gruntów ornych. Konserwacja i odbudowa cieków melioracji podstawowych oraz rowów melioracyjnych i przydrożnych powinny przywrócić sprawność istniejącym sieciom drenarskim oraz właściwe uwilgotnienie użytków rolnych. Ewentualne drenowanie niedużych obszarów nadmiernie wilgotnych należy ponownie rozpatrzyć po zakończeniu prac związanych z siecią wód otwartych.

W wyniku braku zainteresowania w trakcie konsultacji budową stawów i zbiorników małej retencji wodnej w planie urządzeniowo – rolnym nie proponuje się zwiększenia powierzchni tego typu akwenów. Jednak występujące na terenie gminy warunki fizjograficzne i hydrologiczne nie wykluczają powstania tego typu zbiorników w przyszłości. Dlatego w miarę pojawiania się potencjalnych inwestorów należy udzielić im wszechstronnej pomocy w celu ułatwienia i usprawnienia procesu inwestycyjnego,

a szczególnie przy pozyskiwaniu z różnych źródeł środków finansowych (fundusze pomocowe Unii Europejskiej, Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych i inne).

Na terenie gminy Głogów obserwowany jest rozwój budownictwa mieszkaniowego i usługowego. Dodatkowo przewidywane są bardzo duże zadania związane z modernizacją i rozbudową sieci wodociągowych oraz budową sieci kanalizacji sanitarnej. Dla utrzymania należytego stanu i niezakłóconego funkcjonowania urządzeń melioracji szczegółowych należy usprawnić nadzór nad pracami ziemnymi związanymi z tymi inwestycjami. W ramach tego nadzoru należy bezwzględnie egzekwować szybką i skuteczną naprawę uszkodzonych urządzeń melioracyjnych.

Potrzeby melioracji szczegółowych przedstawiono w tabeli nr 37 oraz na rysunku nr 26.

Zdjęcie nr 6. Rów melioracji szczegółowej - obręb Serby

3. KSZTAŁTOWANIE KRAJOBRAZU.

3.1. Walory przyrodniczo krajobrazowe oraz ich ochrona.

O walorach krajobrazowych gminy Głogów decydują: różnorodność przyrodnicza, zróżnicowane ukształtowanie terenu, wysokie walory kulturowe, kompleksy leśne oraz liczne zbiorniki i ciek wodne. Właściwe ich wykorzystanie ma ścisły związek z rozwojem agroturystyki oraz zapewnieniem alternatywnych, nierolniczych źródeł dochodu dla mieszkańców wsi. Wynika stąd obowiązek, aby zasoby środowiska przyrodniczego gminy

Głogów chronić głównie poprzez odpowiednie gospodarowanie, utrzymanie dolin rzecznych jako naturalnych szlaków migracji i wymiany genetycznej (elementy sieci EECONET – POLSKA) i właściwe gospodarowanie ograniczonymi obszarami leśnymi.

W sposób szczególny winien być chroniony obszar doliny środkowej Odry, z bogactwem starorzeczy, lasów łęgowych i bagiennych łąk. Znaczenie oraz ochrona doskonale zachowanego i charakterystycznego dla doliny wielkiej rzeki krajobrazu wzrośnie po ustanowieniu projektowanego Lubiąsko – Głogowskiego Parku Krajobrazowego i jego otuliny. Zanim to nastąpi należy podjąć działania przyspieszające które obejmują:

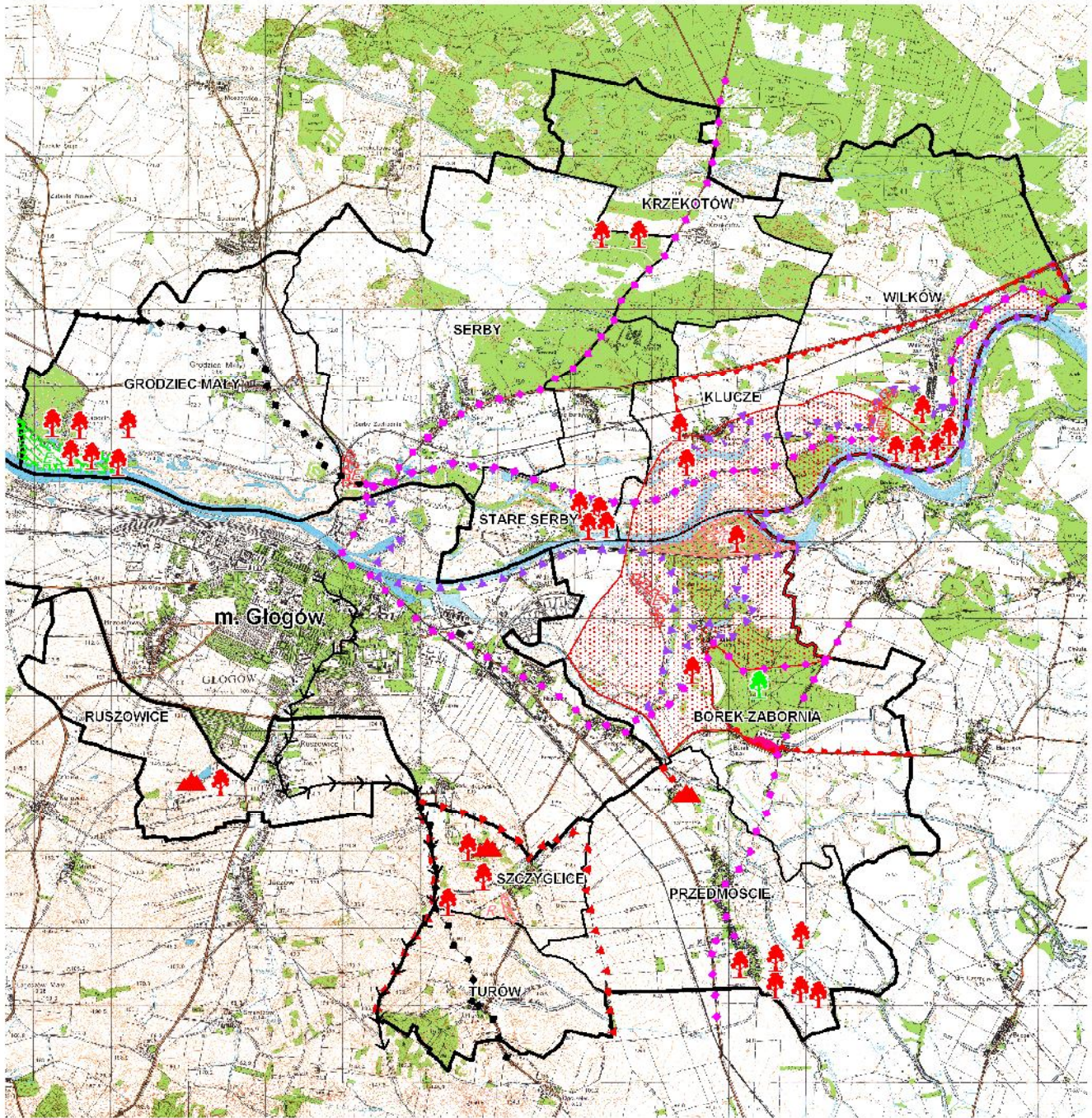
- ustanowienie obszaru chronionego krajobrazu Doliny Odry,
- utworzenie rezerwatu przyrody chroniącego murawy kserotermiczne na południowym skraju obrębu Szczyglice,
- uznanie jako użytki ekologiczne wypłyconych starorzeczy w obrębach Wilków i Borek – Zabornia.

Na proponowanych do ochrony obszarach zachowały się unikatowe fragmenty lasów zalewowych z pomnikowymi okazami drzew, które stanowią także ostoję niezbędną do przetrwania będących pod ścisłą ochroną ptaków drapieżnych, ssaków (nietoperzy), gadów i płazów oraz roślin.

Terenem proponowanym do objęcia prawną ochroną jest projektowany Obszar Chronionego Krajobrazu „Wzgórza Dalkowskie” obejmujący swoim zasięgiem południowo – zachodnią część gminy w rejonie wsi Szczyglice i Turów. Celem jego utworzenia jest zachowanie mozaikowego krajobrazu leśno – polnego charakteryzującego się urozmaiconą rzeźbą terenu.

Przeprowadzona w 1996 r. przyrodnicza inwentaryzacja gminy Głogów wykazała 36 alej, skupisk i pojedynczych drzew spełniających kryteria pomników przyrody. Należy podjąć działania, aby wszystkie znalazły się w prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody rejestrze pomników przyrody. W pierwszej kolejności w rejestrze winny znaleźć się klony polne, wierzby i wiązy o wymiarach pomnikowych oraz wyróżniające się obwodem dziko rosnąca grusza pospolita, sosna zwyczajna i głóg jednoszyjkowy.

Ochronie winien podlegać również atrakcyjny krajobraz kulturowy. Szczególne znaczenie w tym zakresie będzie miała ochrona ekspozycji układów zabytkowych o szczególnych wartościach krajobrazowych.

LEGENDA:

	projektowany rezerwat przyrody		istniejące użytki ekologiczne		aleje drzew-pomnik przyrody planowane
	Natura 2000: Legi Odrzańskie -PLB020008 -PLH020018		planowane użytki ekologiczne		parki zabawowe
	projektowany Lubiąsko-Głogowski Park Krajobrazowy		pomniki przyrody ożywionej		istniejące szlaki turystyczne
	projektowana granica otuliny parku krajobrazowego		obiekty przyrody ożywionej proponowane do objęcia ochroną		istniejące ścieżki rowerowe
	projektowana granica obszaru ochronionego krajobrazu "Dalkowskie Wzgórze"		planowane pomniki przyrody nieożywionej		planowane ścieżki rowerowe

Rys. 27. Wałory przyrodniczo-krajobrazowe

Swój udział w trosce o zachowanie walorów przyrodniczych gminy winno mieć również rolnictwo, stanowiące główną formę użytkowania ziemi. Najważniejsze znaczenie będzie miało przestrzeganie przez rolników zasad zwykłej dobrej praktyki rolniczej, a zwłaszcza ograniczenie do niezbędnego minimum stosowania chemicznych środków ochrony roślin oraz dostosowanie nawożenia mineralnego i organicznego do lokalnych warunków glebowych oraz potrzeb prowadzonych upraw.

Ze względu na walory przyrodniczo – krajobrazowe oraz położenie wokół Głogowa gmina jest atrakcyjnym obszarem turystycznym. Dla udostępnienia tych walorów urządzone zostały rowerowe i piesze trasy turystyczne. W planie urządzeniowo – rolnym gminy proponuje się ich rozbudowę.

Rozwiązania dotyczące kształtowania i udostępniania walorów przyrodniczo – krajobrazowych gminy przedstawiono na rysunku nr 27.

3.2. Ochrona gruntów przed erozją.

Zróżnicowana rzeźba terenu i różne typy gleb powodują, że użytki rolne gminy Głogów nie są w jednakowym stopniu zagrożone erozją wodną. Największe zagrożenie występuje w południowo – zachodniej części gminy, obejmującej część Wzgórz Dalkowskich o glebach lessowych (pylastych). Niski stopień lesistości powoduje, że większość obszaru gminy zagrożona jest erozją wietrzną. Procesy erozyjne potęgowane są popełnianymi przez rolników błędami agrotechnicznymi.

Decydujące znaczenie w ograniczaniu erozji wietrznej będą miały planowane zadrzewienia wzdłuż dróg. Szczególnie skuteczne będą zadrzewienia o kierunku południkowym, stanowiące przeszkodę dla dominujących w gminie zachodnich i północno – zachodnich wiatrów.

Konieczne jest również propagowanie wśród rolników metod prac polowych ograniczających degradację gleb. Szczególne znaczenie należy nadać programom rolno – środowiskowym, wspieranym środkami Unii Europejskiej, a zwłaszcza tym, które zalecają stosowanie międzyplonów w celu zwiększenia udziału gleb z okrywą roślinną w okresie jesienno – zimowym oraz zachowanie lub przywrócenie ekosystemów użytków zielonych.

Obszar gruntów planowanych do zalesienia

Tabela 38

Lp.	Obręb	Powierzchnia ewidencyjna (w ha)				Powierzchnia gruntów projektowanych kompleksów leśnych (w ha)												Planowana powierzchnia leśna (w ha)				
		obrębu	użytki rolne		Ls+Lz	grunty orne						użytki zielone							razem użytki rolne	pozostałe grunty		
			ogółem	w tym: klasy V, VI		II	IIIa	IIIb	IVa	IVb	V	VI	III	IV	V	VI						
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.	20.	21.		
1.	Borek - Zabornia	1 347,59	913,66	152,80	270,07	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	270,07	
2.	Grodziec Mały	974,60	739,10	98,28	88,09	44,68	4,00	19,58	13,82	6,72	0,36	-	-	-	0,12	0,08	-	-	-	-	44,68	132,77
3.	Kluźce	482,85	332,21	168,92	13,23	79,10	-	-	0,60	0,39	1,29	31,10	42,84	-	2,27	0,55	-	-	-	-	79,04	92,33
4.	Krzaków	618,55	223,52	176,38	364,33	63,84	-	-	-	-	0,88	13,61	27,74	-	7,01	6,12	8,39	-	-	-	63,75	428,17
5.	Przedmieście	870,29	776,68	11,33	5,63	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5,63
6.	Ruszwice	590,40	485,31	42,23	1,59	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,59
7.	Serby	1 368,82	840,14	361,20	259,56	9,35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3,21	-	-	-	3,21	268,91
8.	Stare Serby	428,00	149,40	48,43	105,32	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	105,32
9.	Szczyglice	244,18	214,27	32,44	14,87	9,05	-	0,10	-	2,64	0,43	1,32	0,47	-	1,22	0,77	0,13	-	-	-	7,08	23,92
10.	Turów	388,82	325,67	97,89	40,60	40,08	-	4,59	0,97	4,39	-	4,71	5,57	5,05	5,59	8,25	0,20	-	-	-	39,32	80,68
11.	Wilków	1 156,23	561,36	325,85	442,91	108,51	-	-	2,58	2,99	11,80	29,28	36,16	1,22	8,24	12,17	2,11	-	-	-	106,55	551,42
Razem		8 470,33	5 561,32	1 515,75	1 606,20	354,61	4,00	24,27	17,97	17,13	14,76	80,02	112,78	6,39	24,41	27,86	14,04	343,63	10,98	10,98	1 960,81	

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

3.3. Zalesianie gruntów.

Integralną część planu urządzeniowo – rolnego gminy Głogów stanowi projekt granicy rolno – leśnej. Przy wyznaczaniu jej przebiegu kierowano się wytycznymi Ministra Rolnictwa i Rozwoju wsi z 2003 r. „w sprawie ustalenia granicy rolno - leśnej”. Uwzględniano również:

- rodzaj użytków gruntowych i ich jakość,
- zinwentaryzowane grunty odłogujące i ugorowane,
- rozczłonkowanie istniejącej granicy obszarów zalesionych,
- ustalenia planów zagospodarowania przestrzennego udostępnione przez Urząd Gminy Głogów,
- propozycje właścicieli gruntów zgłaszane w trakcie konsultacji społecznych.

Uznawane za marginalne gleby klasy V i VI zajmują w gminie Głogów 1515,75 ha (27,4% powierzchni użytków rolnych). W wyniku przeprowadzonych analiz do zalesienia wytypowano 343,63 ha użytków rolnych, w tym 234,70 ha (68,3%) gruntów marginalnych. Pozostałe użytki rolne klas II do IV włączono do projektowanych kompleksów leśnych ze względu na długotrwałe odłogowanie i ugorowanie połączone z naturalną sukcesją roślinności leśnej oraz dążenie do wyrównania i skrócenia granicy rolno – leśnej, ograniczania powierzchni leśnych granicami naturalnymi (drogi, ciek wodne), likwidacji enklaw i półenklaw użytków rolnych w kompleksach leśnych.

Lesistość obecna i prognozowana

Tabela 39

Lp.	Obręb	Powierzchnia ogólna obrębu	Aktualna lesistość		Proponowana pow. gruntów do zalesienia	Prognozowana lesistość		Dynamika zmian
		ha	ha	%	ha	ha	%	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.	Borek - Zabornia	1 347,59	270,07	20,0	-	270,07	20,0	-
2.	Grodzicz Mały	974,60	88,09	9,0	44,68	132,77	13,6	+4,6
3.	Klucze	482,85	13,23	2,7	79,10	92,33	19,1	+16,4
4.	Krzekotów	618,55	364,33	58,9	63,84	428,17	69,2	+10,3
5.	Przedmoście	870,29	5,63	0,6	-	5,63	0,6	-
6.	Ruszwice	590,40	1,59	0,3	-	1,59	0,3	-
7.	Serby	1 368,82	259,56	19,0	9,35	268,91	19,6	+0,6
8.	Stare Serby	428,00	105,32	24,6	-	105,32	24,6	-
9.	Szczyglice	244,18	14,87	6,1	9,05	23,92	9,8	+3,7
10.	Turów	388,82	40,60	10,4	40,08	80,68	20,7	+10,3
11.	Wilków	1 156,23	442,91	38,3	108,51	551,42	47,7	+9,4
Razem		8 470,33	1 606,20	19,0	354,61	1 960,81	23,1	+4,1

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

2. Projekt granicy rolno - leśnej, 2010 r.

Łączna powierzchnia projektowanych kompleksów leśnych wynosi 354,61 ha, co stanowi 4,1% ogólnej powierzchni gminy. Po zalesieniu zaprojektowanych kompleksów leśnych udział lasów w ogólnej powierzchni gminy wzrośnie z 19,0% obecnie do 23,1%.

Kompleksy leśne zaprojektowano w siedmiu obrębach gminy. Ich powierzchnia waha się od 9,05 ha w obrębie Szczyglice do 108,51 ha w miejscowości Wilków. Dynamika zmian lesistości w poszczególnych obrębach będzie zróżnicowana. Największa wystąpi w miejscowości Klucze (+16,4%).

Większość gruntów planowanych do zalesienia należy do właścicieli prywatnych (218,63 ha – 61,7%). Własność Skarbu Państwa – Agencji Nieruchomości Rolnych stanowi 64,13 ha (18,0%) gruntów do zalesienia. Znaczący jest również udział gruntów spółek prawa handlowego (53,15 ha – 15,0%). Pozostałe grunty wchodzące w skład projektowanych kompleksów leśnych (18,7 ha – 5,3%) stanowią własność spółdzielni, Państwowego Gospodarstwa Leśnego i gmin (miejskiej oraz wiejskiej) Głogów.

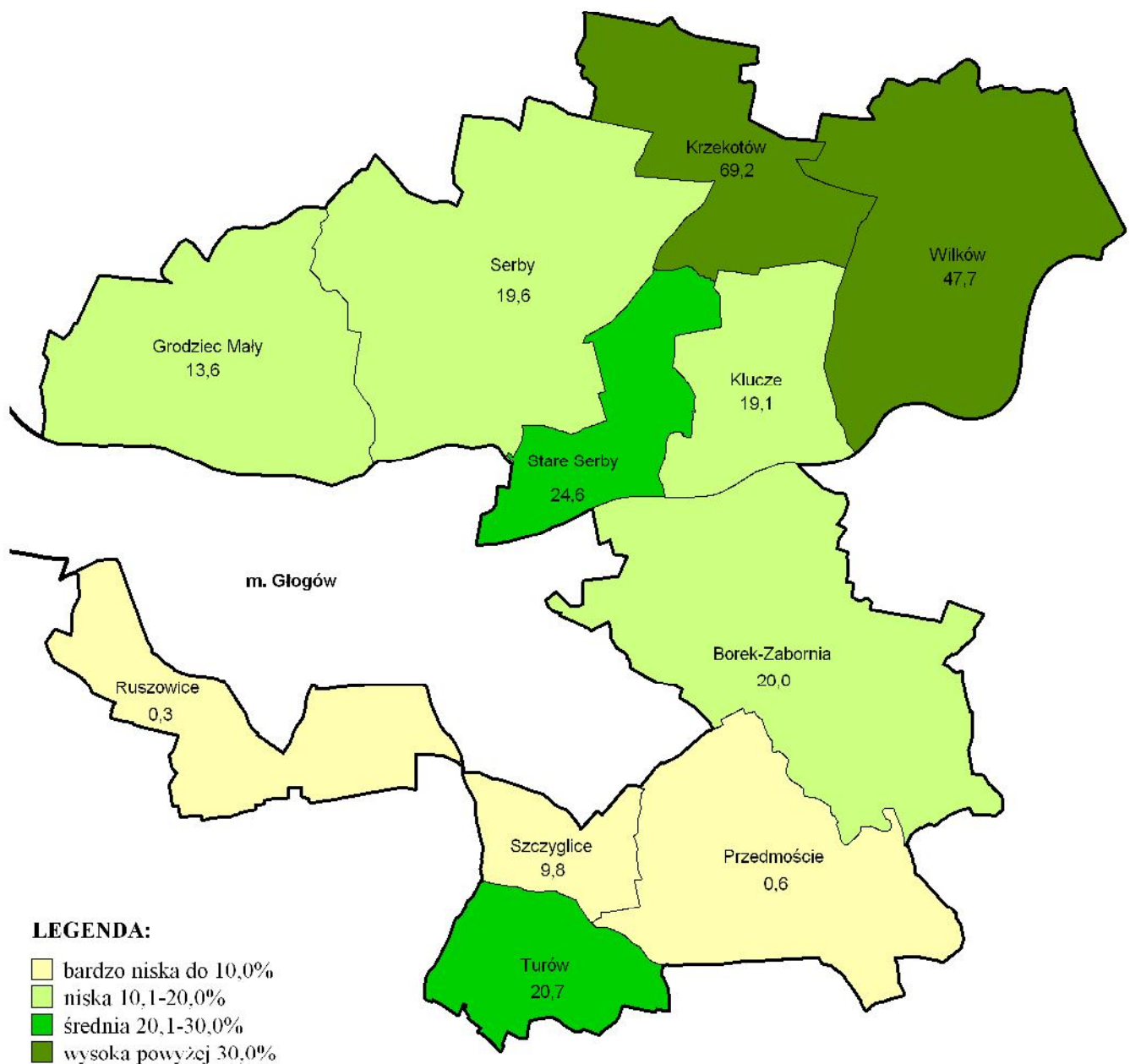
Grunty planowane do zalesienia według władania

Tabela 40

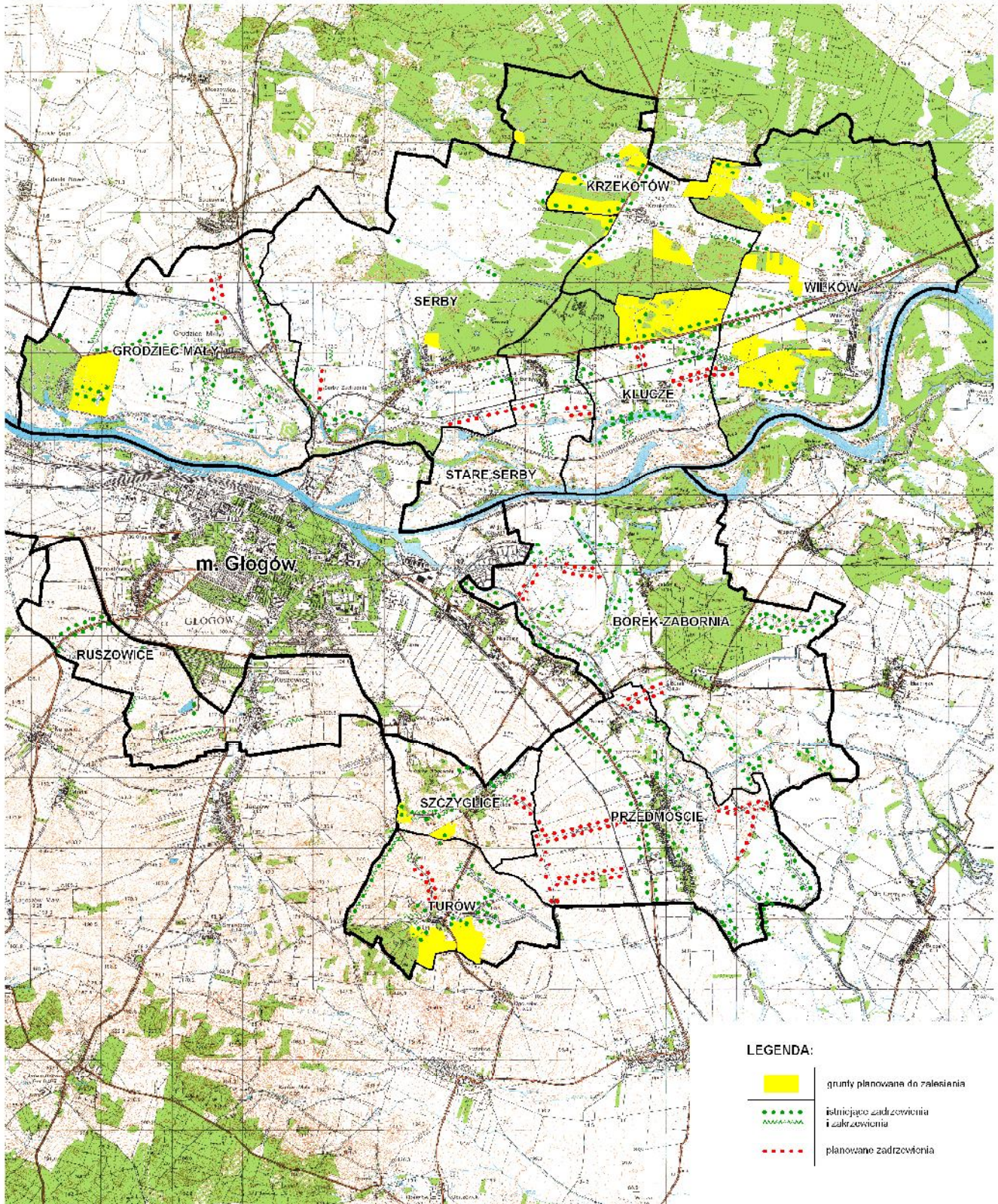
Lp.	Obręb	Powierzchnia gruntów planowanych do zalesienia według władania							
		ogółem	w tym we władaniu					grunty spółek prawa handlowego	grunty spółdzielni
			właściciele prywatnych	Skarb Państwa - ANR	PGL-LP	Gminy Głogów			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	
1.	Borek - Zabornia	ha %	Nie planuje się gruntów do zalesienia						
2.	Grodziec Mały	ha	44,68	-	0,74	-	-	43,94	-
		%	100,0	-	1,7	-	-	98,3	-
3.	Klucze	ha	79,10	49,48	21,20	-	-	8,42	-
		%	100,0	62,6	26,8	-	-	10,6	-
4.	Krzekotów	ha	63,84	19,19	42,19	-	-	-	2,46
		%	100,0	30,1	66,0	-	-	-	3,9
5.	Przedmoście	ha %	Nie planuje się gruntów do zalesienia						
6.	Ruszwice	ha %	Nie planuje się gruntów do zalesienia						
7.	Serby	ha	9,35	5,04	-	4,31	-	-	-
		%	100,0	53,9	-	46,1	-	-	-
8.	Stare Serby	ha %	Nie planuje się gruntów do zalesienia						
9.	Szczyglice	ha	9,05	6,93	-	-	2,12	-	-
		%	100,0	76,6	-	-	23,4	-	-
10.	Turów	ha	40,08	40,08	-	-	-	-	-
		%	100,0	100,0	-	-	-	-	-
11.	Wilków	ha	108,51	97,91	-	-	-	0,79	9,81
		%	100,0	90,3	-	-	-	0,7	9,0
Razem		ha %	354,61 100,0	218,63 61,7	64,13 18,0	4,31 1,2	2,12 0,6	53,15 15,0	12,27 3,5

Źródło: Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.

Ze względu na warunki przyrodnicze i walory krajobrazowe gminy, przy doborze materiału zalesieniowego należy preferować rodzime gatunki drzew liściastych. Każdorazowo przed przystąpieniem do nasadzeń dobór gatunkowy sadzonek konsultować należy ze specjalistami z Administracji Lasów Państwowych.

Rys. 28. Prognozowany stopień lesistości

Rys. 29. Zalesienia i zadrzewienia gruntów

Grunty objęte projektowaną granicą rolno – leśną należy traktować jako nieprzydatne lub mało przydatne do produkcji rolnej. Nie wyklucza to jednak ich dalszego rolniczego wykorzystywania lub przeznaczenia (przed zalesieniem) na inne cele, np. inwestycyjne, rekreacyjne, ochrony przyrody zgodne z ustaleniami planów miejscowych.

Obszary gruntów planowanych do zalesień, prognozowane stopnie lesistości oraz władanie gruntami planowanymi do zalesienia przedstawiono w tabelach nr 38, 39 i 40 oraz na rysunkach nr 28 i 29

Szczegółowy wykaz działek planowanych do zalesienia zawiera „Projekt granicy rolno - leśnej” stanowiący załącznik do planu urządzeniowo – rolnego gminy Głogów.

3.4. Zadrzewienia.

Na terenach o dobrych glebach, gdzie możliwości zalesiania są ograniczone, a funkcje, które gdzie indziej pełnią lasy, muszą przejąć zadrzewienia, które wpływają nie tylko na kształtowanie środowiska przyrodniczego i krajobrazu, ale także na efekty działalności rolniczej oraz warunki życia i wypoczynku na wsi. W otwartych terenach rolniczych występujących w gminie Głogów prowadzenie intensywnej gospodarki rolnej (mechanizacja, chemiczna ochrona roślin, nawożenie mineralne i organiczne) wpływa na środowisko powodując osłabienie jego odporności biologicznej. Zachwianą równowagę ekologiczną na tych terenach można przywrócić wprowadzając zadrzewienia, które stworzą system wysokiej roślinności skutecznie przeciwdziałający zagrożeniom środowiska.

W gminie Głogów zaprojektowano zadrzewienia w postaci nasadzeń wzdłuż dróg. Oprócz urozmaicenia i wzbogacenia krajobrazu wpłyną one korzystnie na przeciwozyjną ochronę gruntów ornych. Ograniczenie prędkości wiatrów oraz zmniejszenie osuszania gleb będzie miało korzystny wpływ na mikroklimat obszarów bezleśnych. Zadrzewienia przyczynią się także do poprawy stosunków powietrzno – wodnych w glebie poprzez retencjonowanie wody w systemach korzeniowych, opóźnianie i płytsze zamarzanie gleb, większe i równomierne gromadzenie śniegu, wydłużenie czasu jego topnienia oraz zmniejszenie powierzchniowego spływu wód opadowych na rzecz wsiąkania i zasilania wód gruntowych.

Przy realizacji zaplanowanych zadrzewień należy kierować się następującymi zasadami:

- uzupełniać już istniejące zadrzewienia wzdłuż dróg,
- zadrzewiać drogi pozbawione pasów roślinności,

- zadrzewienia wykonywać po jednej, nawietrznej stronie drogi (zachodniej lub zachodnio – północnej),
- preferować rodzime gatunki drzew oraz silnie rosnące drzewa owocowe,
- uzupełniać zadrzewienia nie ekspansywnymi krzewami.

Na terenie gminy Głogów zaprojektowano 25,00 km zadrzewień w dziewięciu obrębach. W poszczególnych miejscowościach długość zaprojektowanych pasów zieleni wysokiej waha się od 0,80 km w obrębie Wilków do 11,75 km we wsi Przedmoście. Zadrzewień nie zaprojektowano w dwu obrębach: Krzekotów i Ruszowice.

Zadrzewienia

Tabela 41

Lp.	Obręb	Długość zadrzewień ogółem	Długość zadrzewień w rozbiciu na odcinki	Numer działki
		km	km	
1.	2.	3.	4.	5.
1.	Borek - Zabornia	4,00	0,70	86
			1,20	474
			1,30	434
			0,30	450
			0,50	336
2.	Grodzic Mały	1,50	1,00	37
			0,50	188/1
3.	Klucze	1,85	0,70	187
			1,15	209
4.	Przedmoście	11,75	0,80	537/1
			2,00	534
			0,80	533
			0,55	553/1
			2,10	545
			1,95	542
			0,85	640
			2,00	573/1
5.	Serby	1,50	0,50	148
			1,00	613
6.	Stare Serby	1,10	0,40	89
			0,10	90
			0,60	118
7.	Szczyglie	1,20	0,70	139
			0,50	146
8.	Turów	1,30	1,30	64
9.	Wilków	0,80	0,80	538/1
Razem			25,00	

Źródło: Opracowanie własne.

Przy tworzeniu nowych zadrzewień należy kierować się ogólnymi wskazówkami. Zalecają one drzewa i krzewy owocowe odmian ekstensywnych i bardziej odpornych na zaniedbania w pielęgnacji sadić bliżej zabudowy i wzdłuż dróg śródpolnych o małym natężeniu ruchu. W odległościach większych od zabudowy można sadić drzewa i krzewy

o znaczeniu przeciwwietrznym i miododajnym. Drzewa wysokie powinny być sadzone w zadrzewieniach powierzchniowych, a wzdłuż dróg śródpolnych drzewa niskie i krzewy.

Szczegółowe projekty zadrzewień z określeniem preferowanych gatunków roślin i zasad sadzenia powinny stanowić integralną część dokumentacji projektowo – kosztorysowej inwestycji drogowych.

Nie projektowano nowych zadrzewień śródpolnych. Należy jednak dążyć do zachowania istniejących zadrzewień i krzewów śródpolnych. Pożądane jest także rekultywowanie w kierunku leśnym nieużytków, wyłączonych z użytkowania wiejskich punktów gromadzenia odpadów i likwidowanych wysypisk śmieci oraz wyrobisk piasku i żwiru.

W związku z przewidywanymi pracami związanymi z odbudową lub konserwacją cieków wodnych należy dążyć do zachowania ich obudowy biologicznej. W przypadku konieczności usuwania roślinności, po zakończeniu prac melioracyjnych nasadzenia muszą być odtworzone i uzupełnione. Obsadzane winny być południowe i zachodnie brzegi, aby chronić cieki i rowy przed nadmiernym nasłonecznieniem, nagrzewaniem i parowaniem wody oraz porastaniem roślinnością wodną. Nie mogą to być jednak nasadzenia zwarte, ponieważ cieki wodne zlokalizowane na dnie dolin stanowią odbiorniki spływających po stokach mas zimnego powietrza. Wykluczać należy również nasadzenia w poprzek dolin rzecznych, które mogłyby hamować odpływ zimnego powietrza oraz wód roztopowych i powodziowych.

Planowane zadrzewienia zestawiono w tabeli nr 41, a ich rozmieszczenie na obszarze gminy przedstawiono na rysunku nr 29.

Zdjęcie nr 7. Istniejące zadrzewienia wzdłuż drogi transportu rolnego - obręb Turów

4. GOSPODARKA GRUNTAMI I KSZTAŁTOWANIE STRUKTURY AGRARNEJ.

4.1. Wyłączenia gruntów z użytkowania rolnego.

W okresie perspektywicznym w gminie Głogów zmniejszy się powierzchnia użytków rolnych. Z produkcji rolnej może ubyc 729,69 ha użytków rolnych (13,1% ich ogólnej powierzchni). Przeprowadzone analizy wykazały, że 386,06 ha użytków rolnych (6,9% ogólnej powierzchni) przeznaczonych zostanie pod inwestycje. Prawie taki sam areal – 343,63 ha (6,2%) przewiduje się pod nowe zalesienia gruntów rolnych.

W gminie Głogów największy udział w wyłączeniach użytków rolnych z produkcji będzie miało budownictwo mieszkaniowe oraz inwestycje towarzyszące – handlowo - usługowe, komunikacyjne, sportu i rekreacji.

Wyłączenia użytków rolnych pod inwestycje nie przewiduje się jedynie w obrębie Turów. Z pozostałych miejscowości największe wyłączenia użytków rolnych pod inwestycje przewiduje się w obrębie Ruszowice (170,47 ha – 35,1% powierzchni użytków rolnych wsi). Podkreślić należy, że w tej miejscowości lokalizowane są wielkopowierzchniowe centra handlowe nastawione na świadczenie usług głównie dla mieszkańców miasta Głogowa. Na uwagę zasługuje również postępująca „urbanizacja” przylegającego do Głogowa obrębu Serby, w którym w przyszłości udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni wsi może zmniejszyć się do 31,3%. Planowane zainwestowanie w gminie Głogów wraz z wielkością wyłączanych użytków rolnych w każdym obrębie przedstawiono w tabeli nr 42 oraz na rysunku nr 30.

Wyłączenia użytków rolnych pod planowane zalesienia omówiono w rozdziale 3.3. oraz szczegółowo w projekcie granicy rolno – leśnej stanowiącym załącznik do planu urządzeniowo – rolnego.

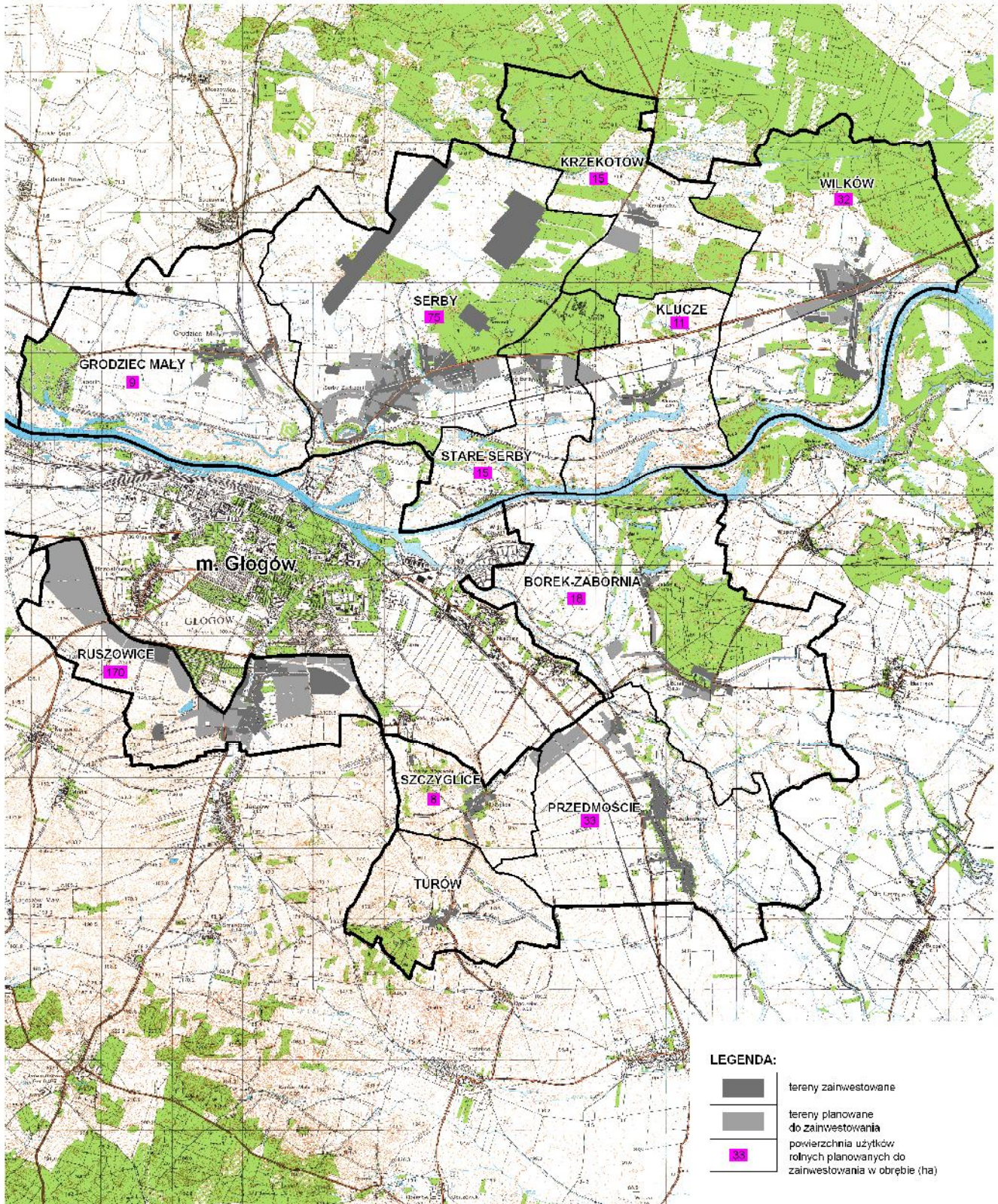
W wyniku przewidywanych wyłączeń powierzchnia użytków rolnych zmniejszy się z ok. 5561 ha obecnie do prognozowanej wielkości ok. 4832 ha. Odpowiednio zmniejszy się również ich udział w ogólnej powierzchni gminy z aktualnych 65,7% do przewidywanych 57,0%. W poszczególnych wsiach gminy wyłączenia stanowiąc będą od 2,0% (Borek – Zabornia) do 35,2% (Krzekotów) powierzchni użytków rolnych w obrębie. Dynamika zmian udziału użytków rolnych w powierzchniach ogólnych obrębów kształtować się będzie od – 1,3% (Borek - Zabornia) do – 28,9% (Ruszowice).

Prognozowana powierzchnia użytków rolnych

Tabela 42

Lp.	Obręb	Aktualna powierzchnia ogólna obrębu		Aktualna powierzchnia ogólna UR		Planowana powierzchnia wyłączeń użytków rolnych						Planowana powierzchnia użytków rolnych		Dynamika zmian
		ha	%	ha	%	pod inwestycje		pod zalesienia		ogółem		ha	%	
						ha	%	ha	%	ha	%			
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	
1.	Borek - Zabornia	1 347,59	913,66	67,8	17,85	2,0	-	-	17,85	2,0	895,81	66,5	-1,3	
2.	Grodziec Mały	974,60	739,10	75,8	8,71	1,2	44,68	6,0	53,39	7,2	685,71	70,4	-5,4	
3.	Kluźce	482,85	332,21	68,8	11,28	3,4	79,04	23,8	90,32	27,2	241,89	50,1	-18,7	
4.	Krzekotów	618,55	223,52	36,1	14,92	6,7	63,75	28,5	78,67	35,2	144,85	23,4	-12,7	
5.	Przedmoście	870,29	776,68	89,2	32,88	4,2	-	-	32,88	4,2	743,80	85,5	-3,7	
6.	Ruszwice	590,40	485,31	82,2	170,47	35,1	-	-	170,47	35,1	314,84	53,3	-28,9	
7.	Serby	1 368,82	840,14	61,4	74,78	8,9	3,21	0,4	77,99	9,3	762,15	55,7	-5,7	
8.	Stare Serby	428,00	149,40	34,9	15,45	10,3	-	-	15,45	10,3	133,95	31,3	-3,6	
9.	Szczyglice	244,18	214,27	87,8	8,09	3,8	7,08	3,3	15,17	7,1	199,10	81,5	-6,3	
10.	Turów	388,82	325,67	83,8	-	-	39,32	12,1	39,32	12,1	286,35	73,6	-10,2	
11.	Wilków	1 156,23	561,36	48,6	31,63	5,6	106,55	19,0	138,18	24,6	423,18	36,6	-12,0	
Razem		8 470,33	5 561,32	65,7	386,06	6,9	343,63	6,2	729,69	13,1	4 831,63	57,0	-8,7	

Źródło: 1. Opracowano na podstawie ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.
 2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głogów
 3. Projekt granicy rolno - leśnej, 2010 r.

Rys. 30. Istniejące i planowane zainwestowanie terenu

Część gruntów przeznaczanych na cele nierolnicze stanowią odłogujące użytki rolne. W granicach obszarów przeznaczonych do zainwestowania w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głogów, znalazło się 22 ha (6,5%) gruntów odłogowanych. Nieco większą powierzchnię – ok. 75 ha (22,1% gruntów odłogowanych) proponuje się zalesić. Pozostałe ok. 241 ha gruntów odłogujących należy przywrócić do użytkowania rolniczego. Będzie to możliwe po wyraźnej poprawie opłacalności produkcji rolnej, wykonaniu proponowanych zabiegów melioracyjnych oraz określeniu przez niektórych (nie będących rolnikami) właścicieli użytków rolnych w jaki sposób chcą korzystać z posiadanych gruntów.

Prognozowane zmiany w powierzchni użytków rolnych na skutek przewidywanych wyłączeń przedstawiono w tabeli nr 42.

4.2. Kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw.

Oceny kondycji ekonomicznej gospodarstw rolnych wykazują, że głównym czynnikiem jej poprawy winna być zmiana aktualnej struktury obszarowej, zwiększenie przeciętnej powierzchni gospodarstwa. Jednak zadanie to na terenie gminy Głogów będzie trudne do zrealizowania. Główną przeszkodą będzie brak gruntów rolniczych dostępnych dla zamierzających powiększać swoje gospodarstwa, gdyż z powodu wyłączeń pod inwestycje i zalesienia powierzchnia użytków rolnych zmniejszy się o około 770 ha. Wprawdzie strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007 – 2013 (z elementami prognozy do roku 2020) przewiduje zmniejszenie zatrudnienia w rolnictwie jednak wpływ tego procesu na przemiany w strukturze obszarowej gospodarstw będzie uwidaczniał się bardzo powoli. Wynika to z faktu, że tempo procesu koncentracji gruntów zależy jest od bardzo wielu czynników o charakterze ekonomicznym, społecznym i demograficznym.

O kształtowaniu korzystniejszej struktury obszarowej gospodarstw rolnych na terenie gminy Głogów decydować będą dwa źródła pozyskania gruntów:

- zasób gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych,
- ziemia innych prywatnych gospodarstw rolnych przejmowana w obrocie cywilno – prawnym (kupno, dzierżawa, renty strukturalne).

Na terenie gminy Głogów nie należy wiązać dużej roli w przemianach strukturalnych z gruntami Agencji Nieruchomości Rolnych. Aktualnie posiada ona około 998 ha gruntów. Z tego obszaru około 64 ha objęto granicą rolno – leśną. Do dyspozycji rolników na powiększenie ich gospodarstw powinno pozostawać około 934 ha. Jednak

większość tego arealu znajduje się w użytkowaniu przez tzw. dużych dzierżawców, którzy docelowo zamierzają zamienić formę użytkowania gruntów z dzierżawy na własność w oparciu o ustawowe prawo pierwokupu dzierżawionych gruntów.

Alternatywnym źródłem pozyskania ziemi rolniczej w stosunku do zasobu gruntów Agencji Nieruchomości Rolnych jest preferowany przez rolników obrót cywilno – prawny, obejmujący dzierżawę lub kupno od osób fizycznych,. Jest to jednak proces długotrwały, w którym barierą może stanowić brak środków pieniężnych na zakup ziemi oraz ograniczenia kredytowe związane z aktualnym kryzysem gospodarczym. W trakcie prowadzonych konsultacji społecznych deklaracje nabywania gruntów w obrocie cywilno – prawnym złożyli rolnicy 9 obrębów.

Wpływ obrotu cywilno – prawnego na kształtowanie struktury obszarowej gospodarstw w gminie ograniczać będzie również sąsiedztwo Głogowa i wzrastające zainteresowanie budownictwem mieszkaniowym na terenach wiejskich powodujące szybki i ciągły wzrost ceny ziemi rolniczej. Wzrost ceny gruntów rolnych sprawia, że wydłuża się okres amortyzacji nakładów poniesionych na ich zakup i zniechęca do zawierania transakcji mimo występującego „głodu” ziemi.

Mimo postępującego procesu starzenia się ludności rolniczej strategia rozwoju rolnictwa przewiduje, że mniejszą rolę w procesie koncentracji ziemi pełnić będą renty strukturalne, które mają zachęcać rolników w wieku przedemerytalnym, podlegających ubezpieczeniu społecznemu w KRUS do zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej i przekazania posiadanych gospodarstw rolnych innym rolnikom lub następcom. Jednym z powodów będą między innymi ograniczone środki w dyspozycji Państwa na ten cel.

Analiza demograficzna wykazała, że wśród ludności rolniczej gminy Głogów wiek przedemerytalny osiągnęło 27 osób (16,6% zatrudnionych w gospodarstwach rolnych). Znacznie więcej, bo aż 100 osób (61,3% zatrudnionych w gospodarstwach) znajduje się w przedziale wiekowym 41 – 55 lat. Oznacza to, że znaczenie rent strukturalnych w procesach przemian strukturalnych może pogłębić się w okresie perspektywicznym 10 – 20 lat.

Podstawę prawną przyznawania rent strukturalnych stanowią:
Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Renty strukturalne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 z dnia 19 czerwca 2007 r.(Dz.U. Nr 109, poz. 750) z niżej wymienionymi zmianami:

- z dnia 11 sierpnia 2007 r.(Dz.U. Nr 140, poz. 990);

- z dnia 26 września 2007 r. (Dz.U. Nr 168, poz. 1182);
- z dnia 24 czerwca 2008 r. (Dz.U. Nr 108, poz. 693);
- z dnia 28 listopada 2008 r. (Dz.U. Nr 210, poz. 1325);
- z dnia 30 marca 2009 r. (Dz.U. Nr 51 poz. 416).

Zgodnie z obowiązującymi przepisami rentę strukturalną przyznaje się producentowi rolnemu będącemu osobą fizyczną spełniającemu następujące warunki:

- ma ukończone 55 lat, lecz nie osiągnął wieku emerytalnego i nie ma prawa do emerytury lub renty,
- prowadzi nieprzerwanie, co najmniej 10 lat działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym, podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników przez okres co najmniej 5 lat oraz w dniu złożenia wniosku o rentę strukturalną,
- przekazał gospodarstwo rolne o łącznej powierzchni użytków rolnych wynoszącej co najmniej 3 ha,
- zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej,
- wpisany został do ewidencji producentów, ewidencji gospodarstw rolnych oraz ewidencji wniosków o przyznanie płatności,
- nie posiada zaległości z tytułu opłacania składek na ubezpieczenie społeczne rolników.

Rolnik może pozostawić sobie 0,5 ha użytków rolnych, a prowadzona na nich działalność rolnicza może służyć jedynie zaspokojeniu własnych potrzeb uprawnionego oraz osób pozostających z nim we wspólnym gospodarstwie domowym.

Rozważając wszystkie możliwości wydaje się, że największe znaczenie będą miały dzierżawy gruntów między rolnikami. Podkreślić należy, że w związku z usankcjonowaniem dostępu dzierżawców do unijnych programów wspierania wsi i rolnictwa na równi z właścicielami gruntów zwiększy się ich motywacja do inwestowania w nie swoje grunty.

Wszystkie te czynniki spowodują, że najbardziej spektakularne przeobrażenia w strukturze agrarnej będą związane ze zmniejszaniem się grupy gospodarstw przedziału 5 – 10 ha, szczególnie wrażliwych na ekonomiczne uwarunkowania produkcji rolnej.

W obecnej sytuacji ekonomicznej i prawnej nie jest możliwe określenie docelowej struktury obszarowej gospodarstw prywatnych. Jej poprawienie i doskonalenie należy traktować jako proces ciągły, bardzo złożony i długotrwały. O tempie procesu decydować

będą przede wszystkim warunki ekonomiczne, a także możliwości pozyskania gruntów na powiększenie gospodarstw wiążących swą przyszłość z rolnictwem.

4.3. Możliwość uzyskania parytetowego dochodu rolniczego.

Możliwość uzyskania parytetowego dochodu rolniczego, pozwalającego utrzymać się z prowadzonej działalności rolniczej na poziomie, jaki dają dochody uzyskiwane w pozarolniczych działach gospodarki narodowej będzie miała duży wpływ na kształtowanie liczby gospodarstw, które w przyszłości pozostaną oraz ich powierzchni. Obecna średnia powierzchnia gospodarstwa (gruntów własnych i dzierżawionych), wynosząca 5,86 ha, nie zapewnia właścicielowi osiągnięcia dochodu porównywalnego.

W trakcie prac nad Wojewódzkim Programem Rozwoju Sektora Rolno – Spożywczego Akademia Rolnicza we Wrocławiu prowadziła badania dochodowości gospodarstw oraz możliwości jej podniesienia. Badania prowadzono w 2001 r., kiedy rolnicy nie mogli jeszcze korzystać z dopłat z Unii Europejskiej.

W warunkach okresu badań nawet duże gospodarstwa o powierzchni około 100 ha prowadzące produkcję na gruntach słabych (V i VI klasy) nie osiągały dochodów porównywalnych z dochodami z pracy poza rolnictwem. Główną przyczyną były małe dochody z uprawy zbóż i niska wydajność produkcji. Nastawione na produkcję zbóż bez inwentarza gospodarstwo posiadające 25 ha gruntów ornych osiągało w tamtym czasie 36,0% dochodu porównywalnego. Takie samo gospodarstwo, ale nastawione na produkcję trzody chlewnej uzyskiwało około 45% dochodu porównywalnego. 52% dochodu porównywalnego osiągały 25 ha gospodarstwa o gruntach słabych prowadzące produkcję zbożową uzupełnioną chowem trzody chlewnej i w mniejszym zakresie bydła. Do poziomu dochodu porównywalnego można było się zbliżyć dopiero po zwiększeniu przeciętnych plonów o 20 – 30% oraz wydajności mlecznej krów do 5000 l mleka rocznie. Zwiększanie powierzchni gospodarstwa bez wzrostu wydajności miało małe znaczenie ze względu na niską dochodowość zbóż.

Bardziej uzależniony od powierzchni gospodarstwa był wynik finansowy gospodarstw prowadzących działalność na dobrych ziemiach, powyżej klasy IIIb. Reprezentatywne dla tej grupy gospodarstwo posiadające 18 ha gruntów ornych i 2 ha łąk, hodujące krowy i obsiewające 2/3 powierzchni gruntów ornych zbożami a resztę okopowymi i rzepakami osiągało około 77% dochodu porównywalnego. Pozyskanie dodatkowych 20 ha gruntów ornych zwiększało ten dochód do 98% parytetu, głównie

poprzez ekstensyfikację produkcji – zwiększenie udziału zbóż w płodozmianie oraz ograniczenie obsady bydła.

20 ha gospodarstwo na glebach dobrych mogło znacznie przekroczyć poziom dochodu porównywalnego (o około 27%) w przypadku podniesienia o 20 – 30% plonów oraz zwiększenia wydajności mlecznej krów.

Sytuację gospodarstw zmieniło wprowadzenie dopłat Unii Europejskiej poprawiających opłacalność produkcji i wyrównujących szanse konkurencji z rolnikami innych państw. Największe znaczenie dopłaty miały dla gospodarstw o glebach słabych i bardzo słabych, które mogą korzystać z płatności ONW do działek użytkowanych jako grunty orne, sady oraz trwałe użytki zielone zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 11.04.2007 r. z późniejszymi zmianami w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013. Na obszarze gminy Głogów z płatności tych mogą korzystać rolnicy wsi Krzekotów i Wilków.

Oprócz płatności obszarowych rolnicy gminy Głogów mogą korzystać również z płatności rolnośrodowiskowych Unii Europejskiej w ramach pakietów:

1. Rolnictwo zrównoważone.
2. Rolnictwo ekologiczne.
3. Ekstensywne trwałe użytki zielone.
4. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych poza obszarami Natura 2000.
5. Ochrona zagrożonych gatunków ptaków i siedlisk przyrodniczych na obszarach Natura 2000.
6. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych roślin w rolnictwie.
7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie.
8. Ochrona gleb i wód.
9. Strefy buforowe.

Płatności rolnośrodowiskowe stanowią rekompensatę utraconego dochodu, dodatkowych poniesionych kosztów oraz ponoszonych kosztów transakcyjnych i są wypłacane w formie zryczałtowanej rolnikom, którzy dobrowolnie przyjmą na siebie zobowiązania wynikające z programu. W gospodarstwie rolnym można realizować dowolną ilość pakietów, a płatności rolnośrodowiskowe wynikające z realizacji różnych

pakietów są sumowane. Nie można jednak w jednym gospodarstwie realizować łącznie pakietów „rolnictwo ekologiczne” i „rolnictwo zrównoważone”. Dodatkowo pakietu „rolnictwo ekologiczne” nie można łączyć z pakietem „ochrona gleb i wód”.

5. POPRAWA PRZESTRZENNEJ ORGANIZACJI GOSPODARSTW.

W rozdziale 4.3. omówiono możliwości osiągnięcia dochodu parytetowego poprzez zwiększanie areалу gospodarstw, wzrost wydajności upraw i zwierząt oraz korzystanie z pomocowych środków unijnych. Wzrost dochodu może następować również poprzez obniżenie kosztów produkcji, na które wpływa znacząco racjonalna przestrzenna organizacja gospodarstwa. Ulepszeniu przestrzennej organizacji służą przede wszystkim scalenia gruntów oraz racjonalizacja sieci i modernizacja dróg transportu rolnego.

5.1. Scalenia gruntów.

Zabiegiem urządzeniowo – rolnym przekształcającym układ rozdrobnionych, nadmiernie wydłużonych oraz rozproszonych działek w możliwie duże, prawidłowo ukształtowane pola spełniające kryterium racjonalnego użytkowania jest scalenie gruntów. Rozwiązaniem optymalnym byłoby połączenie zabiegu scaleniowego z poprawą struktury obszarowej gospodarstw.

W rolnictwie polskim wdrażany jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 - 2013. Łączy on unijne środki pomocowe oraz zapisane w budżecie państwa w celu realizacji szeregu działań mających zapewnić rozwój polskiego rolnictwa oraz wyrównanie szans polskich rolników w ramach Wspólnoty.

Dla wdrożenia planu urządzeniowo – rolnego gminy Głogów duże znaczenie będą miały następujące działania:

- scalanie gruntów,
- gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi,
- odnowa i rozwój wsi.

Realizacja strategii rozwoju społeczno – gospodarczego w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich winna obejmować cały obszar gminy. Jednak ze względu na ograniczoną wielkość środków określanych na okres programowania i które każdego roku mogą być przeznaczone na wdrożenie PROW 2007 – 2013 zgodnie z zatwierdzoną listą Zarządu Województwa Dolnośląskiego, koniecznym stało się określenie priorytetów w rozpoczynaniu prac w poszczególnych miejscowościach gminy. Przy ich ustalaniu uwzględniono:

- liczbę gospodarstw i ich średnią powierzchnię,
- rozdrobnienie gruntów w gospodarstwach rolnych,
- zakres i możliwość realizacji prac związanych z modernizacją sieci dróg rolniczych oraz zalesianiem i zadrzewieniami,
- areal gruntów wydzierżawianych przez Agencję Nieruchomości Rolnych, których część możnaby pozyskać na poprawę struktury obszarowej gospodarstw prywatnych,
- społeczne zapotrzebowanie na prace scaleniowe,
- stopień aktualnego i planowanego zainwestowania obrębu.

W wyniku przeprowadzonej w oparciu o te kryteria analizy wyodrębniono trzy grupy obrębów różniące się stopniem pilności zabiegu scaleniowego (tabela nr 43 i rysunek nr 31).

Potrzeby prac scaleniowych

Tabela 43

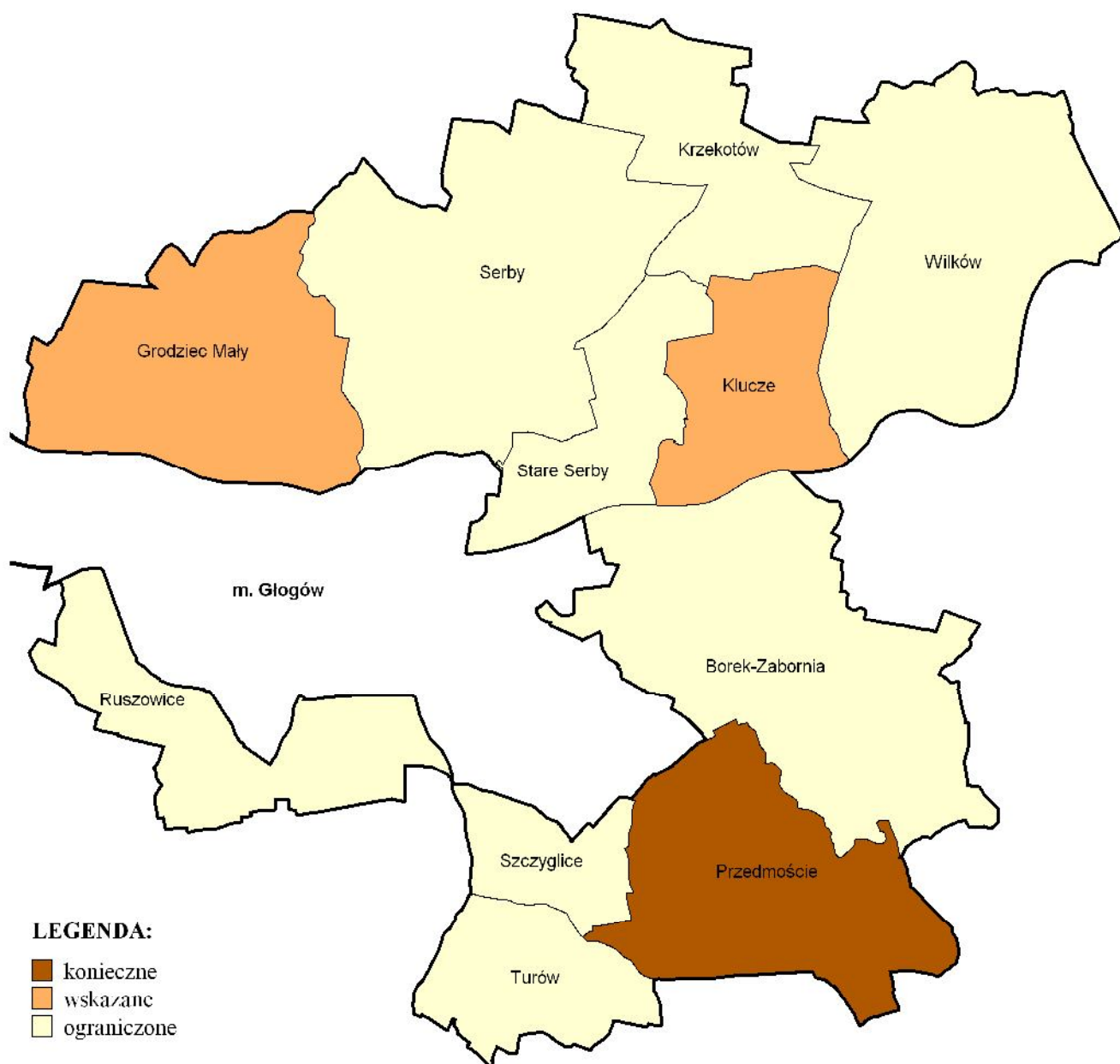
Lp.	Obręb	Gospodarstwa ogółem			Gospodarstwa powyżej 10 ha		Przewidywana powierzchnia scalenia (ha)
		Liczba gospodarstw	Średnia powierzchnia działki w gospodarstwie (ha)	Średnia liczba działek w gospodarstwie	Średnia powierzchnia działki w gospodarstwie (ha)	Średnia liczba działek w gospodarstwie	
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.
1.	Grodziec Mały	81	1,84	3,9	3,50	11,4	892
2.	Klucze	35	1,26	5,2	1,50	10,1	470
3.	Przedmoście	175	1,01	5,7	1,26	12,6	865
Ogółem		291	-	-	-	-	2 227

Źródło: Opracowanie własne na podstawie:

1. Ewidencji gruntów i budynków. Stan na 07.07.2009 r.
2. Karty podatkowe gospodarstw, Urząd Gminy Głogów, 26.08.2009 r.

Do grupy, w której potrzeby przeprowadzenia scalenia gruntów nie występują zaliczono osiem obrębów: Borek - Zabornia, Krzekotów, Ruszowice, Serby, Stare Serby Szczyglice, Turów, Wilków.

Przeprowadzenie zabiegu scalenia gruntów wskazane jest w obrębach Grodziec Mały i Klucze. W miejscowościach tych gospodaruje 116 rolników. Na jedno gospodarstwo przypada odpowiednio 3,9 i 5.2 działek o średniej powierzchni 1,84 ha oraz 1,26. Znacznie gorsza jest sytuacja gospodarstw o powierzchni powyżej 10 ha, które

Rys. 31. Potrzeby przeprowadzenia scalenia gruntów

gospodarują średnio na 11,4 i 10,1 działkach o przeciętnej powierzchni 3,50 ha oraz 1,50 ha. Postępowaniem scaleniowym w tych dwóch miejscowościach należy objąć łącznie obszar 1362 ha.

Scalenie gruntów jest konieczne w miejscowości Przedmoście gdzie gospodaruje 175 gospodarstw. Na jedno gospodarstwo przypada średnio 5,7 działek o przeciętnej powierzchni 1,01 ha. Na gospodarstwo o powierzchni powyżej 10 ha przypada średnio 12,6 działek o powierzchni 1,26 ha. Przewidywana powierzchnia scalenia w Przedmościu wynosi 865 ha.

Postępowania scaleniowe winny być poprzedzone opracowaniem założeń do projektu scalenia gruntów oraz oceną oddziaływania na środowisko. Założenia do projektu scalenia gruntów muszą uwzględniać wszystkie planowane zajęcia gruntów wynikające z miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, planu urządzeniowo – rolnego, obszary chronione i objęte programem NATURA 2000 oraz program prac inwestycyjnych gminy. Szczególną uwagę należy zwrócić na wyłączenia wpływające bezpośrednio na kształtowanie rozłóg gospodarstw i dostępność do pól. Planowana sieć dróg transportu rolnego określać będzie granice kompleksów scaleniowych, stanowiących podstawowe obszary projektowania.

W ramach postępowania scaleniowego możliwe będzie wykonanie następujących zabiegów:

- wytyczenie i urządzenie funkcjonalnej sieci dróg transportu rolnego dostosowanej do wymogów stosowanych obecnie maszyn rolniczych i środków transportowych;
- wydzielenia gruntów ekwiwalentnych dla gospodarstwa w miejscowości jego siedziby w zamian za grunty posiadane w innych wsiach (likwidacja tzw. różniczan);
- zmniejszenie liczby działek w gospodarstwach rolnych;
- zaprojektowanie działek zgodnie z wymaganiami agrotechniki;
- zapewnienie dogodnego dojazdu do każdej projektowanej działki;
- dostosowanie granic działek do systemów urządzeń melioracji wodnych oraz rzeźby terenu;
- poprawa struktury obszarowej gospodarstw rolnych;
- wydzielenie bez procedur wywłaszczeniowych gruntów niezbędnych na cele infrastruktury technicznej i społecznej;
- tworzenie warunków przestrzennych dla zwiększenia lesistości kraju;

- opracowanie poscaleniowej dokumentacji katastralnej o nowoczesnych parametrach technicznych;
- zsynchronizowanie dokumentacji katastralnej z wpisami w Księgach Wieczystych.

Ze względu na wymagania ustawowe oraz potrzebę zapewnienia udziału właścicieli gruntów w postępowaniu scaleniowym decydujące znaczenie w przystąpieniu do tego zabiegu w konkretnej wsi będzie miała zgoda, poparta stosownymi wnioskami jej mieszkańców. Złożenie wniosku, przez co najmniej 50% właścicieli gospodarstw rolnych położonych na projektowanym obszarze scalenia lub przez właścicieli gruntów, których łączny obszar przekracza połowę powierzchni obszaru scalenia warunkuje także finansowanie postępowania ze środków Unii Europejskiej (75%) oraz budżetu państwa (25%).

Współfinansowanie obejmuje:

1. Opracowanie projektu scalenia.
2. Zagospodarowanie poscaleniowe związane z organizacją rolniczej przestrzeni produkcyjnej a w tym:
 - modernizacja dróg rolniczych i dojazdów do zabudowań gospodarczych oraz działek wydzielonych w ramach postępowania scaleniowego, w tym drogi transportu rolnego do wybudowania lub modernizacji oraz zjazdów do nowo zaprojektowanych działek;
 - wykonanie, zmiana lokalizacji, ułożenie lub wybudowanie urządzeń umożliwiających dostęp do gruntów wydzielonych w wyniku scalenia (przepusty melioracyjne pod projektowanymi drogami i zjazdami);
 - wytyczenie i urządzenie pieszych, rowerowych i konnych ścieżek oraz tras służących turystyce i rekreacji;
 - dostosowanie granic własności do przebiegu urządzeń melioracyjnych;
 - wytyczenie kompleksów gruntów do zalesienia z projektem granicy rolno – leśnej, granic zadrzewień wiatrochronnych i granic urządzeń zabezpieczenia przeciwerozyjnego;
 - prace związane z rekultywacją gruntów;
 - działania ulepszające rolniczą przestrzeń produkcyjną wynikające ze specyfiki obszaru
3. Koszty ogólne związane z przygotowaniem i realizacją projektu scalenia.

5.2. Kształtowanie sieci dróg transportu rolnego.

Inwentaryzacja terenowa wykazała, że z wykazanych w ewidencji gruntów 252,75 km dróg, 12,48 km (4,9% ogólnej ilości) nie istnieje. Spośród 240,27 km dróg

istniejących 118,75 km (49,4% dróg istniejących) posiada trwałą nawierzchnię. Wynika stąd, że potrzeby w zakresie przebudowy, modernizacji i remontów dróg transportu rolnego są w gminie Głogów bardzo duże.

Niekorzystnym zjawiskiem jest zróżnicowanie poszczególnych miejscowości pod względem wyposażenia w drogi utwardzone. Gęstość dróg o trwałej nawierzchni w obrębie Ruszowice jest ponad dwukrotnie większa niż we wsi Borek - Zabornia.

Zmiany zachodzące obecnie w rolnictwie, które między innymi polegają na:

- rozwoju techniki rolniczej sprawiającym, że stosowane są coraz bardziej zagregowane, a co za tym idzie cięższe i droższe maszyny rolnicze oraz środki transportu,
- uzyskiwaniu coraz wyższych plonów i coraz większych zbiorów,
- zwiększaniu zakresu i częstotliwości zabiegów nawożenia oraz chemicznej ochrony roślin,

powodują, że coraz większe znaczenie dla funkcjonowania rolniczej przestrzeni produkcyjnej ma odpowiednio gęsta sieć dróg transportu rolnego o wysokich parametrach technicznych. Potrzeba ukształtowania takiej sieci była podstawą określenia wspólnie z przedstawicielami miejscowych społeczności potrzeb w zakresie przebudowy dróg transportu rolnego we wszystkich miejscowościach.

Wspólnie ustalono, że modernizacji wymaga 56,03 km dróg (23,3% dróg istniejących) tworzących zasadniczy szkielet sieci transportu rolnego. Ze względu na włączenie do projektowania tej sieci przedstawiciele rad sołeckich należy sądzić, że spełni ona najlepiej potrzeby producentów rolnych i lokalnych społeczności. Przy kształtowaniu docelowej sieci dróg transportu rolnego nawiązywano do istniejącego, historycznego układu dróg, aby w jak najmniejszym stopniu ingerować w zachowany krajobraz gminy. Projektowaną sieć dróg transportu rolnego zsynchronizowano także z proponowanymi rozwiązaniami zawartymi w planach urządzeniowo – rolnych gmin sąsiednich.

Największy zakres prac modernizacyjnych (12,21 km) należy wykonać w obrębie Przedmoście. Najmniej potrzeb w tym zakresie występuje w miejscowościach Krzekotów (1,87 km) i Stare Serby (2,30 km). Po wykonaniu całości prac modernizacyjnych wskaźnik dróg o trwałej nawierzchni winien wynieść w gminie Głogów 2,5 km/100 ha, co oznacza prawie półtorakrotny wzrost w stosunku do stanu obecnego.

Ze względu na bardzo wysokie koszty inwestycji drogowych i ograniczone możliwości pozyskiwania środków na ten cel przewidywane prace modernizacyjne

podzielono na trzy etapy, w których ma zostać przebudowanych odpowiednio 14,81 km, 25,02 km i 16,20 km dróg.

Proponowaną sieć dróg przewidzianych do modernizacji przedstawiono na rysunku nr 32. Zakres inwestycji drogowych w poszczególnych miejscowościach z podaniem numerów działek ewidencyjnych oraz w rozbiciu na etapy realizacyjne zestawiono w tabeli nr 44.

Część zmodernizowanych dróg transportu rolnego winna pełnić również funkcję dróg alternatywnych w stosunku do dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych w połączeniach komunikacyjnych pomiędzy sąsiednimi miejscowościami. Dlatego drogi transportu rolnego wymagać będą stosowania nawierzchni trwałych, gwarantujących długi okres eksploatacji i łatwych w zimowym utrzymaniu. Preferować należy nawierzchnie bitumiczne i betonowe. Dopuszczalne będą także inne technologie gwarantujące właściwą jakość i trwałość dróg. Przy projektowaniu i w trakcie realizacji należy pamiętać o właściwym odwodnieniu korpusów dróg oraz planowanych zadrzewieniach przydrożnych (2,5 – 3,0 m po jednej lub obu stronach drogi).

Przy pracach modernizacyjnych dróg wychodzących poza granice gminy Głogów na teren gmin sąsiednich konieczna będzie współpraca i koordynacja działań samorządów i administracji gminnych.

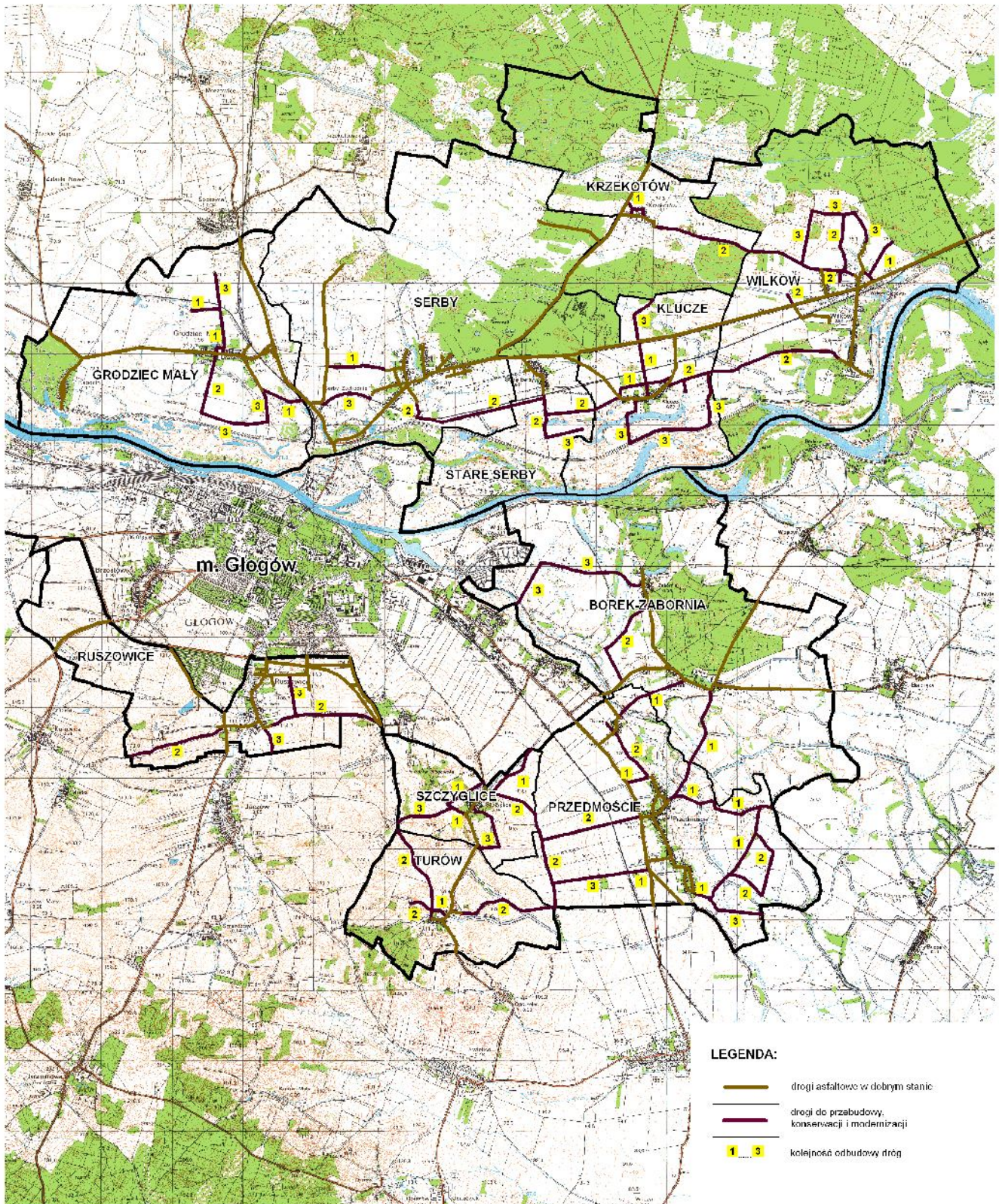
Zdjęcie nr 8. Droga transportu rolnego - obręb Przedmoście

Wykaz działek dróg planowanych do przebudowy

Tabela 44

Lp.	Obręb	Ogólna długość dróg planowanych do przebudowy (km)	Numery działek dróg planowanych do przebudowy					
			Kolejność dróg do przebudowy					
			I	II	Długość dróg planowanych do przebudowy w II kolejności (km)	III	Długość dróg planowanych do przebudowy w III kolejności (km)	
			4.	6.	7.	8.	9.	
1.	2.	3.						
1.	Borek - Zabornia	5,28	371, 84/1, 86	90, 212, 220	1,41	337/7, 246, 474, 336, 531, 331/5, 434	2,21	
2.	Grodziec Mały	4,56	115, 457/2, 188/2, 456, 188/1	405/2, 405/2	0,85	37, 450, 455/1	1,92	
3.	Kluźce	6,89	186, 207, 208, 187, 205	195, 216, 209	1,22	210, 211/2, 189, 188, 215, 213,	4,13	
4.	Krzekotów	1,87	131, 132	127	1,42	-	-	
5.	Przedmście	12,21	553/1, 835, 525/2, 571/1, 788, 539/1, 559, 584, 834, 573/1, 640, 573/2	537/1, 524, 523, 530, 542, 533, 534, 770, 840, 767	5,28	545, 580, 571/2	1,90	
6.	Ruszwice	4,00	-	407, 63/2	3,00	330, 422	1,00	
7.	Serby	3,87	176, 89, 148	462, 613	1,60	146	0,76	
8.	Stare Serby	2,30	-	90, 88, 118, 89	1,78	130	0,52	
9.	Szczyglice	4,44	136, 138, 141, 137	139	0,74	144, 141, 145, 140/2	1,90	
10.	Turów	3,38	80	161, 122, 64, 174, 33	3,15	-	-	
11.	Wilków	7,23	176, 227	362, 105, 375, 331, 538/1	4,57	105, 149/2, 280, 135	1,86	
RAZEM GMINA		56,03	-	-	25,02	-	16,20	

Źródło: Opracowanie własne

Rys. 32. Sieć dróg transportu rolnego - stan projektowany

6. KIERUNKI ROZWOJU PRODUKCJI ROLNICZEJ.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013 przewiduje realizację modelu wielofunkcyjnego rozwoju wsi i rolnictwa, a w tym kształtowanie produkcji rolnej w zgodzie z wymogami środowiska i przy zachowaniu walorów krajobrazowych.

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich opracowany jest dla całego obszaru kraju, zróżnicowanego pod względem przyrodniczym i ekonomicznym. Dla rozwoju rolnictwa gminy Głogów najistotniejsze znaczenie będą miały następujące działania:

- różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (zapewnienie alternatywnych źródeł dochodów),
- renty strukturalne (poprawa struktury obszarowej gospodarstw),
- poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowaniem rolnictwa i leśnictwa (scalanie gruntów i gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi),
- grupy producentów rolnych,
- programy rolnośrodowiskowe (płatności rolnośrodowiskowe),
- podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej,
- odnowa i rozwój wsi,
- wdrażanie lokalnych strategii rozwoju.

Dla osiągnięcia tego celu będą mogły być wykorzystane również instrumenty wsparcia mieszczące się w ramach Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) oraz Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS). Jest oczywiste, że towarzyszyć im muszą środki krajowe, a szczególnie te, które zapisywane będą w kolejnych rocznych budżetach Państwa.

Instrumenty Europejskiego Funduszu Rolnego Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW) ujęte zostały w czterech tematycznych osiach wsparcia polityki rozwoju obszarów wiejskich:

1. Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego.
2. Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich.
3. Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej.
4. LEADER.

6.1. Produkcja roślinna.

Produkcja roślinna stanowi podstawowy dział gospodarki rolnej gminy Głogów. Wpłynęły na to przemiany w gospodarce rolnej zapoczątkowane w latach 90-tych XX wieku. Niska opłacalność produkcji zwierzęcej spowodowała ograniczenie hodowli zwierząt gospodarskich. Zmieniały się również preferencje i proporcje w produkcji roślinnej.

Wskutek zachodzących zmian o doborze uprawianych roślin i ich udziale w strukturze zasiewów obecnie decydują:

- warunki glebowo – klimatyczne,
- opłacalność poszczególnych upraw będąca funkcją koniunktury i cen obowiązujących na rynku płodów rolnych,
- znacznie ograniczone potrzeby paszowe większości gospodarstw prowadzących produkcję zwierzęcą,
- trudności w kontraktacji i zbyciu płodów rolnych.

Analiza struktury zasiewów wskazuje, że mimo zróżnicowania warunki przyrodnicze gminy sprzyjają uprawie roślin intensywnych. Położenie gminy w bezpośrednim sąsiedztwie Głogowa sprzyja również ogrodnictwu, sadownictwu i uprawom szklarniowym.

W obecnej sytuacji trudno jednoznacznie wskazywać w jakich kierunkach winna rozwijać się produkcja roślinna aby zapewnić rolnikom gminy zawodową i ekonomiczną satysfakcję. Dodatkowo sytuację komplikuje proces wyłączania gruntów z produkcji rolnej. Dlatego w produkcji roślinnej gminy Głogów należy preferować:

- intensyfikację produkcji, a w szczególności rozwój sadownictwa, warzywnictwa, kwiaciarstwa, upraw szklarniowych i ziół,
- produkcję materiału szkółkarskiego i nasiennego,
- rozwój produkcji żywności ekologicznej posiadającej stosowne certyfikaty,
- uprawę roślin stanowiących surowiec do produkcji biopaliw.

Wykorzystanie wszystkich pojawiających się możliwości rozwojowych wymagać będzie zorganizowania rolników w związkach branżowych i grupach producenckich. Współdziałanie producentów rolnych w celu uzyskania i oferowania jednolitych gatunkowo i jakościowo produktów w atrakcyjnych handlowo ilościach wzmocni ich pozycję wobec odbiorców, pozwoli ograniczyć liczbę i rolę pośredników, a w konsekwencji poprawi opłacalność działalności rolniczej. Pozwoli także na

podejmowanie wspólnych inwestycji w zakresie przechowywania, konfekcjonowania i wstępnego przetwarzania produktów rolnych co uniezależni producentów rolnych od niskich cen uzyskiwanych w okresie zbiorów. Położenie gminy w pobliżu zachodniej granicy państwa i rozwój drogowej sieci komunikacyjnej ułatwi gospodarstwom ekologicznym, produkującym zdrową żywność poszukiwanie również zagranicznych rynków zbytu.

6.2. Produkcja zwierzęca.

Analiza gospodarstw modelowych wykazała, że dochód porównywalny osiągają prowadzące intensywną gospodarkę rolną gospodarstwa roślinno – hodowlane o powierzchni od 20 ha lub ekstensywne gospodarstwa o powierzchni powyżej 40 ha zajmujące się głównie produkcją roślinną.

Warunki przyrodnicze gminy Głogów wskazują, że prowadzenie gospodarstw intensywnych, roślinno – hodowlanych, winno lokalizować się w dolinach rzek. Takie ukierunkowanie pozwoli zachować występujące w dolinach naturalne kompleksy łąk i pastwisk, a równocześnie ograniczyć ewentualne straty w uprawach rolniczych związane z zalewaniem wodami powodziowymi. Na pozostałym obszarze gminy, wykorzystując warunki klimatyczno – glebowe dążyć należy do wdrażania dużych, ekstensywnych gospodarstw roślinnych.

W obu typach gospodarstw propagować należy stosowanie zasad dobrej praktyki rolniczej, rolnictwa ekologicznego, a także prowadzenie działalności innej niż rolnicza, zwłaszcza świadczenia usług agroturystycznych.

Ze względu na ochronę jakości wód, gleby oraz biologicznej różnorodności, obsada zwierząt nie powinna przekraczać 2,5 SD na jeden hektar użytków rolnych. Obecnie obsada ta wynosi w gminie jedynie 0,11 SD/1 ha UR, a bydła 0,05 SD/1 ha UR. Istnieją więc bardzo duże możliwości wzrostu pogłowia inwentarza żywego bez szkody dla środowiska przyrodniczego.

Wykorzystując warunki fizjograficzne i zasoby wodne gminy należy rozwijać również hodowlę ryb. Budowa małych zbiorników retencyjnych i stawów hodowlanych oprócz produkcji zdrowego mięsa pozwoliłaby zwiększyć możliwość retencjonowania wody z możliwością wykorzystania do nawodnień rolniczych, poprawiła lokalny mikroklimat oraz podniosła krajobrazową i agroturystyczną atrakcyjność gminy. Bliskość dużych ośrodków miejskich sugeruje zwłaszcza otwieranie tzw. „łowisk komercyjnych” dla zainteresowanych wędkarstwem.

7. STOPIEŃ ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACĘ URZĄDZENIOWO – ROLNE.

7.1. Ustalenie rodzaju i zakresu niezbędnych zabiegów urządzeniowo – rolnych.

Studia i analizy przeprowadzone w oparciu o dane uzyskane z Urzędu Gminy Głogów, operatu ewidencji gruntów i budynków, opracowań studialnych, planistycznych i statystycznych dotyczących gminy, inwentaryzacji terenowej oraz konsultacji z przedstawicielami społeczności wiejskich stanowiły podstawę do ustalenia rodzaju i zakresu koniecznych do wykonania zabiegów urządzeniowo – rolnych (tabela nr 45). Ich celem jest poprawienie warunków życia i pracy ludności zamieszkującej na obszarach wiejskich gminy poprzez:

- poprawę struktury obszarowej gospodarstw rolnych oraz racjonalne ukształtowanie ich rozłogów (scalenia gruntów),
- usprawnienie komunikacji w transporcie rolnym (budowa i modernizacja dróg transportu rolnego),
- poprawę gospodarki wodą w rolnictwie (melioracje wodne),
- zagospodarowanie gruntów marginalnych (granica rolno – leśna),
- przeciwdziałanie zjawiskom erozyjnym (zadrzewienia liniowe).

7.2. Ocena rozmiaru potrzeb wykonania zabiegów urządzeniowo – rolnych.

Do oceny rozmiaru potrzeb zabiegów urządzeniowo – rolnych w poszczególnych obrębach posłużono się kryteriami opisującymi:

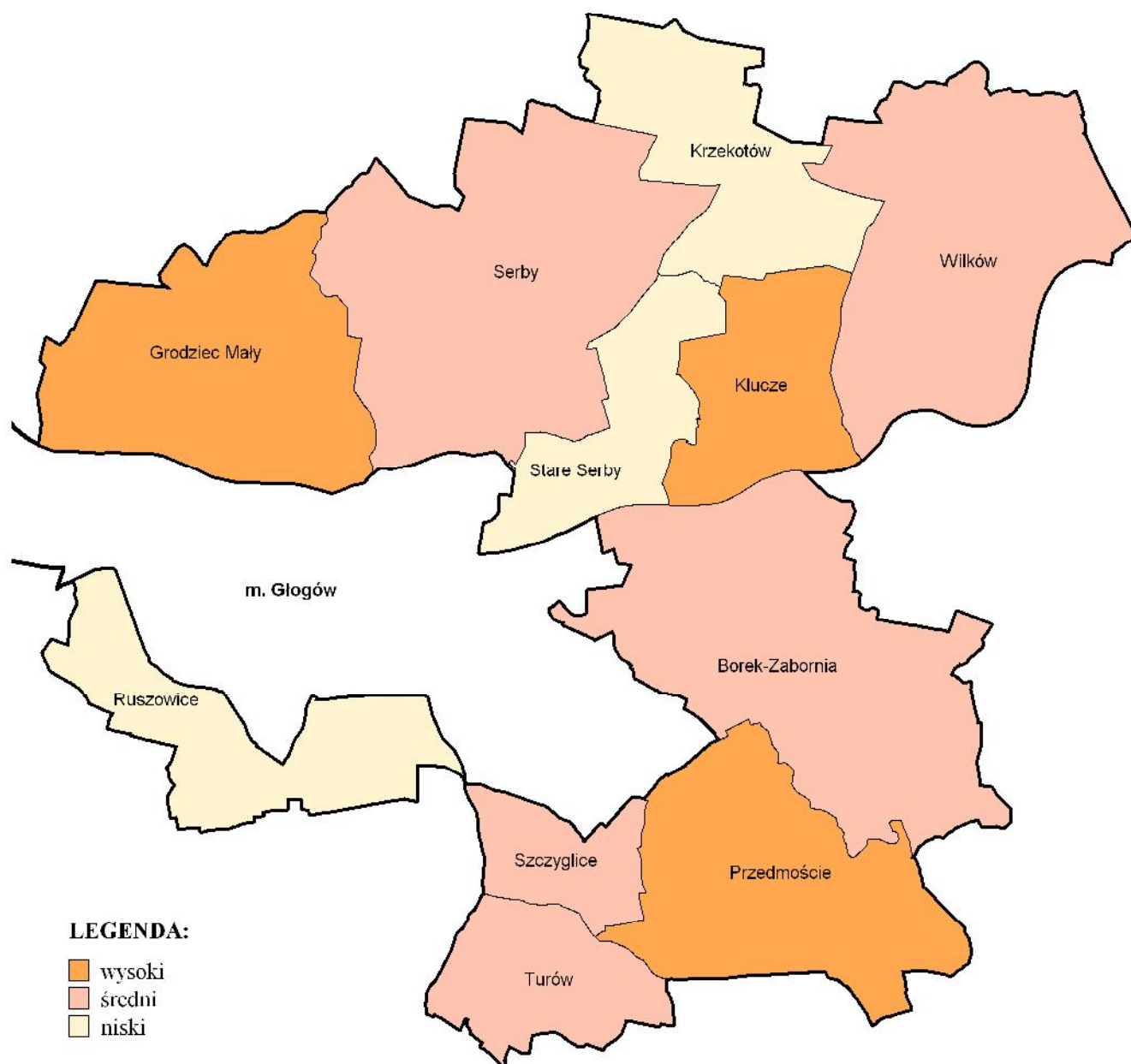
- charakterystykę gospodarstw – ich ilość i średnią powierzchnię, liczbę i średnią powierzchnię działek ewidencyjnych,
- powierzchnię gruntów stanowiących własność Skarbu Państwa będących w dyspozycji Agencji Nieruchomości Rolnych,
- ogólną powierzchnię użytków rolnych w obrębie,
- wielkość użytków rolnych objętych granicą rolno – leśną,
- przewidywany w planach zagospodarowania przestrzennego ubytek powierzchni pod inwestycje,
- powierzchnię użytków rolnych przewidywanych do objęcia postępowaniem scaleniowym.

Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeńowo-rolnych

Tabela 45

Lp.	Obszary	Melioracje wodne				Zagospodarowanie gruntów nieproduktywnych		Budowa i modernizacja dróg transportu rolniczego (km)	Scalenie gruntów	
		Podstawowe (odbudowa i modernizacja) (km)	Melioracje szczegółowe		Zalesienia (ha)	Zadrzewienia liniowe (km)	Powierzchnia (ha)			
			Odbudowa i konserwacja rowów (km)	Budowa lub odbudowa zbiorników małej retencji (ha)						
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.		
1.	Borek - Zabornia	-	7,60	-	-	4,00	5,28	-		
2.	Grodziec Mały	-	2,63	-	44,68	1,50	4,56	891,70		
3.	Klucze	1,9	0,61	-	79,10	1,85	6,89	470,00		
4.	Krzekotów	-	3,04	-	63,84	-	1,87	-		
5.	Przedmście	-	12,02	-	-	11,75	12,21	864,81		
6.	Ruszwice	-	1,87	-	-	-	4,00	-		
7.	Serby	3,9	5,91	1,96	9,35	1,50	3,87	-		
8.	Stare Serby	0,9	3,47	-	-	1,10	2,30	-		
9.	Szczyglice	-	1,22	-	9,05	1,20	4,44	-		
10.	Turów	-	3,44	-	40,08	1,30	3,38	-		
11.	Wilków	2,6	6,85	-	108,51	0,80	7,23	-		
Gmina ogółem		9,2	48,66	1,96	354,61	25,00	56,03	2 226,51		

Źródło: Opracowanie własne.

Rys. 33. Zapotrzebowanie na prace urządzeniowo-rolne

Ustalenia wynikające z kryteriów wymiennych weryfikowane były opiniami i sugestiami uzyskanymi w trakcie konsultacji z przedstawicielami społeczności wiejskich, a głównie ich oceną potrzeby i możliwości przeprowadzenia zabiegu scaleniowo – wymiennego.

Ostatecznie wydzielono trzy obszary o zróżnicowanym stopniu zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne (rysunek nr 33):

- wysokim – Grodziec – Mały, Przedmoście, Klucze;
- średnim – Borek – Zabornia, Serby, Szczyglice, Turów, Wilków;
- niskim – Krzekotów, Ruszowice, Stare Serby.

Zabiegi urządzeniowo – rolne należy prowadzić wyłącznie na obszarze rolniczej przestrzeni produkcyjnej z pominięciem terenów wskazanych pod inwestycje nierolnicze. Na tych terenach przeprowadzać można jedynie zabiegi warunkujące funkcjonowanie inwestycji istotnych dla rolniczej przestrzeni produkcyjnej, np. prowadzenie urządzeń sieciowych, modernizację dróg, melioracje podstawowe.

Stopień zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne sugeruje kolejność opracowania szczegółowych planów kompleksowego rozwoju wsi.

7.3. Ogólne koszty oraz źródła finansowania realizacji podstawowych zabiegów urządzeniowo – rolnych.

Kalkulację wielkości środków niezbędnych dla realizacji projektowanych prac urządzeniowo – rolnych przeprowadzono w oparciu o przeciętne koszty wykonania zabiegów oraz ich rozmiar w poszczególnych obrębach. Wyniki kalkulacji przedstawiono w tabeli nr 46.

Łączny koszt realizacji podstawowych zabiegów urządzeniowo – rolnych na terenach wiejskich gminy Głogów wynosi aktualnie 30.856,99 tys. zł. Największy udział w tej kwocie mają przewidywane wydatki na budowę i modernizację 56,03 km dróg transportu rolnego, wynoszące 22.412,00 tys. zł (72,6% ogólnych kosztów prac).

Inwestycje z zakresu melioracji podstawowych i szczegółowych wymagać będą nakładów rzędu 2.861,30 tys. zł – 9,3% kosztów łącznych. Nie obejmują one ewentualnych wydatków związanych z regulacją stosunków wodnych w gruntach nadmiernie uwilgotnionych. Założono, że po wykonaniu odbudowy i konserwacji cieków i rowów melioracyjnych prace te nie będą konieczne.

Koszt prac scaleniowych w trzech obrębach oszacowano na 2.671,81 tys. zł, co stanowi 8,7% kosztów łącznych. Zastrzec należy, że przed przystąpieniem do prac

scaleniowych konieczne będzie zaktualizowanie i uporządkowanie ewidencji gruntów i budynków (w tym przygotowanie materiałów kartograficznych) nie uwzględnione w kalkulacji.

Planowane zalesienia gruntów i zadrzewienia liniowe to dodatkowe nakłady 2.911,88 tys. zł (9,4% kosztów ogólnych).

Ze względu na wielkość kosztów wynikających z przeprowadzonej kalkulacji konieczne jest rozłożenie w czasie realizacji zabiegów urządzeniowo – rolnych. Długość okresu realizacji uzależniona będzie od możliwości pozyskania środków. Szukać ich trzeba będzie w różnych źródłach. Z najważniejszych wymienić należy:

- budżet Gminy,
- budżet Państwa (środki będące w dyspozycji wojewody i ministrów),
- budżety samorządów – powiatowego i wojewódzkiego,
- fundusze celowe (Fundusz Pracy, Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych, Fundusz Leśny i inne),
- środki agencji rządowych (Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Agencji Nieruchomości Rolnych, Agencji Rynku Rolnego i innych),
- fundusze wsparcia Unii Europejskiej, w tym związane z Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013,
- środki własne ludności wiejskiej,
- inne źródła (fundacje, stowarzyszenia, darowizny, itp.).

Finansowanie poszczególnych zabiegów urządzeniowo – rolnych realizowane będzie w formie dotacji, dofinansowania, kredytu lub całkowitego pokrycia kosztów.

Istotna rola w realizacji planu urządzeniowo – rolnego przypadnie środkom własnym mieszkańców. Wiąże się ona ze wzrostem aktywności społeczności wiejskiej, efektywnością wykorzystania środków oraz z racjonalnym zagospodarowaniem, użytkowaniem i utrzymaniem zrealizowanych zadań.

Pozyskiwanie, koordynacja i uruchamianie środków pochodzących z różnych źródeł wymagać będzie merytorycznego przygotowania pracowników Urzędu Gminy. Konieczne będą również szkolenia dla mieszkańców gminy (a zwłaszcza grup liderów wiejskich) oraz pomoc pracowników Ośrodka Doradztwa Rolniczego, Dolnośląskiej Izby Rolniczej, związków branżowych oraz innych służb i jednostek pracujących na rzecz rolnictwa przy przygotowaniu wniosków o przyznanie środków i kompletowaniu niezbędnych dokumentów.

Koszty podstawowych zabiegów urzędniowo-rolnych

Tabela 46

Lp.	Obręb	Melioracje wodne												Zalesienia gruntów		Zadrzewienia linitowe		Scalenia gruntów		Koszty podstawowych zabiegów ogółem w tys. zł		
		Podstawowe				Szczołowe				Budowa zbiorników małej retencji				Budowa i modernizacja dróg transportu rolniczego		ha	tys. zł	km	tys. zł		ha	tys. zł
		Odbudowa lub konserwacja cieków		Rowy melioracyjne		Odbudowa		Konserwacja		ha	tys. zł	km	tys. zł	ha	tys. zł							
		km	tys. zł	km	tys. zł	km	tys. zł	km	tys. zł							ha	tys. zł	km	tys. zł		ha	tys. zł
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.	16.	17.	18.	19.				
1.	Borek - Zabornia	-	-	1,42	113,60	6,18	61,80	-	-	5,28	2 112,00	-	-	4,00	12,00	-	-	2 299,40				
2.	Grodziec Mały	-	-	0,52	41,60	2,11	21,10	-	-	4,56	1 824,00	44,68	357,44	1,50	4,50	891,70	1 070,04	3 318,68				
3.	Klucze	1,9	244,40	-	-	0,61	6,10	-	-	6,89	2 756,00	79,10	632,80	1,85	5,55	470,00	564,00	4 208,85				
4.	Krzekotów	-	-	0,74	59,20	2,30	23,00	-	-	1,87	748,00	63,84	510,72	-	-	-	-	1 340,92				
5.	Przedmście	-	-	1,96	156,80	10,06	100,60	-	-	12,21	4 884,00	-	-	11,75	35,25	864,81	1 037,77	6 214,42				
6.	Ruszwice	-	-	0,62	49,60	1,25	12,50	-	-	4,00	1 600,00	-	-	-	-	-	-	1 662,10				
7.	Serby	3,9	501,80	-	-	5,91	59,10	1,96	588,00	3,87	1 548,00	9,35	74,80	1,50	4,50	-	-	2 776,20				
8.	Stare Serby	0,9	110,50	-	-	3,47	34,70	-	-	2,30	920,00	-	-	1,10	3,30	-	-	1 068,50				
9.	Szczyglice	-	-	-	-	1,22	12,20	-	-	4,44	1 776,00	9,05	72,40	1,20	3,60	-	-	1 864,20				
10.	Turów	-	-	1,67	133,60	1,77	17,70	-	-	3,38	1 352,00	40,08	320,64	1,30	3,90	-	-	1 827,84				
11.	Wilków	2,6	340,60	1,49	119,20	5,36	53,60	-	-	7,23	2 892,00	108,51	868,08	0,80	2,40	-	-	4 275,88				
Gmina ogółem		9,2	1 197,30	8,42	673,60	40,24	402,40	1,96	588,00	56,03	22 412,00	354,61	2 836,88	25,00	75,00	2 226,51	2 671,81	30 856,99				

Uwaga: Przedstawione kalkulacje kosztów zabiegów urzędniowo-rolnych, wykonano w oparciu o przeciętne lokalne koszty tych prac w 2010 roku.

8. WAŻNIEJSZE USTALENIA PLANU URZĄDZENIOWO – ROLNEGO.

Realizacja proponowanego w planie urządzeniowo – rolnym zakresu prac wpłynie na zasadnicze poprawienie warunków pracy i życia mieszkańców gminy.

Propozycje dla gminy Głogów obejmują:

1. Odbudowę lub konserwację 20,76 km cieków melioracji podstawowych przepływających przez obręby: Borek – Zabornia, Grodziec Mały, Klucze, Serby, Stare Serby i Wilków.
2. Odbudowę 8,42 km i konserwację 40,24 km rowów melioracji szczegółowych służących celom rolniczym.
3. Odbudowę zbiornika małej retencji wodnej o powierzchni 1,96 ha zlokalizowanego na terenie wsi Serby.
4. Przy prowadzeniu prac związanych z odbudową lub konserwacją cieków wodnych i rowów należy dążyć do zachowania ich obudowy biologicznej. W przypadku konieczności karczowania drzew i krzewów, po zakończeniu prac melioracyjnych nasadzenia muszą być odtworzone i uzupełnione.
5. Nasilenie nadzoru nad budowanymi na obszarze gminy doziemnymi sieciami infrastruktury technicznej w celu wyeliminowania niszczenia istniejących urządzeń drenarskich lub zapewnienia odtworzenia urządzeń zniszczonych.
6. Ochroną prawną należy objąć najcenniejsze przyrodniczo i krajobrazowo obszary oraz obiekty występujące na terenie gminy. Szczególnie dotyczy to obszarów położonych w dolinie Odry i na południu gminy.
7. Objęcie granicą rolno – leśną 354,61 ha marginalnych gruntów rolnych lub mało przydatnych dla rolnictwa w siedmiu obrębach.
8. Wykonanie 25,00 km zadrzewień liniowych wzdłuż dróg transportu rolnego.
9. Udostępnienie turystom walorów historycznych, przyrodniczych i krajobrazowych gminy poprzez urządzenie i oznakowanie szlaków turystycznych.
10. Zarezerwowanie 386 ha użytków rolnych pod inwestycje nierolnicze – mieszkaniowe, przemysłowe, usługowe, eksploatacji złóż surowców mineralnych, komunikacyjne i inne. Po realizacji zamierzeń inwestycyjnych i zalesieniowych powierzchnia użytków rolnych gminy Głogów zmniejszy się o ok. 729 ha (13,1%). Procentowo największy ubytek użytków rolnych przewidywany jest w obrębach Ruszowice (-28,9), Klucze (-18,7) i Krzekotów (-12,7).

11. Duże znaczenie w poprawie struktury obszarowej gospodarstw będzie odgrywał w gminie Głogów wewnątrz sektorowy obrót ziemią pomiędzy rolnikami, w tym również w ramach programu rent strukturalnych.
12. Dla zwiększenia dochodów gospodarstw rolnych niezbędne jest zwiększenie ich powierzchni, rozwój produkcji zwierzęcej, dostosowanie struktury zasiewów do warunków klimatyczno – glebowych, podniesienie wydajności upraw i zwierząt, rozwinięcie dodatkowych, pozarolniczych źródeł dochodu.
13. Upowszechnienie wśród rolników znajomości korzyści i zasad korzystania z pakietów rolno środowiskowych zawartych w Planie Rozwoju Obszarów Wiejskich.
14. Uruchomienie Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich stanowi przesłankę, aby w gminie Głogów w oparciu o zatwierdzony plan urządzeniowo – rolny wdrażać sukcesywnie postępowania kompleksowej przebudowy wsi łączące działania:
 - scalenie gruntów rolnych,
 - gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi,
 - odnowa i rozwój wsi.Równoległe z tymi działaniami należy uruchamiać działania PROW ukierunkowane na rozwój rodzinnych gospodarstw rolnych. W pierwszej kolejności kompleksową przebudową należy objąć wsie Przedmoście, Grodziec Mały i Klucze, wykazujące największe zapotrzebowanie na zabiegi urządzeniowo – rolne.
15. W celu ochrony walorów przyrodniczych gminy na całym jej obszarze należy uporządkować gospodarkę ściekami komunalnymi. W sołectwach, w których nieopłacalna jest budowa zbiorowych oczyszczalni ścieków i sieci kanalizacyjnych należy promować budowę zagrodowych oczyszczalni ścieków obsługujących jedno lub kilka sąsiadujących ze sobą gospodarstw, wskazując równocześnie instytucje i źródła wspomagające realizację i finansowanie tych prac.
16. W przypadku konieczności rozbudowy i modernizacji sieci energetycznych wynikającej z intensywnego rozwoju budownictwa należy postulować o zastępowanie linii powietrznych kablami doziemnymi.
17. Przebudowę lub modernizację 56,03 km dróg transportu rolnego. Część dróg po modernizacji oprócz obsługi pól pełnić będzie również funkcję powiązań komunikacyjnych pomiędzy miejscowościami gminy, alternatywnych w stosunku do dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych. W celu powiązania sieci dróg transportu rolnego gminy Głogów z analogicznymi sieciami dróg gmin sąsiednich należy nawiązać współpracę z władzami i samorządami gminnymi. Współpraca ta

winna przyczynić się do synchronizacji prac projektowych i realizacji dróg łączących obręby sąsiadujących gmin.

18. Stosowanie przy budowie i modernizacji dróg transportu rolnego nawierzchni gwarantujących długi okres eksploatacji i bezpiecznych dla środowiska. Rozwiązania projektowe modernizacji dróg powinny zapewniać efektywne i sprawne odwadnianie korpusu drogi i przewidywać pasy gruntów pod zadrzewienia przydrożne.
19. Weryfikowanie, korygowanie i uzupełnianie sieci dróg transportu rolnego w trakcie opracowywania i realizacji planów urządzeniowo – rolnych lub założeń do projektu scalenia gruntów w poszczególnych obrębach.
20. Użytki zielone (łąki i pastwiska) stanowiące 16,9% użytków rolnych sprzyjają rozwojowi chowu bydła w gminie, zapewniającego racjonalne wykorzystanie tej powierzchni. Wprowadzenie hodowli ekstensywnych (mięsnych) ras bydła pozwoli na wykorzystanie łąk i pastwisk przy ograniczonym zapotrzebowaniu na siłę roboczą oraz zabezpieczy je przed degradacją i zarastaniem samosiewkami drzew i krzewów.
21. Poprawie opłacalności produkcji roślinnej na obszarze gminy winno sprzyjać wprowadzanie nowych upraw, na które już istnieje, lub w najbliższym czasie pojawi się zapotrzebowanie na rynku. Wykorzystać przy tym należy doświadczenia istniejących już gospodarstw specjalizujących się w uprawie warzyw oraz prowadzeniu sadów, szkółek drzew i krzewów owocowych, a także roślin ozdobnych.
22. Propagowanie programów rolno – środowiskowych ograniczających czas pozostawiania gleby bez okrywy roślinnej poprzez stosowanie wsiewek poplonowych i poplonów ozimych w celu zapobiegania procesom erozyjnym.
23. Wspieranie procesów organizowania się rolników w grupy producenckie i związki branżowe, co pozwoli na wzmocnienie pozycji tej grupy zawodowej na rynku produktów rolnych oraz przyczyni się do uzyskiwania korzystniejszych efektów ekonomicznych działalności rolniczej.
24. Wykorzystanie ustaleń planu urządzeniowo – rolnego do formułowania wniosków i postulatów do projektów i opracowań sporządzanych dla obszaru gminy lub jej części. Dotyczyć to winno szczególnie aktualizacji lub opracowania nowych planów zagospodarowania przestrzennego dla gminy, poszczególnych wsi, a także ich fragmentów.
25. Zorganizowanie systemu kontroli wdrażania i realizacji oraz aktualizacji planu urządzeniowo – rolnego, a także promocji przyrodniczych, kulturowych i gospodarczych walorów gminy.

26. Największym stopniem zapotrzebowania na prace urządzeniowo – rolne charakteryzują się obręby Grodziec Mały, Przedmoście i Klucze. Do grupy miejscowości o średnim zapotrzebowaniu na tego typu prace zaliczono obręby Borek – Zabornia, Serby, Szczyglice, Turów, Wilków.
27. Szacunkowy koszt realizacji projektowanych prac urządzeniowo – rolnych wyniesie 30.856,99 tys. zł. Ze względu na rozmiar kosztów proponuje się wykonanie prac w zróżnicowanych stopniem pilności etapach realizacyjnych.
28. Realizacja prac urządzeniowo rolnych finansowana może być ze środków:
- pochodzących z Unii Europejskiej zapisywanych w kolejnych okresach budżetowych,
 - budżetu Państwa przeznaczonych na współfinansowanie programów unijnych,
 - budżetów samorządów – gminnego, powiatowego i wojewódzkiego,
 - funduszy celowych,
 - własnych mieszkańców gminy,
 - innych dostępnych źródeł.

III. SPIS TABEL.

TABELA 1 – Powierzchnia i ludność gminy Głogów

TABELA 2 – Struktura wiekowa ludności

TABELA 3 – Właściciele gospodarstw rolnych utrzymujący się głównie z pracy w rolnictwie

TABELA 4 – Poziom wykształcenia właścicieli gospodarstw rolnych utrzymujących się głównie z pracy w rolnictwie

TABELA 5 – Bezrobotni w grupach wiekowych

TABELA 6 – Bezrobotni wg wykształcenia

TABELA 7 – Zasoby kopalin na obszarze gminy Głogów

TABELA 8 – Powierzchnia wód otwartych i sieci rzek

TABELA 9 – Powierzchnia lasów i lesistość

TABELA 10 – Zestawienie powierzchni kompleksów rolniczej przydatności gleb w procentach

TABELA 11 – Gleboznawcza klasyfikacja gruntów

TABELA 12 – Charakterystyka jakości użytków rolnych

TABELA 13 – Zakwaszenie gleb w gminie ogółem

TABELA 14 – Struktura użytkowania gruntów ogółem

TABELA 15 – Struktura użytków rolnych

TABELA 16 – Powierzchnia gruntów odłogowanych

TABELA 17 – Grunty odłogowane według władania

TABELA 18 – Struktura władania gruntami (udział w powierzchni ogólnej obrębu)

TABELA 19 – Struktura władania użytkami rolnymi ogółem

TABELA 20 – Struktura użytkowania gruntów w sektorze publicznym

TABELA 21 – Struktura użytkowania gruntów w sektorze prywatnym

TABELA 22 – Struktura ilościowa gospodarstw w grupach obszarowych (grunty własne i dzierżawione)

TABELA 23 – Rozdrobnienie gruntów gospodarstw w grupach obszarowych

TABELA 24 – Wyposażenie wsi w infrastrukturę techniczną

TABELA 25 – Stan wyposażenia wsi w telefony

TABELA 26 – Wody powierzchniowe stanowiące własność Skarbu Państwa

TABELA 27 – Melioracje szczegółowe

TABELA 28 – Stan dróg transportu rolnego

- TABELA 29 – Struktura upraw
- TABELA 30 – Plony podstawowych upraw
- TABELA 31 – Produkcja zwierzęca
- TABELA 32 – Obsada inwentarza w SD na 100 ha UR
- TABELA 33 – Wyposażenie gospodarstw rolnych w mechaniczną siłę pociągową
- TABELA 34 – Wyposażenie gminy w urządzenia obsługi rolnictwa
- TABELA 35 – Działalność produkcyjno – usługowa
- TABELA 36 – Wyposażenie wsi w infrastrukturę społeczną
- TABELA 37 – Wykaz projektowanych zadań melioracji podstawowych i szczegółowych
- TABELA 38 – Obszary gruntów planowanych do zalesienia
- TABELA 39 – Lesistość obecna i prognozowana
- TABELA 40 – Grunty planowane do zalesienia według władania
- TABELA 41 – Zadrzewienia
- TABELA 42 – Prognozowana powierzchnia użytków rolnych
- TABELA 43 – Potrzeby prac scaleniowych
- TABELA 44 – Wykaz działek dróg planowanych do przebudowy
- TABELA 45 – Rodzaj i zakres niezbędnych zabiegów urządzeniowo – rolnych
- TABELA 46 – Koszty podstawowych zabiegów urządzeniowo – rolnych

IV. SPIS RYSUNKÓW.

- RYSUNEK 1 - Położenie gminy Głogów w województwie dolnośląskim
- RYSUNEK 2 – Gęstość zaludnienia
- RYSUNEK 3 – Grunty podatne na erozję wodną, złoża surowców mineralnych
- RYSUNEK 4 – Lesistość
- RYSUNEK 5 – Kompleksy przydatności rolniczej gleb
- RYSUNEK 6 – Udział gleb dobrych w powierzchni użytków rolnych
- RYSUNEK 7 – Gleboznawcza klasyfikacja gruntów (ocena punktowa wg IUNG)
- RYSUNEK 8 – Udział użytków rolnych w powierzchni ogólnej obrębu
- RYSUNEK 9 – Struktura użytkowania gruntów
- RYSUNEK 10 – Struktura użytków rolnych
- RYSUNEK 11 – Grunty odłogowane
- RYSUNEK 12 – Udział sektora publicznego w strukturze władania gruntami
- RYSUNEK 13 – Udział gruntów ANR w powierzchni ogółem
- RYSUNEK 14 – Grunty Agencji Nieruchomości Rolnych

- RYSUNEK 15 – Władanie użytkami rolnymi
- RYSUNEK 16 – Średnia powierzchnia gospodarstw w obrębie według gruntów własnych i dzierzawionych (bez gospodarstw wielkoobszarowych)
- RYSUNEK 17 – Średnia liczba działek w gospodarstwach prywatnych według gruntów własnych
- RYSUNEK 18 – Średnia powierzchnia działki w gospodarstwach prywatnych według gruntów własnych
- RYSUNEK 19 – Gospodarka wodna – stan istniejący
- RYSUNEK 20 – Gęstość istniejącej sieci dróg transportu rolnego
- RYSUNEK 21 – Gęstość sieci dróg o trwałej nawierzchni
- RYSUNEK 22 – Obsada inwentarza
- RYSUNEK 23 – Mechaniczna obsługa pól w gospodarstwach rolnych
- RYSUNEK 24 – Wyposażenie gospodarstw rolnych w kombajny zbożowe
- RYSUNEK 25 – Regiony funkcjonalne obszarów wiejskich Dolnego Śląska
- RYSUNEK 26 – Gospodarka wodna – stan projektowany
- RYSUNEK 27 – Walory przyrodniczo – krajobrazowe
- RYSUNEK 28 – Prognozowany stopień lesistości
- RYSUNEK 29 – Zalesienia i zadrzewienia gruntów
- RYSUNEK 30 – Istniejące i planowane zainwestowanie terenu
- RYSUNEK 31 – Potrzeby przeprowadzenia scalenia gruntów
- RYSUNEK 32 – Sieć dróg – stan projektowany
- RYSUNEK 33 – Zapotrzebowanie na prace urządzeniowo – rolne

V. WYKAZ MATERIAŁÓW ŹRÓDŁOWYCH.

1. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Głogów, Uchwała nr XV/139/200 Rady Gminy Głogów z dnia 30 czerwca 2000 r. uwzględniający zmiany wprowadzone:
 - Uchwałą nr VI/52/2003 Rady Gminy w Głogowie z dnia 22 maja 2003 r.
 - Uchwałą nr XVIII/156/2005 Rady Gminy w Głogowie z dnia 24 lutego 2005 r.
 - Uchwałą nr VI/46/2007 Rady Gminy w Głogowie z dnia 28 września 2007 r.
2. Wieloletni plan inwestycyjny gminy Głogów na lata 2009 – 2013, uchwała nr XX/177/2009 Rady Gminy w Głogowie z dnia 13 listopada 2009 r.
3. Program zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska gminy Głogów, Głogów maj 2005 r.

4. Program ochrony środowiska dla gminy Głogów na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017 – projekt, Ekostandard – Pracownia Analiz Środowiskowych, Głogów październik 2009 r.
5. Plan gospodarki odpadami w gminie Głogów na lata 2005 – 2014, Głogów maj 2005 r.
6. Plan gospodarki odpadami dla gminy Głogów na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017 - projekt, Ekostandard – Pracownia Analiz Środowiskowych, Głogów październik 2009 r.
7. Program małej retencji wodnej w województwie dolnośląskim, Dolnośląski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych we Wrocławiu, Wrocław 2005 r.
8. Aneks mapy glebowo – rolniczej.
9. Raport o stanie zagrożenia warunków agrotechnicznych w województwie dolnośląskim, stan gleb, Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza we Wrocławiu, Wrocław 1999 r.
10. Strategia rozwoju obszarów wiejskich województwa dolnośląskiego. Urząd Marszałkowski we Wrocławiu, Wrocław, wrzesień 2000 r.
11. Strategia rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa na lata 2007 – 2013 (z elementami prognozy do roku 2020), Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, czerwiec 2005 r.
12. Założenia do Krajowego Programu Rozwoju Wsi, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, luty 2006 r.
13. Wojewódzki program rozwoju sektora rolno – spożywczego. Urząd Marszałkowski województwa dolnośląskiego, Wrocław 2002 r.
14. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013, Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa, lipiec 2007 r.
15. Mapa sozologiczna w skali 1:50000 ark. M-33-21-A – Głogów, M-33-9-C Szlichtyngowa, Główny Geodeta Kraju 1999 r.
16. Mapa hydrograficzna w skali 1:50000 ark. M-33-21-A – Głogów, M-33-9-C Szlichtyngowa, Główny geodeta kraju 2000 r.
17. Mapa turystyczna „Związek Gmin Zagłębia Miedziowego” w skali 1:75000, Zakład Kartograficzny SYGNATURA, Zielona Góra 2003 r.